

ARGIA

EUROPA

Maastrichteko
gaztelua urez
gainezka. EK
desberdintasunak
jota

HEZKUNTZA

Testu liburuen
lerro ezkutuak

KIROLA

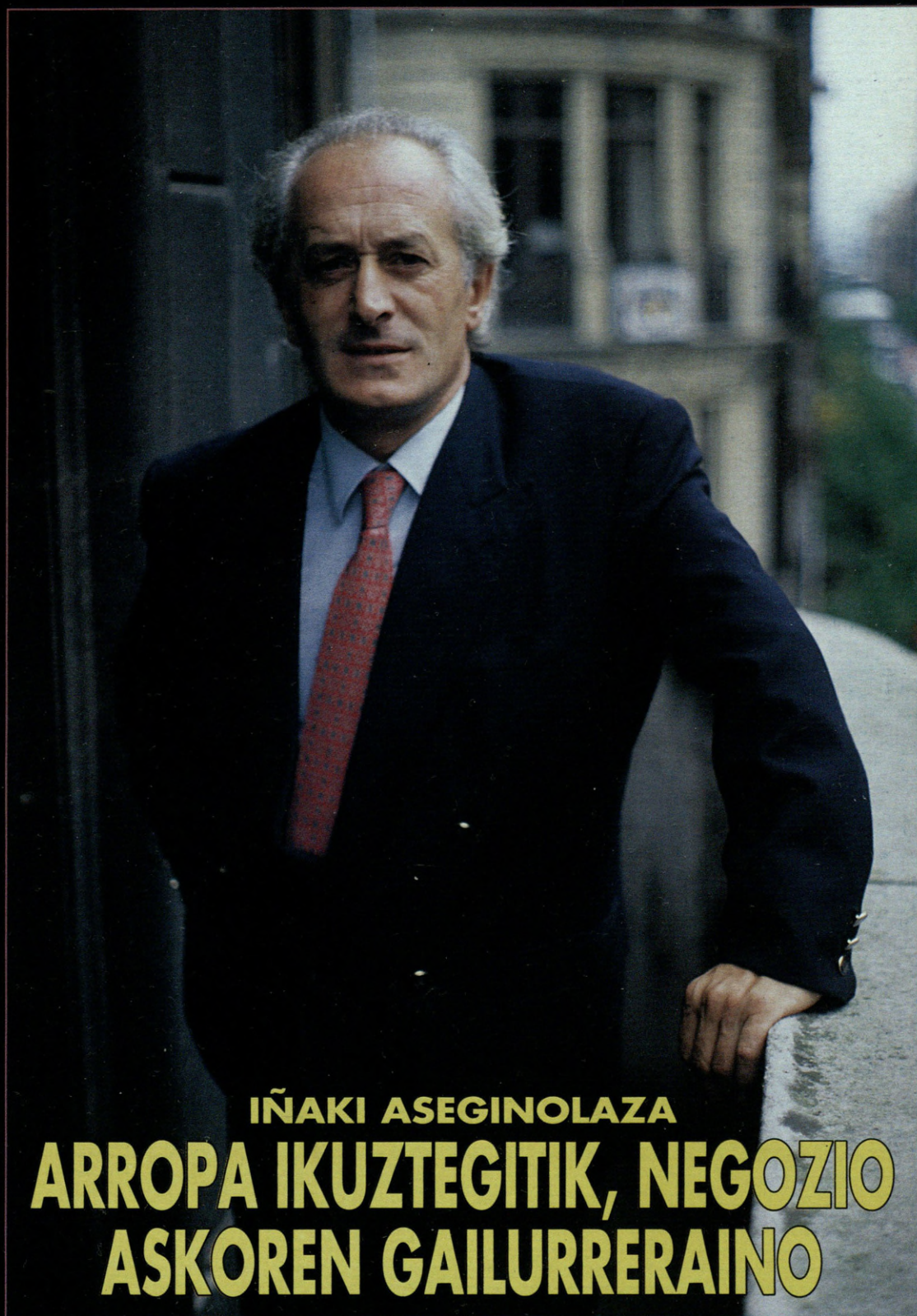
Arbitroak,
kiroleko artalde
beltza

OSASUNA

Gizartearentzat
oztopo bihurtu
dira zaharrak

IKUSUNTZUTEKOAK

Lege egoera egokia
lortzea da elkarte
berriaren asmoa

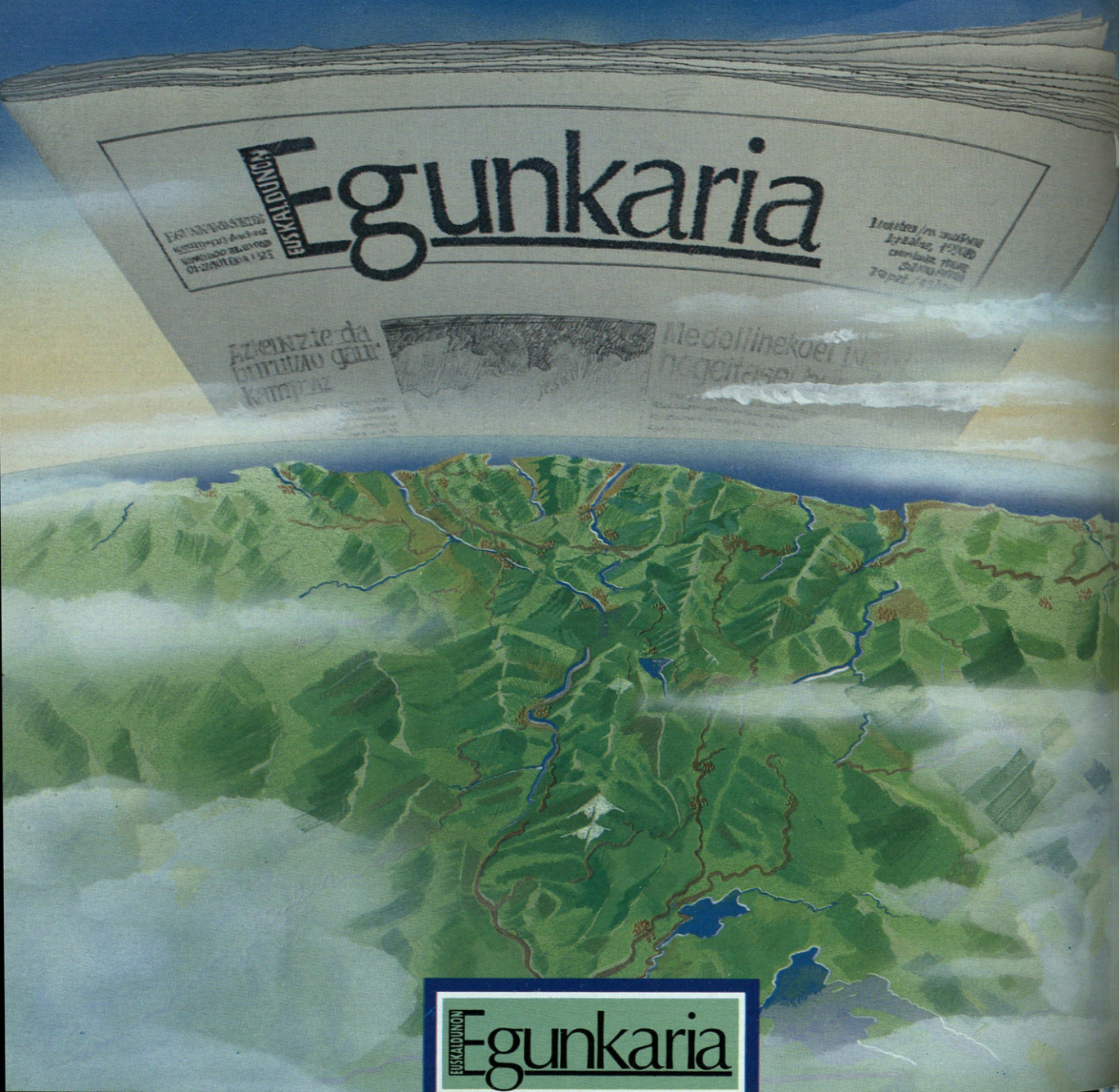

IÑAKI ASEGINOLAZA

**ARROPA IKUZTEGITIK, NEGOZIO
ASKOREN GAILURRERAINO**

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNIA
Egunkaria

Egunkarietako gehigarriak

PENAGARRIA deritzot egunkari eta aldizkarien arteko gerrari. Estatu mailan berriro, gure artean ere zenbat eta gehigarri, sail, eta bilduma gehiago argitaratu, orduan eta egokiago. Kristoren egunkariak, txolargazki zoragarriak, kolorea, muntaketa ederra...

Denek jotzen dute euskal gaia aztertzerari: bidaiak, kultura, arkitektura eta abar. Dudenarik gabe, EAE nahiz Euskal Herria gaitzeko, euskal ortografia erabili behar da, baina erdaraz! Ez dago lerro bakar bat euskaraz! Nori sinesteraziko diote ale gehiago saltzeko baino ez dutela egiten?

Beraz, berdintsu litzateke, gure txobinismoa asetzeko bertako gaiak aukeratzeari edota Ipar Buruko eskimalei buruz aritzea. Itxura (argazkiak eta muntaketa —esandakoen kalitateari begiratu gabe) zainduta, arrakasta beretsua luke, ezpairik gabe.

Ah, eta hori, herrian herriko jaiak direnean argitaratzen dituzten gehigarri txakurrak kontuan hartu gabe. Denek, publizitateak lortu truke, txorakeria berak esaten

IRAKUR- LEAK MINTZO

dituzte. Gehigarri horiek ez ditu inork irakurtzen. Zergatik? Egiten den lana betegarri hutsa delako.

Pello Yanci
(Elizondo)

Maastricht eta gu

NAHASTUTA datoz gai honi buruzko adierazpenak. Gure politikariak eztabaida bizian sartuak dira, Estatu espainiarrekoak Estatu frantziarrera doaz baiezkoren aldeko botoa eskatzera... Baina, zein alderdik eskaini dio informazio zehatzik jende

xeheari? Inkesta bat egingo balitz, % 70ek ez luke jakingo zer erantzun. Beraz, erreferendumaren aldeko edo aurkako iritzia eman baino lehen, akordio horrek zer suposatuko duen azaldu beharko ligukete. Bestela, iruzurra eta amarrua besterik ez litzateke izango. Horrela ez dute lortuko gure konfidantza izaterik. Zer saldu nahi digute? Eta, lotsagabeki, herriari informazioa emateko Estatu frantziarreko erreferendumeko emaitzak jakin arte itxaron dute.

Josu Urdanpilleta
(Oiartzun)

OHARRA: Sail hau, aldizkarian azaldutako edozein gairi buruz edota interesgarri litzatekeen beste edozeini buruz, **ARGIA**ko irakurleak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak, ahal dela, ez du mila karakter (folio erdi, espazio bi-koitzean) baino gehiago izango; bertan, igozlearen izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura agertuko dira, gehienez lau hitzetako titularrarekin batera. Gutun hauek **ARGIA**, 1 eta 2 pabiloiak, **Industrialdea**, 20160 Lasarte-Oria helbidera bidali behar dira.

H I R U G A R R E N B E G I A

Asmakizunak gustoko ditugu baina...

ORAIN arte ez du horrelakorik egin eta ez dut uste orain hasiko denik aldizkaria irakurleak engainatu nahian, are gutxiago iritzi publikoa 'manipulatzea' bekaturu dela erabaki berri denean. Gainera, nabarmenegia da, komentatu behar dugun kasuan behintzat. Kultura atalean antzerkiari buruz egindako erreportaia kazetariak kontatzen zirela euskarazko hiru obra zeudela. Azaltzen zirela hiru besterik ez direla, euskararen presentzia txikia zela, baina gure kexua ez doa bide horretatik, lasai, ongi bete zuen **ARGIA**ko kazetariak dagoen euskal kulturaren zainketa lana. *Lapsusa* erreportaia bertako koadro

batean nabarmentzen zen —lapsustzat jo behar, ez dugu uste ea irakurleok konturatzen garen propio egindakoa denik—; koadroan «Betizu» obra zela Gasteizko Jaialdiko euskarazko bakarra esaten zitzaigun. Ez zen posible, euskarazkoen kopurua handituko balitz behintzat.

Okerraren muinean ikertzen jakin dugu kazetariak ez zuela ezkutuko asmorik, ezta gure zorrotasuna probatzeko ere, itxuraz arazoa azalpenean zegoen. Euskarazko obrak hiru ziren, baina bi ez zihoazen Jaialdiko sail nagusian, haurrentzat zuzendutakoak ziren eta berak koadroan esan nahi omen zuen «Betizu» zela sail na-

gusiko euskarazko bakarra.

Esan nahi zuenetik esandakora dagoen aldea begibistakoa da, irakurleon harriduraren tamainakoa. Kazetariak batzuetan oso garbi izaten dute kontua eta erraz ulertzen dute beraiek idatzitakoa (idazten duten guztia entenditzen dutenik ez pentsa, emairozue begiratu bat, adibidez, Maastricht idazten denari. Ea zein kazetari ausartzen den azalpenak ematera); baina irakurleok ez daukagu halako zorrotasunik, eta normalean ezta kazetariak duen informazioa eta asmoen berri ere. Alegia, azalpenak dagokionean eman behar direla, alferrik da sarea botata arrantzara

joatea.

Bestalde, politika kronikan estalitako kobazuloari buruzkoa zehaztu egin behar da. Iturri arazoa izan da hemengo hau, eskuarki fidagarriak deitzen diegun iturri horietako batek, antza, itogina zeukan. Funtzionariak ez omen zuen kobazuloaren barrera ezagutzen ezta gaia hauteskunde helburuekin ezkutatu ere. Zehaztapena, gure iturriak guri eta guk zuei eginga hor amaitzen da. Asmoak ez ziren hauteskundeei begira, adreiluz kobazuloa estali eta ezer ez esatea ez zuten botak lortzeko egin, auskalo zergatik. Hori besterik ez genduke behar.

MIKEL ELORZA

N O N - Z E R

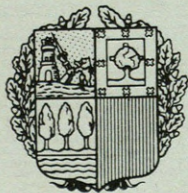
- 6.** Politika kronika. GARBINE UBEDA.
- 8.** Abertzaleak Maastrichten aurrean. AITZIBER YARZA.
- 12.** Politika ttantaka.
- 14.** Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
- 16.** Maastrichteko gaztelua urez gainezka.
EK desberdintasunak jota. XABIER LETONA.
- 20.** Nazioarte ttantaka.
- 22.** Gizartearentzat oztopo bihurtu dira zaharrak.
AMAGOIA IBAN.
- 26.** Testu liburuen lerro ezkuatuak. ALBERTO IRAZU.
- 30.** Kiroleko artalde beltza. MYRIAM GARTZIA.
- 34.** Iñaki Aseginolaza: «Mezenas bezala aritu naiteke baina beti interes komertzialekin». MYRIAM GARTZIA.
- 40.** Kultura Kronika. J.J. PETRIKORENA.
- 42.** «Shangai Tom, espazioko zaindaria», J. Urkixoren liburu berria.
Zientzia-fikziozko abentura berriek Shangai Tom dute protagonista. PATXI SARRIEGI.
- 44.** Lege egoera egokia lortzea da Ikusentzutekoen Elkartearen asmoa. JOXI GOIKOETXEA.
- 48.** Koldo Aginagalde, Koko Riko eta Kike Suarez artistek egin dituzte.
Jendearen gune psikikoak bereganatzea helburu duten eskulturak. JOXI GOIKOETXEA.
- 50.** Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
- 52.** Kultura Agenda.
- 54.** Argitalpenak.
- 56.** Kultura Ttanttaka.
- 58.** Aukeran.
- 64.** Denborapasa.
- 66.** Akordio zabala etorkizunaren oinarri. JOSEBA AGINAGALDE.

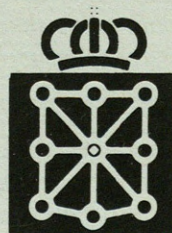
EUROPA: Azkenean, aurrera egingo al du Maastrichteko Itunak? EK-k bizi izandako diru nahaste berrastea eta Estatu frantziarreko erreferenduma eman duen onarpen maila ikusita zutik irauteko gero eta egoera zailagoa dauka Itunak. EKren desorekak zuzendu behar ei ditu Itunak, baina oraingoz bederen Komunitatea desberdintasun izugarriez jota ageri da. Dagoeneko milioi txiro dauzka. / **16**

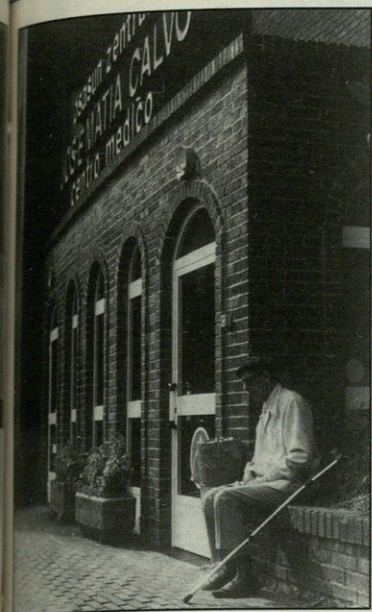
HEZKUNTZA: OHO eta BBBko ikasketak burutzen ari diren gazteek erabiltzen dituzten testu liburuak aztergai bihurtu dira. Emakunde eta Hegoa elkarteek burututako ikerketa desberdina emaitzak nahiko kezagarriak izan dira. Euskal Herriko gazteek ikasketa materiala emakumearekiko sexista omen da eta irakasle den historia guttiz eurozentrismoa da, Hirugarren Munduko nazioz kalterako. / **26**

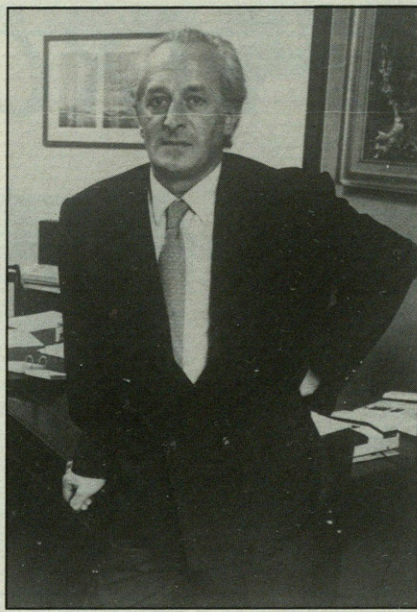
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

ZAHARTZAROA: Euskal Herrian 300.000 lagun inguru daude 65 urtetik gorakoak. Izan ere, egungo bizi mailaren gorakadaren eraginez, gizartearen zati handi bat hirugarren adinean dago honez gero. Administrazioak talde sozial honen beharrak asetzeko ezgaitasun nabarmena erakutsi du orain arte. Donostiako Matia Fundazioarekin mantentzen duen auzia da agian azken aldian izan den gogorren eta salatuenen. /22

I. ASEGINOLAZA: Enpresarien artean, filosofia basatiena mantentzen duen honek bizkaitar harroa dugu. Mafioso edo enpresari aurreratuaren fama du, baina kalean berataz esaten den guztian ez da neurri ertainik. Egoera zailetatik ateratzeko izugarritzko erraztasuna du eta arrazoia duela baldin badaki munduko azken muturreraino joango da hori frogatzera. /34

IKUSENTZUTEKOAK: Legeak ikusentzutekoen arloa arautzen ez duela eta, mundu horretan aritzen diren hamar enpresen artean Euskal Herriko Ikusentzuteko Enpresa Txiki eta Ertainen Elkarte osatu dute. Horretaz gain, elkarte honek badu beste helburu bat ere, ikusentzutekoen ekoizpenak bizi duen krisialdia gainditu asmoz Gasteizeko Kultura Sailarekin negoziatzea eta Industria Sailaren barruan sartu ahal izatea. /44

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Maite Artola, Myriam Garcia, Maite Iriondo, Xabier Letona, Maite Lizarraga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Nere Portillo, Idoia San Sebastian, Lierni Uribarren, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogitia.

Iruñean: Iñaki Camino, Patxi Larrion.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Gasteizen: Ismael Diaz de Mendivil, Jon Maia, Leire Lopez de Aberasturi, Igone Olarte, Estitxu Ugarte.

Kolaboratzaileak: Iñaki Agirresarobe, Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Elhuyar, Joxan Elozegi, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Jaione Ogiza, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Joxe Mari Ostolaza, Bota Punttuba, R.M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uri, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Hizkuntz arduraduna: Mikel Elorza.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Berstain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Josu Martikorena.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X

Commission paritaire: 72562 E.

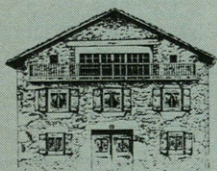
Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria, 114 Postakutxa Bilbo, Iratxeko Monastegia 70 3.ezk 31011 Iruñea.

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63, (948) 17 80 78

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

ARGIA txokoak

DONAMARIAKO BENTA

- Mendi hotela
- Jatetxea
- Bizikletentzako aparkalekua

*Zure asteburuetakoa
ingurugiro egokia*

31750 DONAMARIA (Nafarroa) ☎ (948) 450925 - 450708

AMAZKAR TABERNA

*Oiartzuarren giroan,
zure zain...*

20180 OIARTZUN (Gipuzkoa)

Disko - Bar Txepetx - Kabi

Mayor bis 35 Lasarte Tel: 37 16 39

GASTEIZKO EUSKAL TXOKOA

- Kilikatzen ankapalo
eta kale animazioa
Dei izaiguzu

Kutxileria, 62 - 01001 Gasteiz ☎ (945) 25 10 84

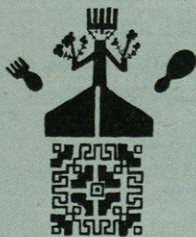
Bodegon ARRIZAR

kaxuelitak ♦ ogitartekoak ♦ oilaskoak

Zaldizurreta 7 BEASAIN Tel: 88 98 44

LARRABETZU (Bizkaia) ☎ (94) 455 81 97

TXARTEL HOTELEAN
Urrut.: 37 01 92
Teléf.:
LASARTE-ORIA

TXARTEL · TXOKO
Jatetxea

GARAIAIN GARAIAIKO JAKIAK

EDARITEGIA - JATETXEA

SALEGI

eguneko menua ♦ betiko sukaldaritza ♦ karta zerbitzua

Barren plaza, 3 Telefonoa: 13 32 72 - 20800 ZARAUTZ

Krisi ekonomikoa oinarri

AURTENGO Alderdi Eguna aspaldiko urteetako pragmatikoena izan da. Xabier Arzalluz EAJko EBBko lehendakariak bazter utzi zuen iazko erretolika —«Euskadik bere estatua izateko eskubidea du», «EAJ ez dute domestikaturako»— eta Euskadik jasaten duen krisi ekonomikoa oinarritu zuen bere diskurtso laburra.

Kritikarik zorrotzenak Estatu espainiarreko agintariei eskaini zizkien. «Estatua lur jota dago, ez dago dirurik egin beharrekoak egiteko. Denok dakigu zergatik: hainbesteko poza,

hainbesteko festa, hainbeste 'beautiful people', hainbeste Marbella...» Arzalluzen ustez Estatu espainiarrak ez du behar bezala lan egin, ez bait du sinetsi industria denik aberastasunaren motorea.

EGURALDI txarra, ez zuten EAJkoek bakarrik jasan. Joan den igandeak, Gudarien Egunak, euri jasa ezezik, bestelako ekaitza ere izan zuten Bilbon Joselu Cereceda KASEko bozeramalearen hitzak entzunda, manifestaldian bili zirenek. Cerece-

dak, «atzoko eta gaurko gudariak, Euskal Herriaren alde gogor borrokatu dutenak» gogoan izan zituen. Xabier Arzalluzen hitzak ere kritikatu zituen. Bere ustez ez da bidezkoa esatea, lehenik indarrak bildu behar direla krisitik irteteko, eta gero lortuko dela autodeterminazioa. «Ez dira autodeterminazioa eskatzera ausartzen, Madrilekoak haserretu egiten bait dira, baina euskararen egoerak eta krisi ekonomikoak askatasun ezaren ondorio dira. Gaur egungo marko juridiko-ekonomikoak ez du horretarako aukerarik eskaintzen.

SENATUKO hauteskundeak sorpresarik gabe iragan dira Estatu frantziarrean, abertzaleentzat bederen. EBk, orain arteko logikari jarraiki, D'Ascon zuberotarra aurkeztu zuen zerrendan. EMAk ez zuen postura gehiegi ulertu, eta aspaldiko tirabirak plazaratu ziren. Alegia, EMAREN ustez alferrik parte hartu behar zen, haren iritziz, abertzaleentzat batere interesik ez zuen. Hala ere, elkarlanerako tratua indarrean jarraitzen duenez, badirudi baretuko direla gaizki ulertuek sortutako gorabeherak.

Pasatu berri hau hilabete txarra izan da Estatu frantziarrean preso daudenentzat. Presondegiatako zaindarien egindako grebaren ondorioz, familia asko senidea ezin ikusirik geratu da.

Ipar Euskal Herriko berrien artean, ia isilean pasatu dira IKren ekintzak. BNP banketxeak Donibanen eta Ziburun dituen egoitzetan jarritako bi lehergailuek kalte materialak sortu dituzte.

Garbiñe Ubeda

Joselu Cereceda KASEko bozeramaleak, «atzoko eta gaurko gudariak» ezezik, Xabier Arzalluz ere gogoan izan zuen. Bere ustez, «EAJkoak ez dira autodeterminazioa eskatzera ausartzen, Madrilekoak haserre ez daitezen, baina euskararen egoera eta krisi ekonomikoa askatasun ezaren ondorioak dira».

Abertzaleak Maastrichten aurrean

Euskal alderdiek ez dute irizpide bateraturik azaldu Maastrichten aurrean. Alderdi gehienak alde azaldu badira ere, ez dituzte baiezkora azaltzean arrazoi berak erabili. Hala ere, ezezko zein baiezkoaren aldekoek hainbat akats edo hutsune aitortu dizkiote Maastrichteko Itunari.

ESTATU frantziarrear eginiko Maastrichti buruzko erreferendumeako emaitza ikusita inork gutxik jartzen du zalantzan batasun europarra burutuko dela, baina orain, batasun hori nola ematen den eta herritarren ahotsa entzungo ote den ikusi beharko da. 1993ko urtarilaren 1ean zirkulazio libre europarra martxan jarriko da, Maastrichteko Ituna onartua izan ala ez. Ituna

zirkulazio librean oinarritua dago eta beraz, merkatu bakarrarekin batera zerbait gehiago ere etorriko dela suposa daiteke. Gaur egun Maastrichten aurkakoak ere Europaren barnean egongo direla ikusten dute, oso gutxik egiten dute jada isolamenduaren aldeko apustua. Europa eratzeke moduan, berriaz, ez dago adostasunik alderdien artean. Europa Maastrichteko Ituna

Hego Euskal Herrian erreferenduma eskatzeko batzordeak sortu da eta orain sinadurak eskatzeari ekin diote.

naren arabera eratu behar dela ez bait dute alderdi askok sinesten.

Alderdi abertzaleen artean denetarik izan da, bai Maastrichten aldekoak eta baita aurkakoak ere. Ipar Euskal Herria eta Hego Eus-

kal Herriak jasaten duen egoera ezberdinaren islapena izan dira bi aldeetako alderdiek eman dituzten erabakietan. Batzordeak erabakiak hartu zituzten arrazoiak ere.

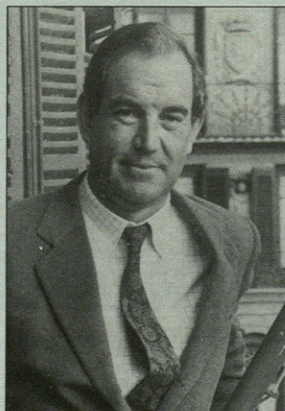
Ipar Euskal Herrian ere batzordeak sortu dira, baina gogokionez, Euskal Batzordearen

JUAN MARIA BANDRES

Euskadiko Ezkerrako lehendakaria

«**G**u Maastrichteko hitzarmenaren alde gaude, hala ere, esan beharra dago erregio politikan, ingurugiro arloan eta baita demokraziaren arloan gaur egungo hitzarmenak hainbat huts nabarmen dituela. Hala ere, Europari bai esaten diotenek ezin dute Maastricht errefusatu, elkarrekin doaz eta. Hitzarmenak aurrerapauso dakar, baina hitzarmena oraindik ere hobetu daiteke».

KARLOS GARAIKOETXEA

EAKo lehendakaria

«**M**aastrichtetik at ez dago alternatiba hoberik, eta prozesu honetatik kanpo geratzea gure eritzien kontra joatea litzateke. Beraz, jarrera lojiko bakoarra baiezko kritikoarena da. Maastrichek akatsak ematen ditu, baina Europako batasunaren lehen urratsa besterik ez da. Bestetik, nazioen arazoak inolaz ere nahikoa ez diren bultzada ematen zaio Erregioen Batzordearen sorrerarekin».

JAKES ABEBERRI

EBko kidea

«Jakobinismoarekin mendez mende dugun buruz-burukoari, berdintasunaren izenean Estatu zentralizatu eta ukatzaile honetan jasaten dugun gure estekatzeari, Europak aterabide bat eskaintzen ahal die. Alde berera tiratzen baldin badugu Europak laguntzen ahal gaitu. Maastrichten aldeko botoa euskal kulturaren garapenerako onuragarria izan daiteke».

JAKES BORTAIRU

Patxa-Oldartzeneko kidea

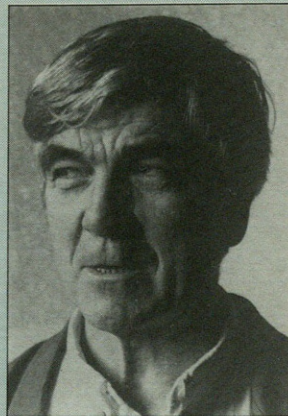
«Europako integrazioak ez digu ezer onik ekarriko, garapen kapitalistaren beharren arabera eta gutxiengo baten interesen onerako baizik ez bait da. Ezetza zein baietzaren inguruan dagoen nahaste borroka kontuan hartuz eta abstentzioa jarrera ulergarria izanik ere, Ipar Euskal Herriko abertzaleen ezetza Maastrichteko Itunari bidezkoa eta beharrezkoa da».

XAN KOSKARAT

EMAk kidea

«Ituna ia eginak diren aukera batzuen baietzeta besterik ez da eta guk jorkaera horrekin ez dugu bat egin nahi. EMak abstentzioa aukeratu du populuaren artean osatutako Europa baten alde, beste populuarekin uztartuz, nazioen izatea zainduta duena nahi dugu. Euskal Herria bere buruaren jabe izatea nahi dugu. Maastrichtek, aldiz, baztertu egiten gaitu».

XIMUN HARAN

IBBko kidea

«Europako esparru instituzionalean baizik ez dugu aterabiderik lortuko gure euskal etorkizunerako. Gaurko estatuek beren burujabetasunaren zati bat lortzeko gaitasunean jarriko dira. Itunak ez ditu azaltzen zaizkigun arazoak konpontzeko, euskararen irakaskuntzarekin arazoa edo nekazariaren arazoa, baina lanerako marko bikaina da Europak eskaintzen diguna».

eta EAJko Ipar Buru Batzarrak Maastrichten alde azaldu dira, Patxa-Oldartzen aurka eta EMak abstentzioa bultzatu zuen. EBko kideek hainbat arrazoi eman dituzte Maastrichten alde agertzeko, gehienak dagoeneko gaitzeko ezer gutxi dagoela oinarritzat hartuta. IBBk, Europa esparru egokia dela ikusten duelako egin du baietzaren alde. EMak, berriz, abstentzioa bultzatu badu ere, itunaren aurkako hainbat adierazpen egin ditu. Patxa-Oldartzen hasieratik agertu da hitzarmenaren aurka Europak ezer onik ekarriko ez digulakoan.

Hegoaldean ere alderdi gehienak Maastrichten alde azaldu dira, zenbaiten baietzak kritikoa izan bada ere. Hego Euskal Herrian

aurka azaldu den alderdi bakarra HB izan da, Europak estatuak indartuko dituela adieraziz eta Euskal Herriaren egoera kontuan hartuko ez luketelako. HBren jokaera honek EBren baietzarekin aurrez aurre egiten du topo. EBk Euro-

nen arabera erantzuna oso garbi ez dutela ikus daiteke. Iñaki Anasagasti bozeramaileak Maastrichti «baiezko sutsua» emango liokeela adierazten zuen bitartean Arzallusek «testua bere horretan geratzen bada ezezkoa» bozkatuko duela

■ Euskal alderdi gehienentzat Erregioen Batzordeak, bere horretan mantentzen bada, ezer gutxirako balioko du ●

pak gaurko estatuen ahultzea ekar dezakeela esan du, Maastrichtek honetarako ateak erdizka irekitzen dituelako.

EAJk baietzaren aldeko joera azaldu du, baina buruek egindako adierazpe-

azaldu zuen. Hala ere, badirudi EAJ baietzaren alde dagoela.

EA, EUE eta EE baietzaren alde agertu dira baina zenbait zehaztasun eman ondoren. EE Maastrichten alde azaldu den arren zenbait

akats aitortu dizkio hitzarmenari. EA eta EUEk akatsak ikusteaz gain, Maastricht lehen pauso soil gisa hartzen dute. EAJ itunaren «defizit demokratikoa» ere azpimarratu izan du Europako Legebiltzarrari funtzioak kentzen zaizkielako eta nahasketa sortzen delako instituzioen artean.

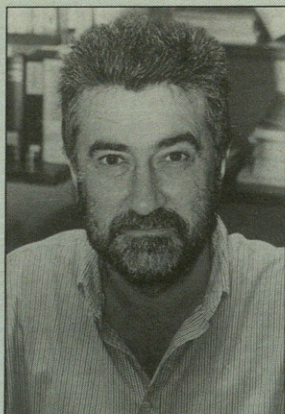
Euskal Herria eta Maastricht ukitzean ezinbestekoa da Erregioen Batzordea aipatzea. Maastrichteko hitzarmenean aurrikusten den bezala burutzen bada, indar kontsultiboa besterik ez du izango, erabakitze inola-ko ahalmenik gabe. Bestetik, erregioek ezezik udalek ere beraien ordezkari izan dezakete eta honekin batzordearen esanahi eta zeregina guztiz aldatuko da.

JON GANGOITI

EAko europarlamentari ohia

«Maastricht Euskal Herriko zazpi probintzien batasunerako lehen pausoa da. Frantziako zentralismoa eta jakobinismoa aldarazteko bide bakarra da. Maastrichteko Itunari esker, abisuak emateko erregioen arteko batzorde bat arituko da era ofizialean. Euskal Herriaren arazoak mugarik gabeko ekonomi eremuan konponduko dira. itunaren aldeko apustua egingo dugu euskaldun eta kristau-demokratak garen aldetik».

BALERE BAKAIKOA

Maastrichti buruzko erreferendumen aldeko batzordeko kidea

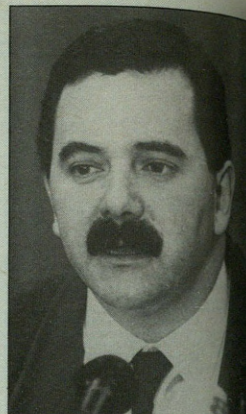
«Hain garrantzi handiko erabakia hartzeko herriaren ahotsa kontuan izan behar da eta horrela hainbat aldiz aldarrikatu diguten demokrazia gauzatzea lortuko litzateke. Bestetik, euskal herritarrek Erregioen Kontseilu berriarekin bazterturik geratuko gara. Elkarte autonomikoez gain, hiri nagusiek ere ordezkariak izango dituzte, eta gainera, Madril-ek aukeratuko ditu zuzen».

KARMELO LANDA

HBko europarlamentaria

«Europako batasunaren prozesua sekretupean egin da herritarren iritzia kontuan hartu gabe. Batasun ekonomikoak aberatsagoak eta pobreak pobreagoak egingo ditu. Politika arloan Maastrichten ez dago lekurik ezta erregionalismoentzat ere. Hitzarmenak zentralismoaren indartzea ekarriko du, euskal herritarren erabakiak hartzeko eta kontrolatzeko ahalmena murriztuko bait du».

XABIER GURRUTXAGA

EUEko idazkari nagusia

«Maastrichteko Itunaren asmoa Europako batasun politikoa gauzatzea da. Gu Europako batasunaren alde gaude eta ikusten dugu hau prozesu baten ondorio izango dela, ez bat bateko zerbait. Prozesu horretarako ateak ireki egin behar dira eta Maastricht prozesu horretako pausoa bat da, baina ez da helmuga, abiapuntua baizik. Maastricht bukaera balitz agian gure planteamendua guztiz kontrakoa litzateke».

Maastrichten ondorioak jasaten hasiak dira jada nekazariak. Hau argi erakutsi dute Iparraldeko erreferendumezko emaitzek, barrualdean ezezkia nagusitu bait da.

Euskal alderdi politiko gehienak Erregioen Batzordeak, bere horretan mantentzen bada, ezer gutxirako balioko duela adierazi dute. Hala ere, badute alderdi batzuek batzordearen garapenean esperantzarik.

Guzti hauek alderdien iritzia badira ere, Frantziaren egindako erreferenduma, Dinamarkakoak eta orohar Europako herrialde gehienetan bizi den giroak herritarrek alderdiek esaten dutenarekin askotan bat ez dago toztela agertzen du. Euskal Herrian ere alderdi eta herritarren artean, eta alderdien barnean ere eztabaida eta ezberdintasunak nabariak dira.

Biztanleek beraie iritzia

azaltzeko duten gogoaren ondorio da Hegoaldean ere Estatu espainiarrean erreferenduma eskatzeko sortzen den batzordea. Maastricht kritikatzeko erabiltzen den argudio garrantzitsuenetako bat duen demokrazia ez da, baina itunak berak ahalgohi badu, hitzarmena onartzeko Estatu espainiarrean erabili nahi duen sistemaren ere ez zaizkio kritika gogor egiten. Gaur egun Frantziaren eta beste estatuetan gertatzen dena ikusita Estatu espainiarrean ere erreferendumen beharra argi ikusten du gizartearen sektore zabalek.

Aitziber Yarz

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa z/g
ASTEASU

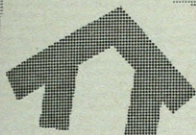
EKO VILLALBA
San Juan Kalea, 9
EIBAR

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

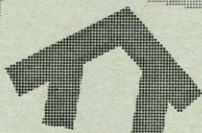
AUTOSERVICIO GORA-BERA
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

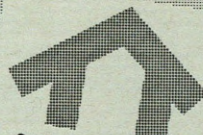
EKO EUOMAR
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUZ

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO - DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

**SAN JUAN BAUTISTA
KOOPERATIBA**
Villas auzoa
HERNANI

EKO IRUN
Blas de lezo, 22
IRUN

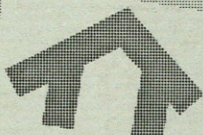
EKO LEZO
Avda. Jaizkibel, 1
LEZO

EKONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz-Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

EKO BERAUN
Gaitzaraborda Etorbidea, z/g
BERAUN - ERRETERIA

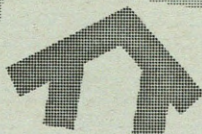
EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUZ

EKO LEGAZPIA
Urola s/n
LEGAZPIA

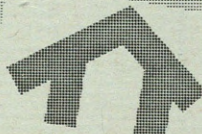
SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sakoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ARABARKA jaletxearen atzean)
HONDARRIBIA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR

EKO AIETE
Etxadi Saila
AIETE - DONOSTIA

BASTIDA
Erdiko kalea, 32
MUTRIKU

ZURE ETXE ONDOAN

EKO

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

E Z P A L A K

■ KONSTITUZIONALAK IKURRINA GUTXIETSI DU

Auzitegi Konstituzionalak kaleratuta-ko epai baten arabera, ikurrina eta beste elkarte autonomikoetako banderak gutxiesten ditu Espainiako banderaren aurrean.

Epaia azaldu duenez «*Nazio espaniarra*» edo «*Estatua*» bezalako terminoen barnean elkarte autonomikoak sartzearen aukera guztiak baztertu behar dira. Egia da hauek Estatuaren zati ere badirela, baina hortik ezin da suposatu Nazio edo Estatuaren seinuei eskaintzen zaien babesa elkarte autonomikoei eskainiko zaienik».

Epai honen aurrean Euskal Herriko alderdi eta erakunde gehienek, kontrako iritzia azaldu dute. EAJ, esate baterako, «*epai honekin badirudi banderaren gerra zentzugabea berpiztu nahi dela*». EAK ere «*zentzugabe eta ez egokitzat*» jo zuen epaia. HBren ustez «*Konstituzio espainiarraren emaitza lojiko da*». Alderdi abertzaleez gain, PSOE eta PPk ere epai honek «*ezertarako balio ez duen eztabaida bat sor dezakeela*» adierazi zuten.

■ LAU PRESO ZARAGARRAK KUTSATUTA

Alacala-Meco espetxe madrildarrean dauden lau euskal preso politikok zaragar gaisotasuna hartu dute. Gaisotasunaren lehen aztarnak duela hiru bat aste izan zituzten eta gaur egun zaragar aztarnak gorputz guztira zabaldu zaizkie. Albiste honen berri izatean euskal preso politikoen zainketaz arduratzen den Espetxeaz Kanpoko Medikuen Elkarteak berehala erantzun zuen. «*Sineskaitza da XXI. mendearen atarian kontrolpean bizi diren lau pertsonak bonelako gaisotasun bat hartzea. Sinestezina egungo gizartean desagertaraztea lortu delako erabat, eta gutxienezko garbitasun neurriekin ekidin daitekeelako*». Elkarteko kideak beldur azaldu ziren «*espetxeetan ematen diren osasun baldintza kaskarrak kontuan harturik, gaisotasun hauek askoz ere larriagoak izan daitezke*».

■ URUGUAY-KO EPAILE ETA POLITIKOAK ERREFUXIATUEN ALDE

Uruguayko ospe handiko hainbat epaile eta politikari euskal preso politikoen estradizioaren aurka azaldu dira. Epaile hauek Uruguayk historikoki errefuxiatuak babesten bete duen papera azpimarratu dute eta aldi berean hau harro egoteko arrazoia dela agertu dute. José Díaz Uruguayko Alderdi Sozialistako kideak, Estatu espainiarraren funtzionari lanean zortzi urtez aritu zenak, «*Estatu espainiarrean onartu ezinezko metodoak erabiltzen direla*» adierazi zuen, eta Uruguayra joandakoak «*giza eskubideak ez errespetatzearen ondorio*» direla esan zuen.

«*Apala beti ero bat izan da el hor baldin badago, dakien bakarra egiteko da: erabiltzera zuzendu. Ez du uste guztia berriro ere erraz antolatze gaitasuna duenik*».

Ramon Jauregi,
PSE-PSEOk idazkari nagusia.
Diario 16, 92-IX-24

«*Alderdiak egunetik egunera herritarrendik gero eta urrutiago daude eta boterea lortzeko eta gizabanakoaren gainetik egoteko tresna bilakatu dira*».

Gregorio Ordoñez,
Gipuzkoako PPko lehendakaria.
El Correo Español,
92-IX-23.

G O R D E T Z E K O A K

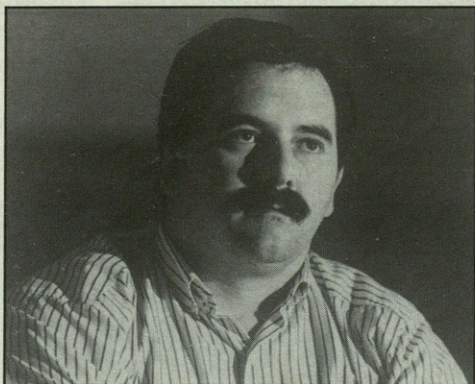
KOALIZIO BITXIA ALKATETZA ALDATZEKO

EA, HB eta PPk Okondo herri arabarrean egindako koalizio bitxiaren ondorioz hamahiru urte alkatetzan egon den Angel Alcalde jeltzalearen aurka zentzura mozioa aurkeztuko dute. Alkate berria EAko kide den Angelen anaia Andres izango da. Nork esango luke EA, HB eta PP noizbait elkartuko zirela, EAJren «totalitarismo eta prepotentziaren» aurka joateko.

K A R T A J O K O A N

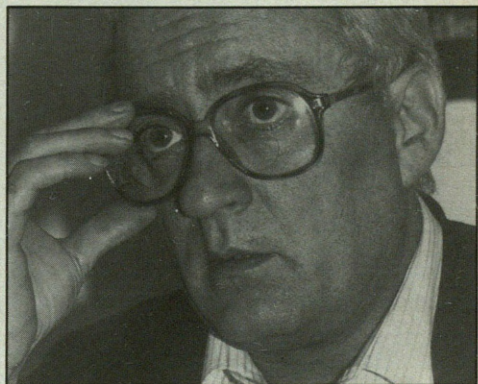
en bido...

...ordago!

XABIER GURRUTXAGA

Zenbait komunikabidek Koordinadora Abertzale Sozialistari egotzitako barne agiri batean EA eta EUE bereganatzeko premia azaltzen zuen KASek eta honen gainean zer esanik izan zuen Xabier Gurrutxagak. Bere ustez, «duela urtebete KASek ez zuen inor ikusten HBtik kanpo. Orain, berriz, jabetu dira HBren estrategiaren mugez eta EA eta EUEra hurbildu nahi dute. Horrek esan nahi du beharrezko erreferentzia bihurtu garela etorkizunerako edozein estrategia prestatzeko orduan». Baina Gurrutxagak argi utzi zuen KASek EA-EUEra hurbilduz «ETArentzat sostengu gebiako lortuko duela uste badu, jai dauka. ETA oztopo bat bait da» ●

JOSELU CERECEDA

KAS koordinakundeak, aldiz, gauzak oso bestela ikusten ditu. KASeko bozeramaileak barne agiri hori beraiei egotzi izana eta argitaratu zen modua intoxikaziotzat jo ondoren, EA-EUE eta HBko baseen artean ematen ari den hurbilketa «naturalizat» jotzen du. Hurbilketa «estatutoaren garapenak izan duen porrotaren ondorio dela» azaldu zuen. Bestetik, Joselu Cerecedak azaldu zuen «EAK ETA batasunerako oztopo bat dela dioenean, ez du zintzotasunez bitz egiten. Historian zehar batasun hori galerazi duen arrazoia ez da ETA izan, baizik eta Euskal Herriaren etorkizunarekin zer ikusirik izan ez duten alderdikeriak» ●

«Egoera zailetan Arzallus beti ibiltzen da laguntza lortu eta emateko tratuan. Eta Arzallusek momentu bonetan gobernu zentralari jartzen dizkion trabak hauteskundeak hurbil izatearen ondorio dira».

Carmen García Bloise,
PSOEko exekutibako kidea
Deia, 92-IX-24.

«Ardanzak gezurrak esateari utzi beharko lioke, hau beregan obitura bihurtu dela bait dirudi. Berak eta bere alderdiak badakite Europako erakuntza Estatuaren arabera egiten dela, eta ez erregioak kontuan hartuz».

Jon Idigoras, HBko bozeramailea
El Mundo, 92-IX-24.

«Terrorismoa polizi ekintza bezalako tresna teknikoak soilik erabiliz desagertaraztea ez da ezinezkoa, baina ia lortu ezinezko zerbait da».

Eligio Hernández, Estatuko Fiskal Nagusia
El Diario Vasco, 92-IX-23.

Lokomotora biak martxan jada

MAASTRICHT-EKO Itunak gaur egungo idazkiarekin aurrera ezin izango duela jarraitu gero eta gauza nabarmenagoa da. Eta bere motoreak, Frantzia eta Alemania, horretara badoaz, ziurtatuta legoke proiektu komunitarioaren apurketa. Erresuma Batua eta Danimarkaren posizioa gero eta gertuago daude eta berdin Alemania eta Frantziarena. Gainerako estatuak, bitartean, azken *krach* finantzieroa eta Maastrichtek dakarrenaren artean harrapaturik, gero eta nahastuago daude. Italia adibide aski esanguratsua da: Itunaren onarpenaren aurreko hilabeteetan zalantza zeko jarrerak erakutsi zituen, azkenean bere aldeko jarrera aktiboa hartu, eta orain Itunaren berrazterketa eskatzen du berriro.

Danimarkaren ezetzaren ondoren Bruselako agintariek arazo hori for-

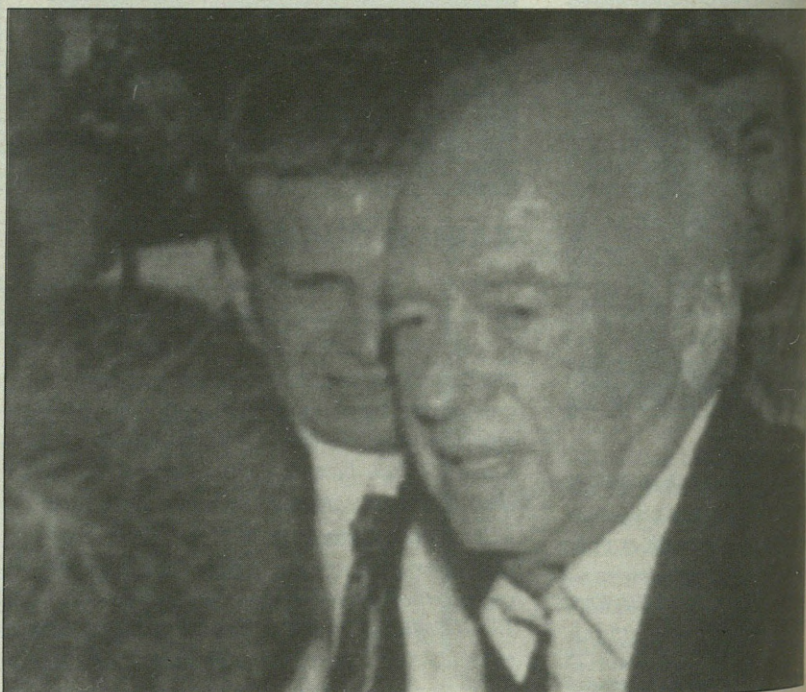
mula juridikoez gaudituko zela azpimarratu zuten. Gaur egun Danimarkako gobernuak berak, iragarri du jada Itunaren birmoldaketa barik ez duela erreferendum deialdirik luzatuko. Jarrera hau ezin hobeto etorri zaio John Major Erresuma Batuko lehen ministroari, burutzekotan danimarkar erreferenduma 1993an burutuko litzateke eta. Laboristek euren barneko ezezkoaren lerroa 'menperatuta' bide duten bezala, Majorrek gero eta zailtasun handiagoak ditu bero lerroak kontrolatzeko, areago Margaret Thatcher lehen ministro ohiak Maastrichteko Itunaren kanpaina aktiboari ekin dionean. Legebiltzarrean urriaren hasieran hastekotan ziren eztabaidekin, baina itxura guztien arabera atzeratu egingo dira.

Urriaren 16an Europako Kontseilua bilduko da Londresen. Ordura

bitartean gerra deklarazioa gero eta tonu beroagoan abiatuko da. Majorrek, Alemaniari egindako eraso biziaren artean, argi utzi zuen: «Diru eta ekonomi batasunerako epeak bete ezinezkoak dira». Baina Jacques Delors Europako Batzordeko lehendakariaren erantzuna ez zen motz geratu: «Zenbaitek oraindik ez dute ulertu diru batasunak aurrera jarraituko duela nabiz eta batzuetan atzean geratu».

Delorsen berbak ez dira lau hitzetara nola hala botatakoak. Bero erabateko indarra dute, areago iragan astean Bundesbankek (Alemaniako banku zentrala) liberari nola lagundutik zion ikusita. Alemania, Frantzia, Luxenburgo, Belgika eta Holanda prest omen daude diru batasunaren bigarren faseari (1994) eurek bakarriz ekiteko. Gainerakoak euren ekono-

Isaac Rabin Israeleko lehen ministro laboristak ezuzteko ugari ekarri ditu Ekialde Erdiko eremu gaitzera. Hasieratik iragarri zuen «Bakea lurraldearen truke» formula onartzen zuela. Badirudi Siriarekin ere akordio batera irits daitekeela eta azken proposamen harrigarria palestinarrei egin dien eskaintza litzateke. Hau da, palestinarrei proposatutako autonomia prozesuaren ondoren, Israelekin federazio edo konfederazio bat osatzea. Lurralde okupatuetakoko palestinar askok ondo hartu du ideia, batez ere bere baitan duen berdintasunezko jarrera azaltzen delako. Dena den, ideia berriak bai, baina errealtatean, Ekialde Hurbilak odola dariola jarraitzen du.

miak sendatzean gehitu beharko lirateke. Bi lokomotoiren Europa gero eta ageriagoa da.

EUROPA mailako nahaste-borras-
teaz gain, Frantziako erreferendumak
azken hilabeteak agerian utzitako
arazoak su bizian jarri ditu: Mitterran-
dek erreferendum deialdiarekin
Frantziako eskuman egindako tris-
kanta larriak batetik, eta Mitterran-
den dimisioa bera bestetik. Izango al
du 1995a arte irauteko indarrik? Osa-
sun arazoak hor daude, baina segu-
ruenik erreferendumeko baiezkotza la-
miak eragin handiagoa izango du be-
re erabakian. Erretiratzekotan ere,
minbiziak duintasunez erretiratzeko
'aukera' ematen dio.

Eskumari dagokionez, RPRko
(Errepublikaren Aldeko Batasuna)
jarraitzaileen bi herena Itunaren aur-

**— John Majorren ustez
diru eta ekonomi
batasunerako epeak bete
ezinezkoak dira ●**

ka azaldu zen eta Charles Pascua eta
Philippe Séguin biziki indartuta ater-
a dira. Jacques Chirac alderdiko buru-
zagari 'baiezkoaren txantxa' haren
ordaina pasatuko diote orain.

NBE-K bere 47 urteetan egotzitako
lehen estatua bihurtu da Jugoslavia
(Serbia eta Montenegro). Milan Panic,
Serbiako lehen ministroa, garbiketa
etnikoak errefusatzera heldu zen eta
bere gobernuak Bosniako serbiarrei
laguntzarik ez ziela ematen frogatze-
ko NBEko soegileak bidaltzea eskatu
zuen. Baina ez zuen ezer lortu. Kan-
poraketak gerra geldiaraztea lortuko
ez duen bezala. Esistitiko al da for-
mula magiko hori?

Lukas Martinez

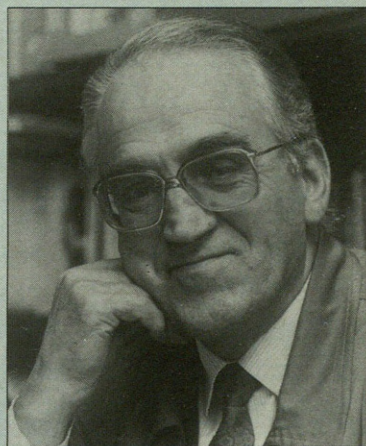
MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Ifarra seinalatzen du Maastrichtek

MERKATU soilaren esku izkutueta Europaren arazo guztiak
ipintzea, gure gizartea mila puska egiten uztea izango litzateke. Uste
da, adituen funtsezko arrazoiei bagagozkie, ekonomiak aro berri

eta loratsu bat lor dezakeela Eu-
ropar Batasunari esker. Eta arazo
askori aurre egin diezaiokeela.
Izan ere, europarrok ongizate
ekonomia ez dugu galdu nahi;
segurtasun sozialaren sistema
arriskupean dagoena, salbatu
nahi dugu. Etorkinaren etorri-
nahi geldiezinari irtenbide zuzena
eskaini nahi diogu.

Europaren Batasuna ez den
beste aukerarik ba al dago, zinez
eskainigarri, europarrok lortu
nahi ditugunak lor-bidean jartze-
ko? Ukatzerik ez dago. Agian
izango da. Baina, agerian ez du
inork jartzen.

GURUTZ ANSOLA

Deustuko Unibertsitateko Irakaslea

MAASTRICHTK ere baditu bere kostuak, konbergentzia hi-
tzez adierazten direnak. Baina, konbergentziaz gain, Tratatuari; dagoen
dagoenean, beste hutsune eta akats anitz egotzen dizkiogu: esaterako,
burokraziaren botereak; defizit demokratikoa; sustrairik gabeko he-
rritartasun juridikoa; herri-nazioak ez, baizik estatuak onartzea; politika
soziala Komunitateak bere gain ez hartzea...

Azkenaldi honetan, Batasunaren Tratatu aldatzearen aldeko anitz
agertu da. Baina eskatzen diren aldakuntza asko kontrajarriak daude,
eta elkar-konpon ezinak dira.

UNE honetan inork ba ote daki azkenik, zernolako batasunera joko
dugun. Maastrichten Batasunak gauza bat garbi jartzen du. Hamabi
estatuek (Espainiak, Frantziak...) orain arte duten soberaniaren parte
haundia utzi egin beharko dutela. Estatu horiek murriztago eta ahulago
gertatuko dira. Madrilek eta Parisek zuzeneko aginte gutxiago izanen
dute Euskal Herriaren gainean.

Hamabi estatuek galduko duten boterea, Komunitateak bilduko du.
Zernahi forma hartzen duen erakunde politikoak, konfederakuntza
zein federakuntza estatu izatera heldu diren herriak izango dira pro-
tagonistak. Euskal Herria erregio soil besterik ez izatea nahi ez badugu,
Ardanzak gogo duen gisara, guk geuk saiatu beharko dugu bideak
askatzen Euskal Estatua Europakide izatera iritsi dadin.

Maastrichteko gaztelua urez gainezka

EK desberdintasunak jota

Europako Komunitateak ekaitz garaiak bizi ditu. Frantziako erreferenduma eta honek dibisen erresuman eragin zuen eztanda izan dira azken adierazleak. Baina krisialdia lehenagotik dator, funtsean EK-ko estatuek bizi duten egoera ekonomiko arras desberdinetik. Diru batasuna epe laburrera jarri nahi izateak ez ditu errealitate gordin horiek ezkutatuko, aitzitik, desberdintasunak handitu egingo ditu.

MAASTRICHT dugu azken hilabeteetan Europan banaketa gehien eragin dituen berba. Batzuentzat uso dena besteentzat otso. Danimarkarrek ekin zioten iri-

tzia azaltzearekin eta haien ezetzak, hankaz gora jarri zuen Maastrichteko mahaia. EK-ko estatueta agintariek prozesuak aurrera jarraituko zuela baieztatu zu-

ten orduan. Frantziako erreferendumaren kanpaina alarma gorria biztu zuen berriro eta erreferendumen baimetza larriak bere baitan lekura eramanez. Maastrichteko Ituna, nola zera hain zuzen.

Diruaren krisiak agerian utzi du estatuen benetako errealitatea, 1997an diru batasunaren azken fasea ekitetik benetan urrutira den ekonomiak hain zuzen. Desberdintasunak ugari eta handiak dira, eta diru batez ez dira konponduko. Maastrichteko Ituneko erakizunek dekretuz hala egin behar dute. Eta desberdintasunen maila konpartutuan hartuta, nekez esan daiteke horiek —Maastrichteko Itunak galdatzen duen bezala— gauetik egunera desagertuko direnik.

Behin baino gehiagotan entzun edo irakur dezakegu mundu mailako desberdintasunei buruz. 'Hiru helburu geietako formulak' laburtzen du mundu mailako ekonomia: munduko populazioaren % 20 aberatsenaren errenta, % 20 txikiarenaren baina 20 bider handiagoa da. Izugarria zabal-tza barik, baina askotatu-

Langabezia da pobreziaren eragile zuzenena.

gure inguruko datuak ere ezkutatzeko balio duten datuak erabiltzen dira. Ezin diren Europako Komunitatean batez beste horren desberdintasun handirik dagoenik baina bai azken hamarkadan handitu egin direla. Maastrichteko konbergentzia prozesuak, epe laburrean bederen, desberdintasunen handitzea ekarriko du gainera. Epe luzera ekarriko duen egoera parrakatu eta osasuntsuaz egiten da berba baina horiek ikusteko daude oraindik.

58 milioi txiro

dira munduko auskalo ze lekutako datuak, EK-koak baizik. Munduko populazioaren % 6 dauka EK-k eta puska horrek munduko errentaren % 18 irensten du, baina aldi berean, 58 milioi pertsona (munduan guztira 340 milioi) oparotasun horretatik kanpo bizi dira. Txiro izaera honek munduko gainerako txiroenarekin zerikusirik ez badu ere, desberdintasunen ispilua nabarmena da.

Baina zer da txiroa izatea «Hamabien Europan»? Herri-tar baten errenta, dagokion estatuaren errentaren batez bestekotik beherakoa denean, herritar hori «txiroen» erresuman sartzen da. Gero eta handiagoa den erresuma: 1975ean 38 milioi txiro, 44 milioi 1985ean eta 53 milioi 1992an. Bitxia da, baina estatuaren errenta nazionalaren % 22tik %30era gastu sozialetara bideratzen denean, gero eta desberdintasun sozial handiagoak.

Estatuen ekonomien egoera ere desberdintasunen erreflexu biziki adierazgarria da. Barne Produktu Gordina (BPG, estatu batek

Langabeziarekiko desberdintasunak

MAASTRICHT-EKO

Itunak eskatzen duen konbergentzia prozesuaren ondorioz, EK-ko ekonomia ahulenean langabezi mailak biziki handiak izango dituzte datozen urteetan. Brusselatik langabeziaren kontrako borroka EKren lehentasunen artean dagoela entzuteak lasaitasun gutxi dakarkie herrietako agintariei. Haizeak laster eramaten dituen berbak dira.

Nazioarteko Diru Fondoak (FMI) munduko ekonomia % 1,1 haziko dela iragarri du, eta EK-

koa % 2,3. Horrez gain, langabezi maila handiak izango dira: aurtengorako mundu mailako langabezi tasa % 7,7an mantenduko da eta 1993rako % 7,6an. EKn azken urteetan modu larrian egin du gorantz, 1990eko azaroa eta 1991ko azaroa artean langabezi tasa %11 hazi zen, populazio aktiboaren % 8,4etik % 9,3ra, 850.000 langabetu gehiago alegia.

Guztira egun 13.000 langabetu inguru daude, eta erdia baino gehiago epe luzerako langabetuak dira, hots, lan berri bat

topatzen urtebete baino gehiago pasatzen dute. 1990eko datuetan, Espainia eta Irlandako Errepublikak % 16tik gorako tasak dituzten bitartean, Luxemburgetik % 2 besterik ez du. Frantzia, Italia, Erresuma Batua, Danimarka eta Belgika % 8 eta % 10,5en artean mugitzen dira. Grezian eta Holandan (1991) % 7 inguru, eta % 4 Portugal eta Alemaniako mendebaldean. Halaber, behin behineko lanak Grezia eta Portugalen % 15 hartzen du eta Espainian % 30.

LANGABEZIA EUROPAKO KOMUNITATEAN

1992rako EK-k aurreikusitako langabezi tasa (Populazio aktiboaren %tan)

urte baten produzitzen dituen ondasun eta zerbitzu guztiak) neurri moduan hartuta eta neurria 100ean jarritz, desoreka izugarria da: Greziarena 59ra besterik ez da iristen eta Luxemburgakoa 129koa da. Maila erregionalan, Greziako Vore-

lo-Algalo erregioak 40 eta Holandako Groninguen 183. Eskalaren goiko aldean dauden erregioen biztanleko errentak, eskalan behearen daudenena hirukoiztu egiten du.

Grezia, Portugal, Espainia eta Irlandako Errepublikan

populazioaren laurdenetik bostenera txirotasunaren atalasetik behera bizi da. Komunitateko populazioaren % 20, egoera kaskarrean dauden erregioetan bizi da, Komunitatearen batez besteko BPGren % 75era iristen ez diren erregioetan.

**Erresuma Batuan
erreferenduma orain
eginez gero ezezoak
irabaziko luke.**

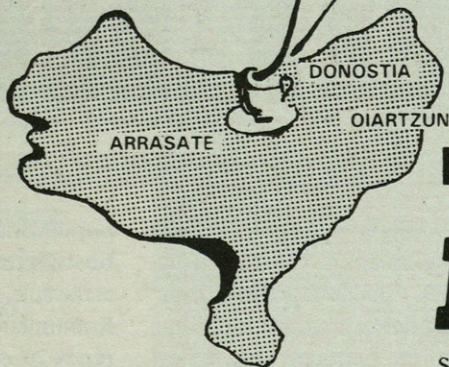
Datu horiek EK-ko txi-
roenenak dira baina abera-
tsetan ere, txiro moduan
hartzen diren herritarren
kopurua handitu egin da,
Erresuma Batua eta Holan-
dan esaterako. Italiako da-

tuak ere bere gainbehera
ekonomikoaren aski esan-
guratsuak dira: txiroen por-
tzentzia % 15,4era heldu da,
hots, 8,8 milioi biztanle. Ita-
lia beti izan da desberdin-
tasun handiko estatua baina

azken bost urteetan milioi
erdi pertsona erori dira
txirotasunaren zorro handi
horretan: Ipar eta Erdial-
dean pobrezia familien
% 9'7 ukitzen duen bitar-
tean, Mezzogiornon (H
goaldean) familien % 26,3

Eskasiarekin topo egiten
duten esparru sozialak za-
tertuz gero, eraginduenak
adineko pertsonak direla
ikus dezakegu. Europako
jaiotze tasak beherakada
geldiezinian abiatu dira az-
ken hamarkadetan eta or-
dorioz Europa zahartu egi-
da. EKri dagokionez, jada-
nik 60 urtetatik gorako 6
milioi pertsona baino
gehiago daude (popula-
zioaren % 20), eta martxo
honetan zaharren portzen-
taia izugarri handituko da.
Baina eremu honetan es-
tatuaren arteko desberdin-
tasunak ikaragarriak dira
behe mailakoenetik goie-
nekora, Holandan adineko

**Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.**

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12-35 49 14

pertsonek % 5 txiroa da, Espainian % 24 eta Portugalen % 45.

Maastricht, konponketa?

Esoreka guzti horiek konpontzeko jaio ei zen Maastrichteko Ituna. Bruselako burokrata eta estatuetako agintari nagusienek hori diote behinik behin. Populazioaren artean iritzia oso sakabanatua dago. Maastrichteko Itunaren aldeko eta aurkakoen argudio pisutsuenetarikoa da diruarena. Diru batasuna da Maastrichteko alorrik garrantzitsuenak, eta berorren bidez ekidingo ei dira duela bi astetako dibisen *krach* finantzioak, adibidez. Edo bestela esanda, diru batasun horrek ekarriko du ekonomien berdintasuna eta, beraz, baita herritarren artekoa ere.

Aurkakoen ustez, ordea, Maastrichteko Ituna berdintasuna zabaltzearen alderantzizkoena da. Bi abiaduren Europaren erreflexu garbiena da, eta behin bi

Europako Diru Sistemak Maastrichteko Itunaren ahuleziak sortutako beldurren eragina modu bortitzean jasan zuen.

abiaduren Europa ofizialduz gero, horri buelta emateko indarrak ez dela izango argudiatzen da. Halaber, Europako gainerako herrialdeek EKn sartzeko agertu duten nahia beteezina izango dela. EK sarrera gabeko gaztelu bihurtuko duen giltza dela, alegia.

Itunaren arabera EK-ko bi lokomotoren berdintzeak konbergentzia prozesu baten ondorioz etorriko da. Hiru epe jarri dira diru batasunerako. Lehena 1991ko uztailaren 1ean hasi zen: EKren baitan zerbitzu eta kapitalen mugimendua libre utzi zuen. Bigarren fasea 1994eko urtarilaren 1ean hasi beharko litzateke Europar Diru Institutorekin, eta bere zeregina hamabien politika ekonomikoa koordinatzea litzateke. Eta hirugarrena, 1997ko urtarila eta 1999ko urtarilaren 1aren artean finkatu beharrekoa da: Europako Banku Zentrala. 2000 urtera EK-ko estatuek diru bakarrarekin sartu beharko lirateke, hau da, gaur egun txanpon guztiak sartzen diren zorro bat besterik ez den EKUarekin (Europako Kontu Unitatea).

Gaur egun EK-ko txanponak EMSren barruan mugitzen dira, ezin dute merkatu libreak euren kasara kotizatu, baizik eta

EMSk jarritako eremu zehatz batzuen barruan. Txanpon bakoitzak balio bat du eta salerosketaren jokoa jartzen direnean

Europako Komunitatean, 1975ean 38 milioi txiro zeuden, 44 milioi 1985ean eta 53 milioi 1992an ●

goitik eta behetik muga batzuk jartzen zaizkio. Beraz, ezin dira mugitu euren balorearen %2,3 edo %6tik (lira, pezeta eta eskudoa eta libra) gora edo behera. Eta muga horiek gaintitzen dituenan debaluzioa dator. Horixe da hain zuzen lira, libra eta pezetari gertatu zitzaiena.

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

■ ESPAINIAKO FAXISTAK BOSNIAKO GERRAN

KROAZIAKO Defentsako Kontseiluko alderdi ultraeskuindarraren 'nazioarteko unitatea' osatzen dute beste 30 pertsonarekin batera, Enrique Espi Blasco, Bravo eta Maurok Espainiatik abiatutako taldetxoaren partaide dira. Euren esanetan, *«katolikoak eta faxistak gara»*, eta Bosniara *«gurutzea eta Kroazia»* defendatzera heldu dira. Europatik ere joan dira beste alde batzuetatik, batipat Frantzia, Erresuma Batua eta Alemaniatik. Mertzenarioak ez direla diote eta, halaber *«euren familiek ez dutela euren internazionalismoa ulertzen»* gaineratzen dute.

■ QUAYLE «MAMUEN» AURKAKO BORROKAN

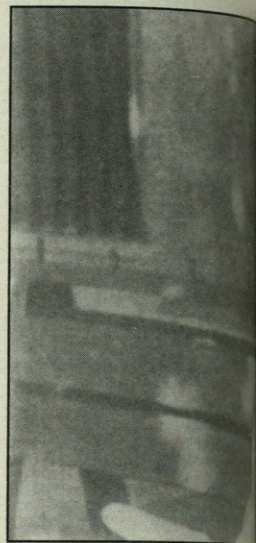
PERTSONAIA bitxi samarra dugu Dan Quayle, EEBBetako lehendakariordea. Sinesgarritasun gutxi izan du beti eta maiatzetik hona telebistako pertsonaia 'imaginario' batekin daukan borroka gero eta irudi ahulagoarekin utzi du. Murphy da pertsonaia imaginarioa eta EEBBetan ikusle handienetakoa duen pertsonaia. Gizarte mailan begirune handiko emakume liberala da Murphy, baina, ezkongabe, seme bat izaten du. Quaylek ezkongabeko emakumeek umeak izatea *«baloreen pobreziaren»* adierazletzat jo zuen, eta zer okurritu eta Murphy-rekin sartzea. Maiatzetik ona eztabaida gogorak izan ditu pertsonaiarekin, eta noski, iritziz publikoa Murphiren alde

atera da. Beste ostikada bat gehiago Quaylerentzat.

■ APARTHEID-AREN FUNDATZAILEAREN ILOBA ANC-RA

ZENBAITETAN gauza bitxiak gertatzen dira munduan, eta horietako bat Wilhem Verwoerd Hego Afrikako *apartheid*aren sortzailearen iloba ANCko (Afrikako Kongresu Nazionala) militante egin dela. Jakina da ideia politikoak ez direla geneetan joaten, baina askotan joango balira bezala funtzionatzen dute. Publizitate tanta bat bederen irabazi du Mandelaren alderdiak.

E L L E M E L L E

«Erabat jakina da Marokkoaren familia bakoitzak familiakide bat izendatzeko duela Europara etorri eta dirua ekartzeko».

Jali Kabir, Marokoko analista politikoa.

«Carlos Aldanaren zesea, Castrok bere boterea indartzeko ahalegin berri baten da, baina datorrena ekitidiz ezina da eta alferrikakoa izango da, dagoneko ez bati dago irauteko aukerarik».

Huber Matos, Kubako oposizioko buruzagietakoa.

«EEBB zenbait estatu presionatzen ari dira EK bana dadin».

Jacques Delors, Europako Batzordeko lehendakaria.

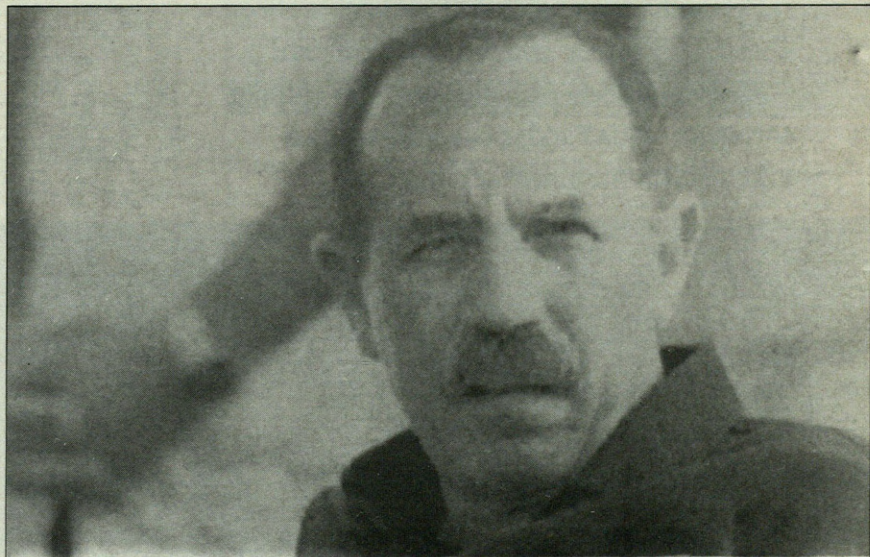
O I H A R T Z U N A K

CARLOS ALDANA KUBAKO BOTERE GUNEETATIK ALDENDUTA

KUBAKO botere guneetako hirugarren pertsona garrantzitsuenen izan da Carlos Aldana. Kubako Alderdi Komunistako Batzorde Zentraleko kidea, Alderdiaren ideologia eta kanpo harremanetarako arduraduna. Kubako iraultzaren aurkako iritzi medioetatik erreforma txikien aldekotzat jo izan dute Aldana, eta hain zuzen ere Fidel Castrok horrexegatik —eta botere gehiegi hartzen ari zelako— aldendu duela bere arduretatik. Alderditik zese honetarako arrazoi politikorik ez dagoela aipatu bada ere, Alderdiak egiten dizkion salaketetan akats pertsonalak eta bere karguan hutsuneak izan dituela leporatzen zaizkio.

«Akatsa izan zen hauteskunde prozesutik erretiratzea».

Ross Perot, EEBBeko lehendakari ohia.

MARKUS WOLF ESPIA TRAIIDORE MODUAN EPAITUKO DUTE

GERRA HOTZA-REN garaiko espia ospetsuenetakoa izan zen Markus Wolf, 1953 eta 1986 artean Alemaniako Errepublikako Demokratikoko espioitza sarearen arduraduna izan zena. Alemaniako Fiskaliaren esanetan, Mendebaldeko Alemanian gutxienez 600 espia zituen bere ardurapean, horien artean Willy Brandt kantzillerraren sozialdemokrataren idazkaria izan zen Günter Ghillaume. Honen atxilotetak kantzillerraren dimisioa ekarri zuen. Wolf-ek 69 urte ditu eta 1990ean, Berlingo harresiaren erorketarekin, Moskun errefuxiatu zen. Baina 1991n bere burua eskaini zuen. Espetxean gau bat iragan ondoren, baldintzapeko askatasunean utzi zuten. Orain traidore izatearen salaketapean epaituko dute.

«Latinoamerikari buruz, mapa mundi berak ere gezurra dio».

Eduardo Galeano, Hegoamerikako idazlea.

«Guztiok dakigu zer den Golanetik erretiratzea, baina jakiteko dago zer esan nahi duen Siriarentzat 'erabateko bakea'k».

Itamar Rabinovich, Israelek Siriarekin daramatzan negoziaketan buruzagia.

GIZARTEARENTZAT OZTOPO BIHURTU DIRA ZAHARRAK

Duela hiru hamarkada arte, Euskal Herrian, zaharrak etxean hiltzen ziren, beren familiaz inguraturik. Baina gizarte industrialaren etorrerarekin, aiton-amonen betebeharrak hutsean geratu dira, eta egun parasito sozialtzat hartuak izateraino heldu dira, eta ez dirudi instituzioek ardura hori hartu nahi dutenik. Hori dela eta, zaharren zerbitzurako sortutako Matia Fundazioak arazoak ditu azken aldian Administrazioarekin.

HIRUROGEI urtetik gora badituzu, eta lasai bizitzen jarraitu nahi baduzu, ez zaitez mesedez gaisotu, gaitzen batek jotzen bazaitu gutxienez urte t'erdi itxaron beharko bait duzu ospitale publikoan ohea libre izateko. Ez baduzu itxaron nahi, agian Logroñoko geriatriko pribatu batera joatea litza-teke komenigarriena. Ez zinateke lehena. Txiste beltz

bat dirudien honek Euskal Herriko edozein eritxetxe egunerokoa bihurtu den errealitatea islatzen du.

Hirugarren adineko pertsonak, Euskal Herriko biztanlegoaren % 12 gutxi gora-rabehera, gizartearen talde-rik marginatuenean artean kokatzen dira gaur egun, sozial zein ekonomikoki. Bizi itxaropenak goraka jarraitzen du gainera, eta 2000

Zahartzarora heltzen direnen artean portzentaia handi bat elbarritua dago bizitza osorako, eta gehienak alargunak dira.

urtean biztanleen % 15eraino helduko da aurrikuspen ofizialen arabera. Urte gehiago bizitzeak, eritasun arriskua asko igo du, eta zerbitzu geriatrikoen eskaria gero eta handiagoa da. Guzti honek gizartea eta instituzioen egokitze prozesu bat eskatu du, askoren ustez ongi gauzatu ez dena. Protesta eta salaketak behin eta berriro egin dira, eta azken aldian Donostiako Matia Fundazioko Bermingham Ospitala bihurtu da kezku hauen adibiderik garbiena.

Matia Fundazioa, duela 102 urte sortua, Gipuzkoako hirugarren adinekoen zerbitzu emalerik garrantzitsuena bilakatu da. Fundazio honen atal berri bat jarri zen martxan duela hamar urte, Bermingham Ospitalea, geriatria ospitale orokorra bihurtzeko asmoz eraikia.

Aurrekontuen porrota

Viru egoera txarra zela eta arazoak izan ziren Estatu espainiarreko Insalud-ekin 1985ean. Milioi bat pezeta-ko (50.000 libera inguru) defizita zuen eguneko. Azkenean, eta auzia Legebiltzarrean eraman ondoren, zentroa egonaldi ertain eta luzerako ospitale bihurtzea erabaki zen. Legebiltzarrean hartutako erabakia jarraituz, gastoak estaliko litzuzkeen binkulaziozko konzentrazioaren bidez funtzionatu izan du 1990etik hona, urte horretan PSE-PSOEkoa zen Osasun kontseilariak, Freirek, hitzarmena sinatu zuenetik. Aurretik, Osasun Saila EAJren eskuetara pasatu bezain laster, hitzarmen hau atzera bota da.

«Matia Fundazioak 12.500 pezeta eskatzen dizkio Osakidetza-ri ohe bakoitzeko —adierazi digu Jose Antonio Carrera Bermingham Ospitaleko zerbitzaburu eta Zuzendaritza

■ **«Bai Osakidetza bai Ongizate Soziala elkarrekin aritu beharko lirateke agureei duintasuna ziurtatzeko» ●**

LAB

Kontseiluko partaideak—, eta Osakidetza-ri 11.000 pezeta besterik ordaintzeko prest ez dagoela erantzun du. Eman duen arrazoia: Matian dauden gaiso asko osasun arazoez gain arazo sozialengatik jarraitzen dutela bertan, eta hori ez da, Administrazioaren ustez, Osakidetza-ri ardurara, Ongizate Sozialeko Sailarena baizik. Horrek Administrazioaren aldetik hu-

tsune handia erakusten du».

Administrazioaren ikuspegia ez dator bat Matia Fundaziokoarenarekin.

Gaur egun Bermingham Ospitale erdia bakarrik dago okupatua. Osakidetza-ri ez dizkio gaisoak bidaltzen.

Urte asko bizi... baina, nola?

EUSKAL Herrian 300.000 pertsonak 60 urteak gaindituta dituzte. Gehienek gaisotasunen bat jasaten dute aldiro, eta, denborarekin, ezgaitasun psikiko zein fisikoak arruntak dira. Ezgaitasun horiek beharrezkoa egiten dute laguntza. Zaharrentzat bideratutako zentro desberdin guztietako plazak batuz, 7.000 inguru daude Euskal Herri osoan.

Zaharrak tratatzen adi-

tuak direnen ustez, ez da nahikoa zango bat hautsi duen amona bati igeltsua jarri eta hezurra konponetzea. Ondoren ziurrenik geratuko zaion herrena bereganatzen eta onartzen lagundu behar zaio. Eta zirujauak ez dira horretarako prestatu. Gizarteratzea, beraz, oso garrantzitsua bihurtzen da.

Horri egokitu zaizkio Estatu frantziarreko instituzioak, eta Osasun Saila eta Ongizatearena nahas-

tu egin dituzte hirugarren adineko pertsonen laguntza sanitario zein soziala ziurtatzeko. Estatu espainiarrean, aldiz, Osasuna eta Ongizate Soziala arlo guztiz batueztatzat definitzen dituzte. Horrela, udal-letxe desberdinek udaleko zaharrei laguntzeko antolatzen dituzten laguntzaile sareak dira ezgai direnen aukera bakarra. Egutero hiru ordu besterik irauten ez duen aukera...

Zaharrek,
normalean,
gaisotasun bat
gainditu ondoren,
bergizarteratze
prozesu bat behar
izaten dute,
eguneroko
bizitzara egokitzea
oso zaila egiten bait
zaie.

«Urteen poderioz hirugarren adinekoen behar gehienek asetzeari ahalbidetzen zuen sistema bat osatzea lortu genuen. Horrela, Matiaira zetozenek arretera klinikoaz aparte bes-

te hainbat laguntza jasotzen zituen. Bergizarteratzen laguntzen genien. Institutuzioek lortzen ez zuten osotasuna lortu genuela usate dut, baina orain ez digute hori onartzen», esan

digu Mertxe Herizek, bertako lan sozialeko ardura-dunak.

Gurutz Beraza, ospitale honetan ATS lanean aritzen dena, Osakidetzakoek osasunari buruz duten ikuspegi

enpresarialaz mintzatu zaigu: «Beraientzat bona da torren zahar bakoitzaren zenbaki bat da, eta zenbait kitan neurtzen dute kostatzen zaien dirua. Ebakuntza puntual bat egin eta

Harpidedunek EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA merkeago eta etxean

ARGIA astekarian harpidedun zaren horri, Urtekaria zure etxean jasotzeko aukera ematen dizugu, eta gainera askoz ere merkeago. Jakinik astekariaren harpidedun gehienek eskuratzen duzuela ARGIA Egunarekin batera argitaratzen dugun Euskal Kulturaren Urtekaria, alboan dagoen harpidetza txartela betetzea nahikoa izango da, hemendik aurrera urtez urte zuen etxeetan jaso ahal izateko. Harpidetza txartel hau bidaltzen digutenei aurtengo Urtekaria 92 aparte kobratuko diegu, baina datorren urtetik aurrera astekariaren harpidetza-sariarekin batera.

ARGIA: Industrialdea 1 eta 2 pabilioiak. 20160 Lasarte-Oria

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Tfnoa

HERRIA

Kp

HERRIALDEA

BANKUA/AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

Sukurtsalaren zka

KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDE ZENBAKIA

Harpidetza sariak (BEZ barne)

Hego Euskal Herrian: 1.250 pzta.
Ipar Euskal Herrian: 80 libera.
Estatu Espainiarrean: 1.250 pzta.
Gainontzeko Estatuetan: 1.600 pzta.
Airez: 3.200 pzta.

agurea gero etxera bidaltzen dute, etxean zer gertatuko zaion kontuan izan gabe. Eta denok dakigu giza zerbitzu ofizialak ez direla nahikoak izaten. Osasun integrala alde batera utzi dute».

Birmingham Ospitaleko LAB sindikatuko langileen esanetan, kasu askotan hirugarren adinekoek edo beren familiek Administrazioa epaitegi-
ra eraman dezakete, zenbait agure etxera egoera txarrean bi-

daltzeagatik, baina oraindik ez da antzeko salaketa agiri-
rik aurkeztu. Sindikato honetako kideek «sistema misto bat eskatzen dugu. Horren arabera, bai Osakidetza bai Ongizate Sozial-
leko arduradunak elkarrekin aritu beharko lirateke zabartarora duina izan dadin. Bakoitzak dagoz-
kion ardurak har ditzala, sozial zein klinikoki zain-
duak egon daitezten».

Prioritate eza

Benidorm-era joan nahi duten agureek dituzten beherapenak, dohaineko gimnasia ikastaroak eta hirugarren adinekoentzako «laguntza» desberdina ezertan geratzen dira askoz ere behar larriagoak eta diru eskasia berdina dituzten pertsonen zerbitzu geriatriko pribatuak hileko 250.000 pezeta (12.500 libera ingu-

Hirugarren adinekoek, arrazoi sozial konkretuengatik, ez dute beren egoera txarra salatzen.

ru) kostatzen zaizkiela jakitean. Egungo gizartean gertatu behar ez liratekeen kasuak ugariak dira oraindik. Hor dugu min larriagatik Matia joandako gizonarena. Denbora luzez neumonologia, neurologia eta solairu desberdinetan gora eta

behera ibili ondoren, familiari ezer argitu gabe, azkenean etxera bidali zuten minbizia zeukala eta dagoeneko zer eginik ez zegoela esanez.

Edota hirurogei urterekin gaisotasun baten eraginez, bere adineko askoren antzera, elbarri geratu zena-rena. Birmingham Ospitalera Osakidetza bidalia heldu zen. Elbarri utzi zuen gaitza gainditua du, baina laguntza beharko du bizitza

guztian bere ezgaitasun fisikoagatik. Etxean ez du bera zainduko duenik, eta Ongizate Sozialak eskaintzen dizkion aukerak ez dira bere beharretara egokitzen. Azkenean, Matia Fundazioan ingesatu dute, bezero pribatu gisa. Hogeia eguneko estantzia ordaintzeko dirua besterik ez duenez, 21.ean, gaizki edo ongi egon, kalera joango da.

Amagoia |ban

Zentru pribatu batean hilabete pasatuz gero, agureek 250.000 pezeta (12.500 libera) ordaintzen dituzte gutxienez ●

Hegoa eta Emakunderen arabera sexistak eta eurozentristak dira:

TESTU LIBURUEN LERRO EZKUTUAK

Marrakzi politak izaten dira OHOk testu liburuetan ageri direnak, eta baita historia liburuetako mapa koloretsuak ere. Lerroarteko irakurketa bat eginez gero, dena den, bada zer salaturik beren eduki eta irudiez. Horixe da Emakundek eta Hegoa kolektiboak eginiko bi azterketa ezberdinek diotena, hots, testu liburuotan protagonistak gizonezkoak eta europarrak direla.

EUSKAL Herriko ikas-tetxeetan erabiltzen diren testu liburuak direla eta, hainbat iritzi aditu dira azken bolada honetan; horren lekuko ditugu, testu liburu hauek aztergai hartuta, oraintsu argitaratu eta zabaldu diren bi ikerketa lanak. Lehendabizikoa Emakundek burututakoa da, EAEko ikastetxeetako libu-

«Zipristin 3» liburuan ageri den marrakzia, «Sendagileari egurra» ipuineko ilustrazioa.

ruetan gizonezko eta emakumezkoek ematen zaien tratamendu ezberdina aztertut duena. Bigarrenean, berriz, Hegoa kolektiboaren ardurapean egindakoa, historia liburuetan herrialde azpigaratuen berri nola ematen den sakondu da.

Txaro Arteagak, Emakundeko zuzendariak, beren ikerketan ateratako ondorioez hitz egin digu: «Liburuotan tratamendu ezberdina ematen zaigu gizon eta emakumeoi. Gizonezkoak askoz gehiago agertu obi dira, gebienetan protagonista modura eta bizitza eremu sozialetan. Emakumezkoak, berriz, askoz gutxiago agertzen gain, bigarren mailako lanak eginez eta bizitza eremu itxiagoetan azaltzen gara». Tratamendu desegoki

Koheziketan, teorian, neska eta mutilek tratu bera jaso beharko lukete; baina nahikoa da testu liburuei begirada bat ematea, oraindik asko aurreratu beharra dagoela ikusteko. Emakundek eginiko azterketa baten arabera, OHOk testu liburuetan, gizonezko protagonistak emakumezkoak baino bi bider gehiago izaten dira.

honek, jarraitu du Txarok, «ondorio kaltegarriak izan ditzake ikasleengan, bai psikologikoki bai pertsonaren gizarteratze prozesuan ere. Epe laburrera, ikasle-txeetako eguneroko bizi-moduan, mutikoez menperatzaileen papera hartzen dute, baita espazio nagusia okupatu ere». Hori dela eta, Emakundek, bere kezka azaldu die argialetxeei.

Elkar argialetxeko Iñaki

Zubeldiak, Emakunderen ikerketan aztertutako «Zipristin 3» eta «Hizkuntza 6» liburuak koordinatu dituen besteak beste, ez du uste liburuak, orohar, sexistak direnik: «Ez badago borondate txarrez egina, oso zaila da sexista izatea. Tarteka gerta liteke gizonezkoak emakumezkoak baino gehiago ateratzea, hor izan beharko litzatekeen aldaketa adierazi gabe». Marraz-

kilariak gizonezkoak ala emakumezkoak izan, segitu du Iñakik, «aldaketa somatzen da; emakumezkoak, akaso, arazoarekin sentibilizatuago daudelako. Denan den, ez uste dut egileen artean iritzi matxistarik duenik dagoenik. Behar bada gizartearen islada izango da, eta tamalez gizartearen, gizonezkoak agintzen du».

Pili Belzunegi marrazki-

lari nafarraren ustez, Elkar eta Ibaizabal argialetxeekin aritua eta OHOk «Sirimiri» sailean lanean iharduna, testu liburu gehienak nahiko egokiak dira.

Nahi gabeko akatsak

Liburuak, hala ere, egokitzat jotzen dira neurri handi batean, nahiz eta argialetxe

O Pello, Pello!
Logale nauk eta
jinen niza oherat?

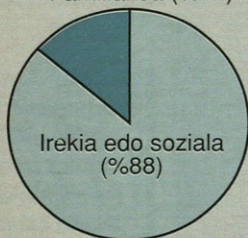
Irur ezan eta
gero gero gero,
irur ezan eta,
gero gero bai.

GIZONEZKOEN INPERIOA TESTU LIBURUETAN

GIZONEZKO ETA EMAKUMEZKOEN EREMUAK

GIZONEZKOEN EREMUAK

Familiakoa (%12)

EMAKUMEZKOEN EREMUAK

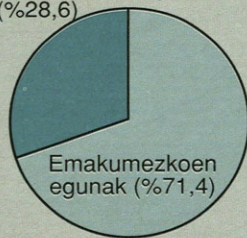
Familiakoa (%31,1)

ETXE ESKAINTZA

LAN GARRANTZITSUAK

Gizonezkoen egunak (%28,6)

LAN OSAGARRIAK

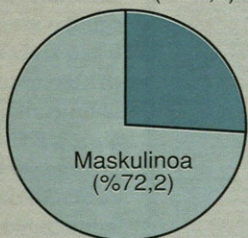
Emakumezkoen egunak (%36,5)

LAN ESKAINTZA

GIZON ETA EMAKUMEEN LANBIDE EREDUAK

Femeninoa (%27,8)

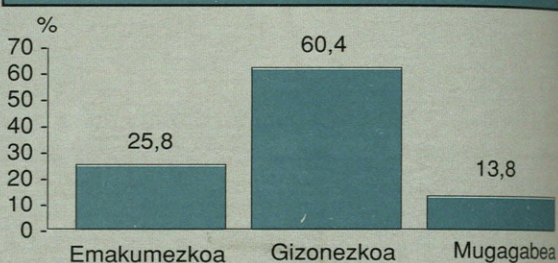
PERTSONAIEN PROTAGONISMOA

PROTAGONISTA BANATUA

Mugagabea (%14,3)

PERTSONAIA PROTAGONISTA

GOIKO datuok, Emakundek eginiko «Maskulino eta femenino erroak euskarazko OHO testu eta irakurketa liburueta» lanetik aterak dira. Ikerketa EAEn egin da, A, B eta D hizkuntz eredueta.

Azttertutako 1.558 pertsonaiaetatik, % 26,38 emakumezkoak dira, gizonezkoak % 60,33. Bestalde, bi protagonismo era gertatzen dira; protagonismo banatua % 82,9-

tan izaten dena. Protagonista banakoa berriz, % 27,1etan.

Bestalde, liburuotan, gizonezkoen eguneroko bizitza eremua lana eta jolasa dira, inguru zabal eta sozialean. Emakumezkoen eremua, aldiz, txiki eta hertsia izaten da, eta familia ingurukoagoa sarritan: gizonen eremua % 88tan irekia edo soziala da, eta % 11tan familia ingurukoa.

Emakumezkoetan eremu irekia % 68,9 izaten da eta familia artekoa % 31,1.

Lan munduan ematen da diskriminaziorik handiena. Gizonezkoa 78 lanbide ezberdinetan ageri da, eta emakumea 30etan besterik ez. Emakumeen lanbideak, gainera, bigarren mailakoak kontsideratutakoak dira. Honela, gizonezko eredu lanbideak % 72,2 dira eta emakumezkoak % 27,8.

Etxean, ordea, protagonista emakumea du. OHOk lehen mailetan bi sexuak nahiko antzerak aritzen dira etxeko lanetan, aurrera egin ahala gutxitzen doana. Honela, etxeko lan garrantzitsuenak emakumeak egiten ditu kasuen % 71,4etan, eta gizonak % 28,6tan. Bigarren mailako lanak egiten, gizonezkoa % 63,5etan ageri da eta emakumea % 36,5etan.

batetik bestera aldea dagoen. Gainera, gero eta gehiago, emakumezkoen aldeko jarrera antzematen da egileengan. Gai honi buruz, gizartean egun dagoen kezka, aldaketaren arrazoiak izan daiteke.

Luis Astrain marrazkila-

riaren eritziz, bestalde, testu liburuak onerako aldatzen ari dira: «Nabi gabe beti gizonezko geiago aterako zaizkizu, baina horrengatik emakumezkoek garrantzi geiago ematen abalegintzen gara. Hala ere, bebar bada, gizon ma-

rrazkigile geiago daudenez emakumezkoak baino, gizonezko geiago agertuko dira». Nagusitasun hori ematen denean, esan digu azkenik Luis Marik, «erabat nabi gabe izaten da».

Badira, dena den, liburu hauetan, gizonezkoen pre-

sentzia eta protagonismoa areagotu lezaketen alderdiak. Inaki Zubeldiak dioskunez, «gure testugintzan ipuin klasikoari nahiko garrantzia eman diogu. Umeen desarroiloan ipuinek egundoko eragina baidute, eta fantasia mundu

Txaro Arteagaren ustez, «testu liburuetako tratamendu desagokiak ondorio kaltegarriak izan ditzake ikasleengan, bai psikologikoki bai gizarteratze prozesuan ere».

bori barruraino sartzen bait zaie. Ipuin klasikoetan gerta daiteke sexuen arteko tratamendua desagokia izatea. Hori hala da».

Baina OHoko testu liburuei buruz iritzi ezberdinak dauden bezala, denak bat datoz historia testu material askoren desagokitasuna aipatzean. Historia liburuetan herri azpigaratuei ematen zaien tratamendua da, hain zuzen ere, Hegoa kolektiboak argitaratu berri duen azterketaren funtsa. Bertan erdara eta euskarazko hezkuntza adarretako liburuak aztertu dira, OHO zein BBBkoak. Aztertu diren lanak, besteak beste, hurrengo argitaletxeek kaleratutakoak dira: euskarazkoak Erein, Elkar eta UZEI/Elkarrenak; erdarazkoak Anaya, Vicens Vives, Santillana, S.M., Edelvives, Casals eta Alhambrak plazaratutakoak.

Gema Celorioren aburuz, Hegoa taldekoea eta «La cara oculta de los textos escolares» liburuaren egileetako bat, *«lehenbizi esan behar dena zera da, historiaren*

protagonista bakarrak gizonetzkoak direla». Hirugarren munduak, jarraitu du Gemak, «oso presentzia urria du, minimoa. Liburuak eurozentrismoan oinarrituta daude, eta hirugarren mundua europar bilakaeraren arabera ageri da bakarrik». Ondorioz, Gemaren ustez, Europako kultura eta garapen mode-

ko lanean euskarazko liburuak aztertzeaz arduratu dena, «euskarazko liburuen artean ezberdintasun handiak daude, baina orohar erdarazkoak baino dexente

egokiagoak dira». Didaktikoki, «*nabiko aurreratuak daude, eta eduki aldetik ere nabiko egokiak dira*. Sarritan, Amerikako aurkikundeak dela eta adibidez, dokumentazio kritiko ugari azaltzen da. Eta Afrikako historia ere hobe planteaturik dago». Eurozentrismak dira, diosku Maribik, «*baina ikuspegi orokorrago bat ematen saiatuz»*.

Gema eta Maribiren ustez, liburu berriak behar dira, eta zentzu horretan, badago baikor izateko arrazoirik. Hezkuntzaren erreforma funtsezkoa izan daiteke, irakasle eta Administrazioaren laguntzarekin. Hegoako partaideek adierazi digutenez, «*testu liburuek arazo sozialei buruzko gogoeta sortu beharko luke*te». Testu liburuen ezkutuko aurpegia da.

Alberto Irazu

■ **«Historia liburuetan emakumeekiko jarrera ez da ez egokia ez desagokia, ez bait gara azaltzen» ●**
GEMA CELORIO

loa hoberena dela esaten zaie umeei, beste herrialdeen kultura gaitzetsiz.

Maribi Urkolaren iritziz, Elkar eta Erein argitaletxeek historia liburuetan lanean aritua, eta Hegoak buruturi-

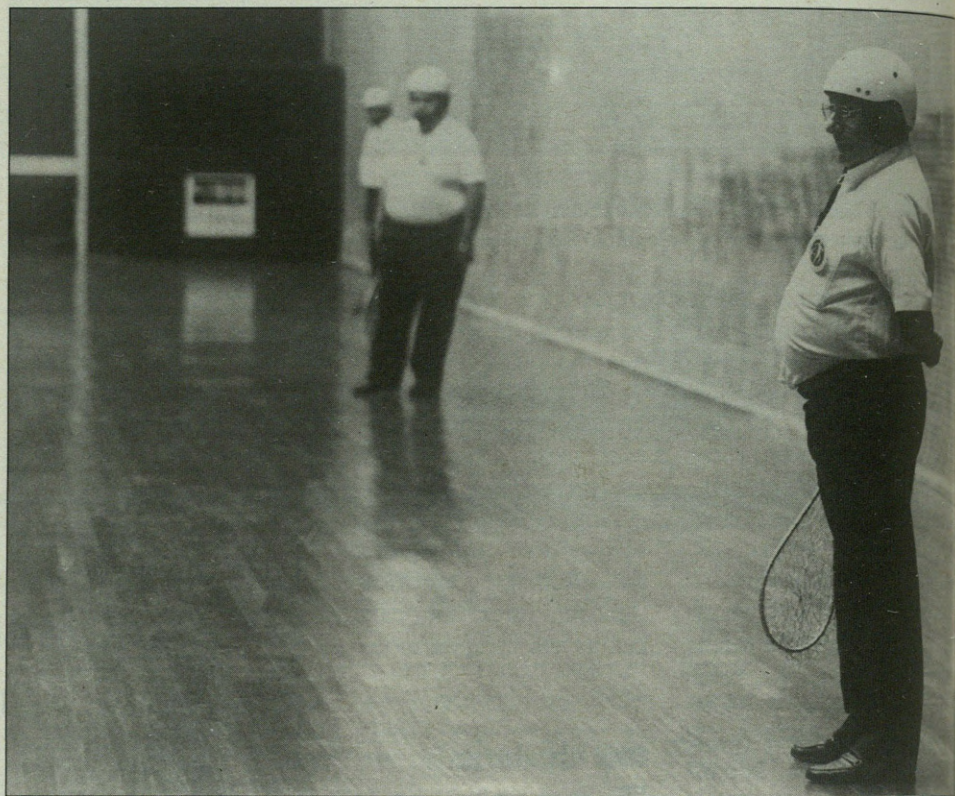
ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24
20004 DONOSTIA

KIROLEKO ARTALDE BELTZA

Arbbitro tongol! edo «Betaurrekoak erosil!» izaten dira edozein kiroletan entzuten direnak arbitroei buruz. Baina, hala eta gutiz ere, eta kiroleko ardi beltzaren fama hartzeko arriskua badute ere, belaunaldi gazteen artean badago 'txilibitua jotzen' jarraitzeko gogo. Pilota, futbola, eskubaloia eta rugbyko arbitro edota epaileekin egon gara, 'beltzez' jantzitakoei buruz jakiteko.

ARAUTEGIA irakurri, azterketa bat gainditu eta kitto, beste arbitro bat. Gidatzeko karneta balitz bezala, kirol zelaietan arbitro berriak agertzen dira. Arautegiaren interpretazio egokia, segurtasuna eta zorte on apur bat dira arbitro

Euskal pilotan ikastaroa eta azterketa gainditzeaz gain, sei hilebetetako praktikak egin behar dira.

ona izateko formula, baina bizitzaren gorabeherak direla eta ilargiaren faseak direla, badirudi ez dela hain erraza zelaian egotea eta lanari eustea.

Jose Manuel Begiristainek, futboleko 2. mailako arbitroa eta arbitro berrien irakasleak esan digunez, «arbitraia ikasketak ez dira inoiz bukatzen, beti ikasten ari zara». Futboleko erreional mailako arbitro karneta lortzeko ekainean egi-

ten den azterketa bat gainditzea nahikoa dugu. Gero, zelaian erakutsitako meritua propioek mailaz aldatzen lagunduko dute. Lehen mailako partiduko arbitroak 61.000 pezeta (3.000 libera inguru) kobratzen ditu —hilean 1. mailako partidu bakarra arbitra daiteke—, 2.A mailan 39.000 pezeta, 2.B mailan 16.000, 3. mailan 12.000 pezeta, erreionalan 7.000 pezeta eta 2.500 artean mailaren arabera eta

1.000 inguru gazteen partiduetan. Dena den, 2. mailako arbitro hau ez dago arbitraia profesionaltzearen alde «arbitraia profesionaldu nahi dutelako, gutxi ordainduz eta lan asko egin araziz». Arautegia jakin arren, arbitroen trebetasunak zelaian agertu behar dira, eta bertan erakutsi behar dute euren balioa. Eta dirudienez, urteen poderioz, ardoak bezala, irabazi egiten dutela. «Baina ez

bainbat bankasartze eta gero —esan digu Jose Manuelek—, jendeak bankasartze asko egiten ditugula uste du, baina ez dira hainbeste. Ez gara perfektuak, eta behin edo behin egiten dira. Bestetik, arbitro batek akats bat izaten duen hakoitzean futbolzaleek 15 egunez hori gogoratzen egoten dira».

Kirol eta, batez ere, futbol zelaian, arbitroa pertsona gogorrotatuena izan liteke: «Koplaburua. Jendea partidura joaten denean, asteko tentsioak eta abar deskargatzera doa, eta noski, ez ditu bere futbol taldearen kontra botako, eta arbitroaren aurka botatzen dit».

Arbitro gehienak jokalaria ohiak dira, ez bakarrik futbolbolean, kirol gehienetan baizik. Hau, Jose Manuelen ustez ona da: «Arbitratzean jokalarien trikimailuak ezagutzen dituzulako».

Gizonen txokoak

Emakume arbitro bat ikustea pentsaezinezkoa zen duela gutxira arte. Gaur egun, apurka, emakumearen presentzia kirol desberdinetan hedatuz doa. Bestetik, gizonezkoek bezala, neska zein mutilen partiduak arbitratzen dituzte. Hala eta guztiz ere, arbitro kolegioetan bat edo, asko jota, bi neska besterik ez daude. Gipuzkoako Rugby Arbitroen Kolegioko lehendakaria den Mikel Etxebes-tek esan digunez, «basieran emakumeen sarreraren aurkakoa nintzen, rugbya agresibitate handiko kirola delako, eta ez nuen emakume bat ikusten hori arbitratzen, baina orain erra-
tuta nengoela konturatu

Mirari Korta, pilota epailea

«Emakumeen papera kantxetatik kanpokoa izan da beti»

ARGIA. *Duela gutxi pilota epaile izateko azterketa gaindutu duzu. Honek epaile emakume bakarra bihurtzen zaitu.*

M. KORTA. Bai, oraindik ez daukat karneta eskuetan baina gaindutu dudala esan didate. Orain praktiken zain nago.

A. *Nola bururatu zitzazun pilota epailea izatea?*

M.K. Neba pilotaria dut eta etxean pilota mundua asko bizi da. Lehen ez nintzen asko ibiltzen inguru honetan, baina horren ondorioz hasi nintzen pilota partiduetara joaten eta gaur egun izugarri gustatzen zait. Tristura ikaragarria ematen zidan pilotalekuetan, pilotazaleen artean adibidez, hain emakume gutxi ikusteak, eta azkenean 'zergatik ez?' galdetu nion neure buruari, eta horrela hasi nintzen.

A. *Emakumea izateak oztoporen bat suposatu du?*

naiz. Lidya Merinok kolegio bonetan dagoen neska bakarrak, kontrakoa frogatu dit. Oso jarrera matxistak egon dira arbitro kolegio gehienetan».

Baina gizonen txokoa

■ «Futbolean, arbitraia ikasketak ez dira inoiz bukatzen, beti ikasten ari zara» ●

J.M. BEGIRISTAIN

M.K. Ez didate oztoporik jarri, guztiz kontrakoa. Asko animatu ninduten. Baina, orain arte bizileku asko izan ditut, eta ez naiz talde zehatz batean sartu. Eta hau pilotalekuetan epaile bezala ibiltzeko oztopo bat izan daiteke. Nere asmoa talde batean sartzea eta zerbait egitea da, beste modu batera nahiko zaila delako epaile moduan aritzea. Hori da dudan oztoporik handiena, ez dakit emakumea naizelako edo gestio arazo bat izango den.

A. *Zurekin azterketa egin zutenak hasi dira praktiketan?*

M.K. Baina lehendik euren herriko taldean sartuta zeudelako izan da. Horrela askoz ere errazagoa da praktikak egitea.

A. *Pilota arautegia ikasteko beharrezkoa al da ikastaroa egitea?*

M.K. Ez, nik neure

kabuz ikasi eta gero azterketa egin nuen. Pilotaren inguruan murgiltzen den edonork, arauak ezagutzen dituen edonork, arautegia ikastea nahikoa du azterketa egiteko.

A. *Zein da zure asmoa pilota epailea izatean?*

M.K. Pilota epaile sartu nintzen oso pilotazalea naizelako, baina ez dut bestelako asmorik. Bestetik, emakumeen papera beti izan da kantxetatik kanpokoa orain arte behintzat. Gaur egun, «Ikas pilota» programekin, hasi dira ikastoletan neskak zein mutilak jolasten. Nere asmoa, apalki, haren garautxoa jartzea.

Mirari Korta dugu, une honetan, pilota epaile neska bakarra. «Oso tristea da kantxetan emakumerik ez ikustea», esan digu 24 urteko gazte honek.

izan den —eta oraindik den— kirolen bat baldin bada go, euskal pilota dugu hori. Karmelo Gisasolak, Euskadiko Pilota Epaileen Kolegioko lehendakariordea eta Bizkaiko Kolegioko lehendakaria denak azaldu digunez, «pilota epaileok ez ditugu beste kiroletako arbitroek dituzten hainbeste arazo. Tantoren batean arazoren bat baldin bada go, hurrengo tantorako abaztuta dago. Errespetatzen gaituzte». Pilota epaile

Arbitroen artean gogorkien epaituak direnak, ziurrenik, futbolekoak dira, beren akats txikienak ere partiduak jokatu eta asteetara gogoratzen bait dituzte zaletuek.

Hontza

LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
2004 DONOSTIA

berriek ere, beste kiroletako prozesua jarraitzen dute. Hau da, ikastaroa —arau-
tegia ikasteko— eta azter-

■ **«Eskubaloiak oso arautegi zabala du eta hori da arbitroen zeregina, arautegia modu egoki batean interpretatzea» ●**
ROBERTO GONZALEZ

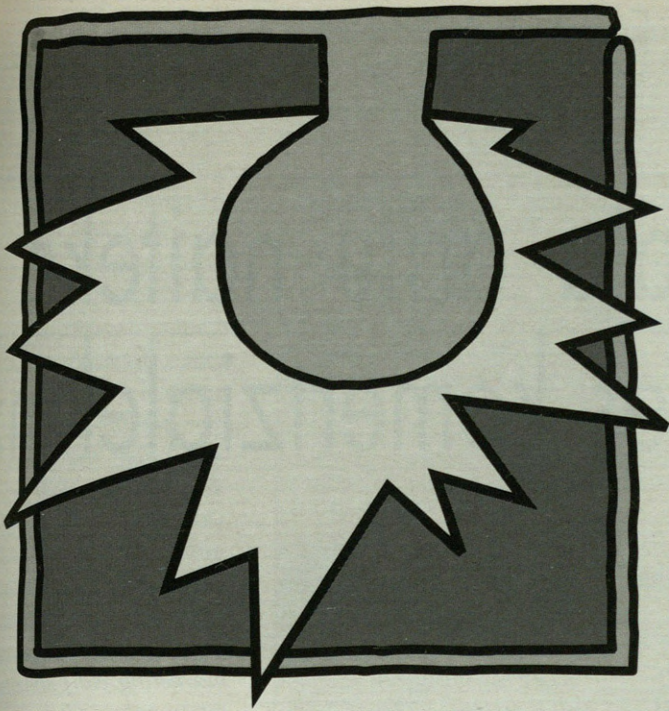
keta bat gainditu. Lehenengo fase hau pasatuz gero, 6 hilebetetako praktikak egin behar dituzte. Baina, dirudenez, pilotan behintzat, ez dago epaile izan nahi duen hainbeste gazte. Ez da horrela gertatzen rugbyarekin Mikel Etxebestek azaldu di-

gunez: «Gaudenak ez gara partidu guztietara heltzen. Batez ere, gero eta rugby talde gehiago sortzen direlako. Arbitraia ikastaroen eskaera handia dago».

Eskubaloiko Bizkaiko Biltzarre Gestorako Roberto Gonzalezek esan digunez, «ikastaroa eginda ez duzu ezer lortzen, batez ere, eskubaloian, oso arautegi zabala duelako. Eskubaloiko arautegiak ez ditu hainbat egoera zebazten, eta arbitroen eginbeharra arautegi hori modu egoki batean interpretatzea da».

Gehienak jokalaria ohia dira eta arbitro kolegio askok horrela izatea nahiago dute baina jokalariek, zelaiaren alde zuria uzten dutenean, alde beltzera pasatzen dira. Badirudi kirol munduan ez dagoela grisik.

Myriam Gartzia

asteroko **ARGIA**

ARGIA: Industrialdea 1-2. Lasarte-Oria 20160.
Telefonoa: 943-371545 / Faxe: 943-361048

**Harpidedun berriei
Olentzero aurreratuko zaie**

**Egin zaitez
harpidedun, eta
EGUTEGIA
dohain jasoko duzu**

ARGIAREN HARPIDEDUN
IZAN NAHI DUT

(astekariarena eta
urtekariarena)

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

TELEFONOA

HERRIA

PROBINTZIA

BANKU edo AURREZKI KUTXA.
.....

SUKURTSALA

KONTU KORRONTEAREN Zka..
.....

SINADURA

Harpidetza Sariak: (48 ale eta urtekaria)

Hego Euskal Herria: 9.750 pzta.

Ipar Euskal Herria: 640 libera.

Estatu espainiarra: 9.750 pzta.

Beste atzerriak: 12.800 pzta.

Airez: 20.200 pzta.

«Mezenas bezala aritu naiteke baina beti interes komertzialekin»

Bilboko Boulevard tabernaren jabeak hamaika negozio desberdin ditu: inmobiliarioa, Argiñanoren telebista saioaren produktore, Asegarce pilota enpresako bazkide... Badaki non, nola eta zergatik arriskatu behar duen bere dirua eta gauzak argi eta garbi esatea gustatzen zaio. 14 urterekin hasi zen negozioak egiten eta ez du bere gainean patroirik izan.

ARGIA. *Iñaki Aseginolazak pasioak biztu ditu betidanik, gorrotoak edo mirespena. Enpresari basatiaren fama duzu. Mafioso hitza*

ere aditzen da.

I. ASEGINOLAZA. Herri honetan gorrotatzen zein miresten zaituena zure epaile bihurtzen da, zu eza-

gutu gabe. Nere inguruan dagoen jendeak badaki zein den nere lan egiteko modua eta ez zait gustatzen jendeak ni koipatzea. Zerbait esan behar duenak aurpegira esatea eta esaten duena datuekin frogatuta izatea gustatzen zait. Mafioso naizela? Mafioso izatea langilea izatea baldin bada, mafioso hutsa naiz.

A. *Ezin duzu ukatu negozioetarako ikusmolde berezia duzula. Arlo desberdinak lantzen dituzu: erai-*

kuntza eta inmobiliariak, ostalaritza, Argiñanoren saioaren produktorea zara, marketing eta publizitatea, pilota enpresa bat duzu...

I.A. Eta ez dut nahi ditudan gauzen erdia egiten. Lan egitea eta ilusioa izatean datza kontua.

A. *Baina ez duzu dirua arriskatuko soilik langilea zarelako.*

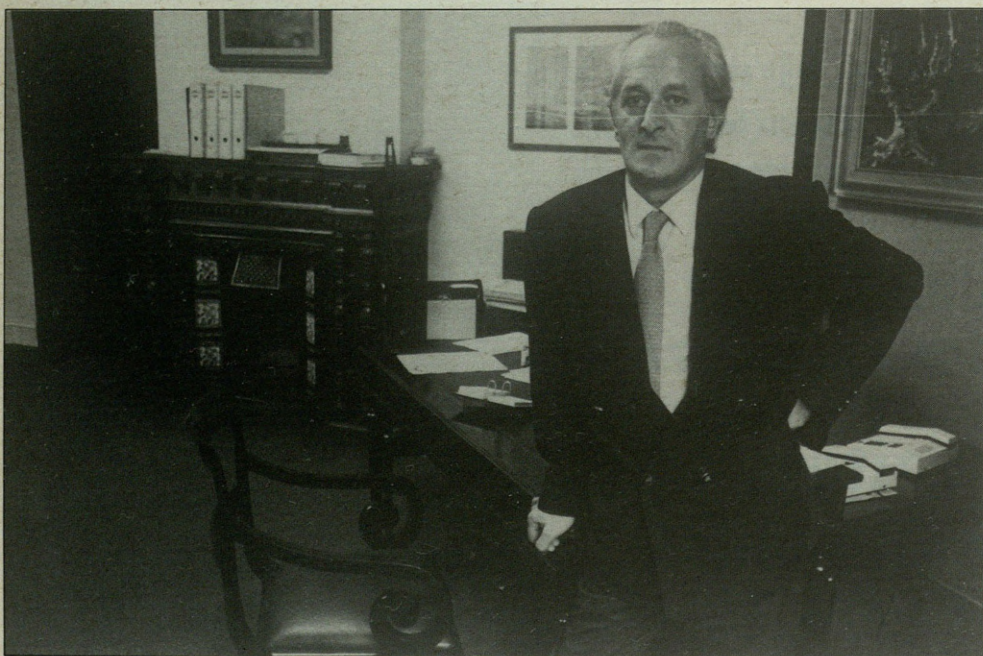
I.A. Kalea asko bizi dut eta kalean ikusten ditudan beharrak eta hutsuneak aztertuz, gustoko ditudan gauzetan sartzen naiz. Aldaketa garai hauetan, batez ere, behar asko daude gizartean bete gabe daudenak. Gaur egun denbora kontsumitzea ez da erraza.

A. *Nola kontrolatzen dituzu zure negozio guztiak?*

I.A. Taldeak eginda eta erantzukizun batzuk beste batzuen eskuetan utziz. Taldeak egitea ez da gauza erraza eta zailena da zuk daukazu ilusioa besteei transmititzea. Eta ez da bakarrik ilusio ekonomikoa, beste ego batzuk betetzea baidzik.

A. *Nola ikusten dituzu euskaral enpresariak?*

I.A. Lehen jendea, enpresabatean zegoenean, ez zen bere lanpostua galtzearen

«Mafioso naizela? Mafioso izatea langilea izatea bada, mafioso hutsa naiz».

beldur, edo unibertsitatetik atera eta bere negozioa eraikitzen zuen. Gaur egun, jendeak, unibertsitatetik ateratzen denean, segurtasuna emango dion lanbidea bilatzen du, soldataren segurtasuna... eta funtzionari sartzan bada hobeto. Gerroago, frustazioak agertu ohi dira, monotonia, rutina... Jendeak, une honetan nahiago du pentsatu eta enpresari izatea baino funtzionari izatea. Azkenean, zer egin behar duzun, nola gastatu behar duzun zure dirua... dena zehaztuta dago. Nik ez dakit bihar non egongo naizen eta zer egin-

■ «Pentsatu eta enpresari izatea baino jendeak nahiago du funtzionari izatea, segurtasuna nahiago du» ●

go dudan, aliziente hauek nahiago ditut.

Argi dago garaiak aldatu egin direla eta gauzak ez direla errazak gaur egun. Baina gazteek ez dute ilusiorik, ideologiarik... ezer ez. Bestetik, normala da gaur egun 'berdeak' ere jausi direnean... Baina gazteak ohartu behar dira kontsumo gizarte batean daudela eta ez duzunean ezer arriskatzeko ez duzula ezer galtzen.

A. Zer gertatu zen Boulevard-en?

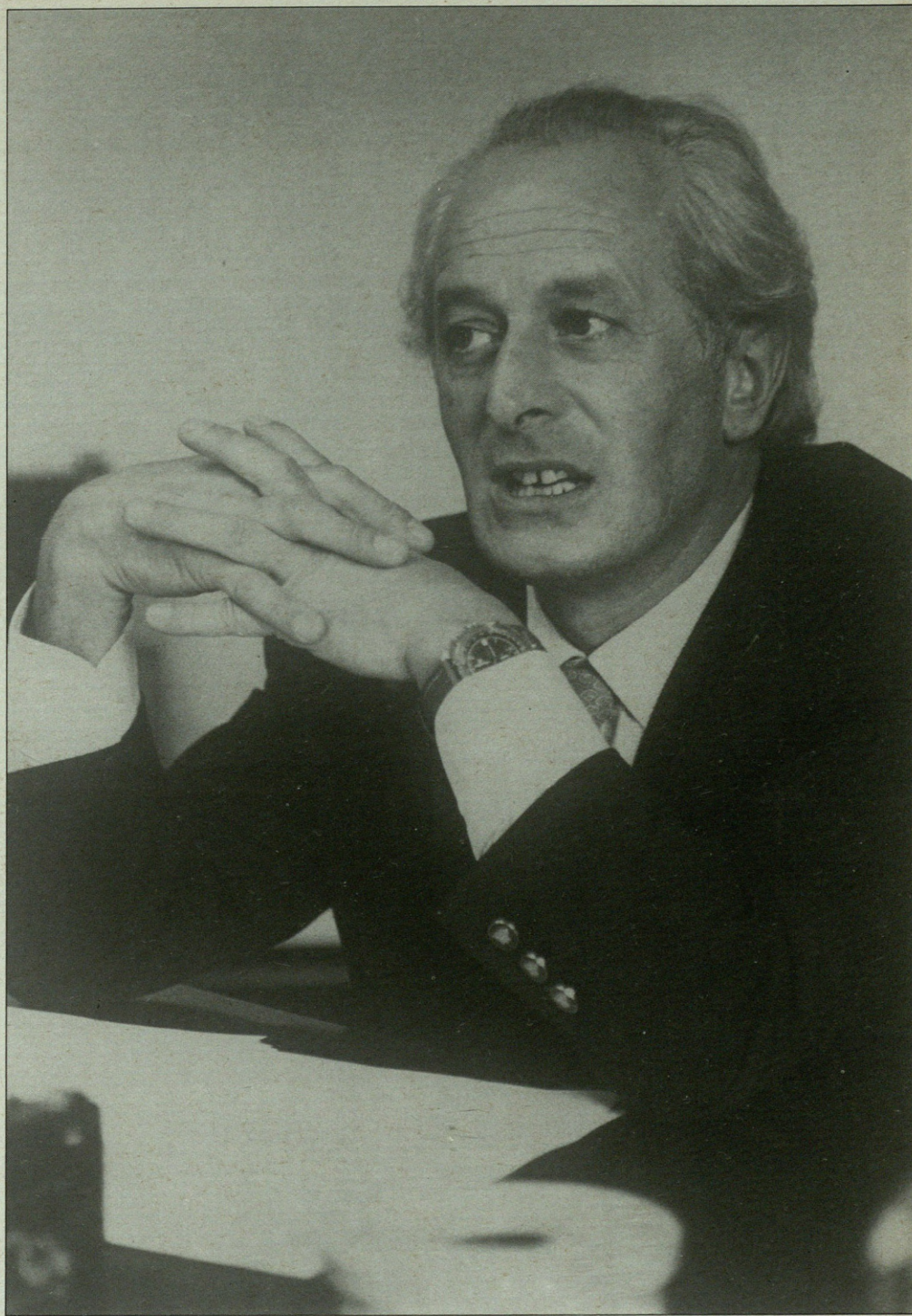
I.A. Frustazio bat gauzatu zen jendearen baitan taberna eta musika batera kendu genituelako, eta jendeak ez zekiela nora joan Boulevard itxi eta gero. Harri batzuk bota ziren eta gerokoa

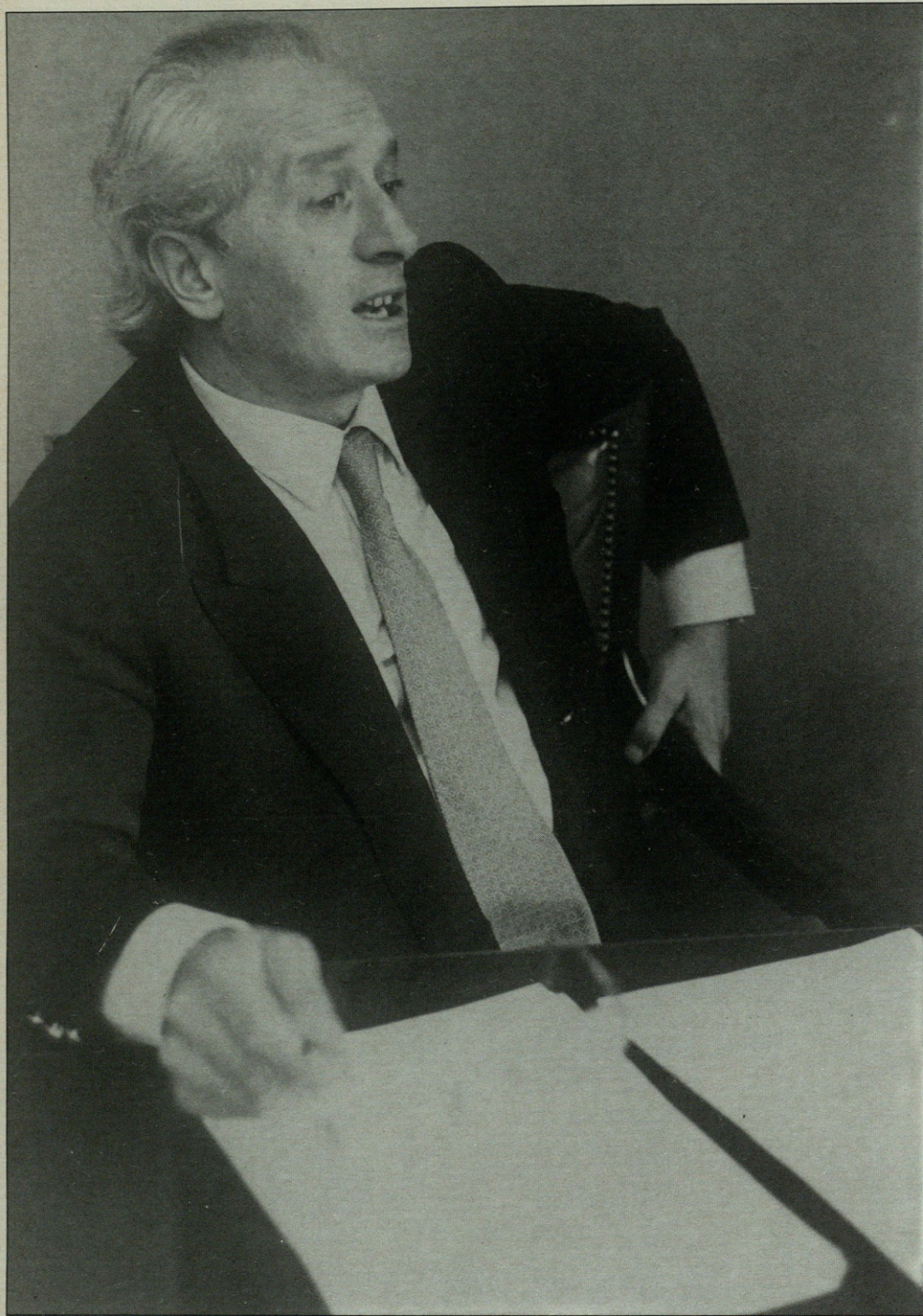
sinpatiagatik izan zen. Polizia sartzea ez zen ona izan, ez zuen arazoa konpondu baina arazoa artean taberna barruan zegoen. Udaltzaingoak, Ertzaintzak edo seguritateko jendeak arazoa konponduko zuen. Guk badakigu zer gertatu zen eta ez ziren izan talde antolatuak, alderdi politikoei esan duten bezala.

A. Enfrentamendu txiki bat izan zenuen konparsekin.

I.A. Enfrentamendua aurreko urtetik zetorren. Gu urte osoan Arenalean egonda, konparsek esan nahi digute zer egin behar dugun. Konpetentzia komertziala eta zein den arrakastatsuen neurtzen dugu. Guk, egunero 25.000 pezeta kobratzen digun *disc-jokey*

«Soldata segurtasuna da gaur gazteek nahi dutena. Nik ez dakit bihar zer egingo dudan eta non egongo naizen, aliziente hauek nahiago ditut segurtasuna baino».

«Gu urte osoan Arenalean egonda, konparsek esan nahi digute zer egin behar dugun. Konpetentzia komertziala eta arrakasta neurtzen dugu. Eurek ez dute ezer galtzen eta nik diru asko arriskatzen dut».

batekin giro gehiago sortzen dugu, eurek milioi bat pe-zeta ordaindu beharko duten orkestra batekin baino. Hori ezin dute onartu, noski, eurek milioi bat ordaindu eta jendea Boulevardera etortzea. Konparsek ulertu behar dute, gu ostalaritzako profesionalak garela eta gainera, eurek ez dutela ezer galtzen eta nik diru asko arriskatzen dudala.

A. Ez al da egia, Boulevardek gazteria mota bat ibiltzen duela? **I.A.** Gauza da nik ezin dudala Boulevardi gurpilak jarri eta handik eramanean. Boulevard jarri nuen, banekien non jartzen nuen. BBVk hor bulego batzuk jartzeko asmoa zuen baina azkenean ez zuen horrela egin, bazekielako manifestaldi bat dagoen bakoitzean Arenalean egiten dela.

Aseguruak egin genituenan bagenekien guzti hori... harriak, ke poteak, go-mazko pilotak. Bestetik, badakit zein publiko mota etorriko zaidan eta Boulevardek publiko horri satis-fakzioak eman dizkio. Ez da nere errua gazteria desideologizatuta egotea.

■ «Boulevardaren polizia sartzea ez zen ona izan, ez zuen arazoa konpondu, arazoa artean barruan zegoen» ●

A. Nola sortu zen Karlos Argiñano produzitzearen ideia?

I.A. «Menu del Día-ren lehenengo bi urteetan Karlosek publizitatearen araberako kibratzen zuen, baina hirugarrenean programa guk produzitzea planteatu zen, aurreko urteetan agertu ziren arazo batzuk ekiditzeko. Hasieran ETBk oneritza eman zigun baina kontratua sinatzean, ETBko gorenko instantzietatik ezetza eman ziguten. Antena 3ri eta RTVE Pais Vascori eskaini gintzaizkion eta RTVEk hartu zuen proiektua. Guk produzitu eta publizitatea eramaten dugu, eta RTVE-n zer-bait esaten dugunean, kontuan hartzen gaituzte».

A. Egia da Karlos Zarauzko Golfeko sukaldetik aterata eta jatetxea eta hotela jarri zeniola?

I.A. Ez, hori gezurra da. Karlos eta biok oso gaztetik elkarrekin egon gara eta lehen esan bezala gauza asko taldean egiten dira. Jatetxea zabaltzea bere erabakia

izan zen eta nik, adibidez, etxea negoziatzen lagundun. Nik dakidan gauzetan.

A. Pilotara pasatuz, nola ikusten duzu Enpresas Unidas eta Eskulari-Pilotaberrinen jarrera zure pilota enpresarekiko, Asegarcere-kiko?

I.A. Asegarcek eurek orain arte izan duten monopolioa apurtu du. Horrek pribilegio asko kentzen dizkie eta traumatikoa da onartzen duten arte. Gurekin bizitzera ohitu beharko dira, jada errealitate bat garelako.

A. TVE-2rekin zure partiduak igortzeko kontratua egin eta Euskadiko Zesta Puntako Txapelketan pilotariak Asegarceko publizitate eramatea lortu duzu.

I.A. TVEk Donostiako Zinemaldia igortzea eta Coca-Colaren esponsorizazioa ere negoziatu genuen eta,

hala eta guztiz ere, Joseba Arregik Asegarceren izena inon ez agertzea agindu du.

A. EAJn etsaiak dituzu ala?

I.A. Ez, EAJn lagun handiak ditut baina badirudi zenbait pertsonari ez zaiela gustatzen beste batzuek

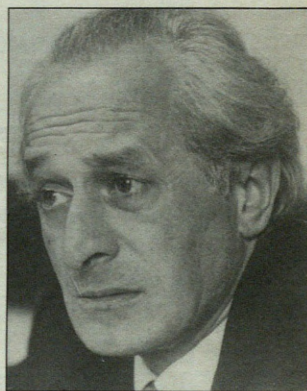
gauzak egitea. Uste dutelako pilotaren monopolioa edo igorpenena edota sukaldaritza programena euren dela. Euskadiko gauzak kanpoan erakutsi nahi dituzunean, espainolizatza edo internazionalizatza hartzen zaituzte. Karlosen

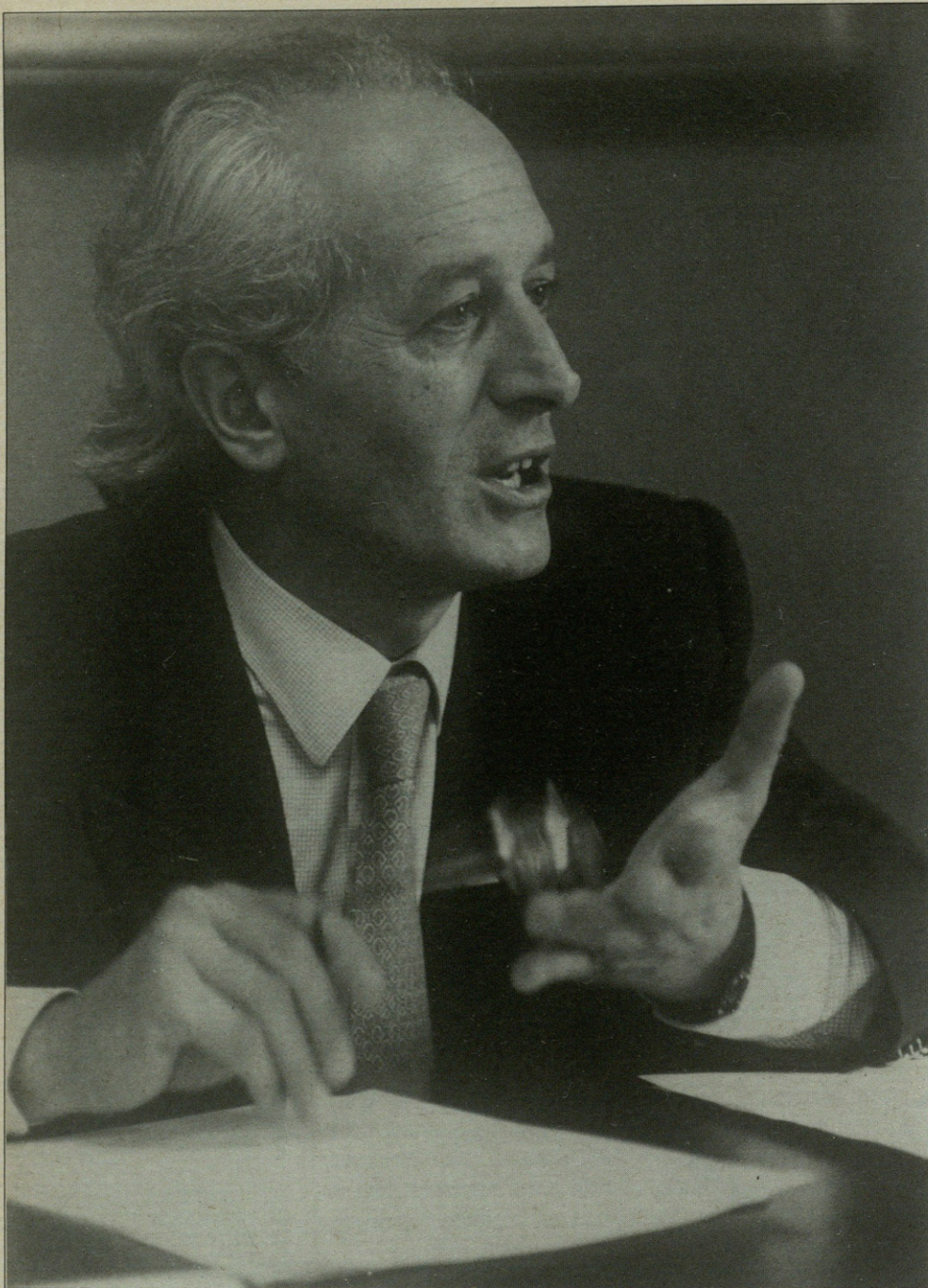
«Asegarcek euren monopolioa apurtu du eta hori traumatikoa da onartu arte. Gurekin bizitzera ohitu beharko dira, jada errealitate bat garelako».

NORTASUN AGIRIA

San Inazio egunean jaio zen duela 43 urte, Elorrion ● Bere lehenengo negozioa amaren ikuztegia izan zen, hoteletako erropa zuria garbitzen ● Oinarrizko

Batxilergoa du egina ● Bi seme ditu ● Gauetan friboloa izatea gustoko du eta emakumezalea da, «nahiz eta emakumeei denbora gehiago dedikatzea» gustatuko litzaiokeen ● Asteburuak eta uda Karlos Argiñanoren hotelean ematen ditu bere burua «ondo zaintzea» gustatzen zaiolako

«Biolentzia ez da atzerriko enpresariak hemen ez inbertitzearen arrazoi bakarra. Ezin da esan dena zuria edo beltza denik».

programa, adibidez, Espainia mailan igortzen denetik, Euskadiren irudia aldatu da, espainiar askok uste dute-lako hemen metraileta batekin goazela kaletik.

Pilotara bueltatuz, nere ustez ez dago kirolik telebista gabe arraskata duenik. Pilota mundu osoan ezagutu behar dute, baina ez da Espainian ere ezagutzen. Joko Olinpikoetan, adibidez, pa-

per irrigarri bat bete du euskal pilotak: ez du igorpenik izan. Nere ustez, euskal pilota boleilbola edo beste edozein kirol baino politagoa da eta ez da ezagutzen. Espainiar telebistak ez duela pilota ezagutzeko asmorik gezurra da; TVEk ez duena da hona etortzeko dirurik. Nik pilota partidua produzituko dut eta TVEk igorri.

A. Biolentzia aipatu duzu,

zure ustez hori da enpresari atzerriarrek Euskal Herrian ez inbertitzearen arrazoiak?

A.I. Ez, beste asko dira. Dudarik gabe, biolentziak zertxobait eragingo du, baina ezin dugu esan dena zuria ala beltza denik.

A. Montero biltegian diru asko galdu zenuen?

A.I. Bai, asko. Gauzak

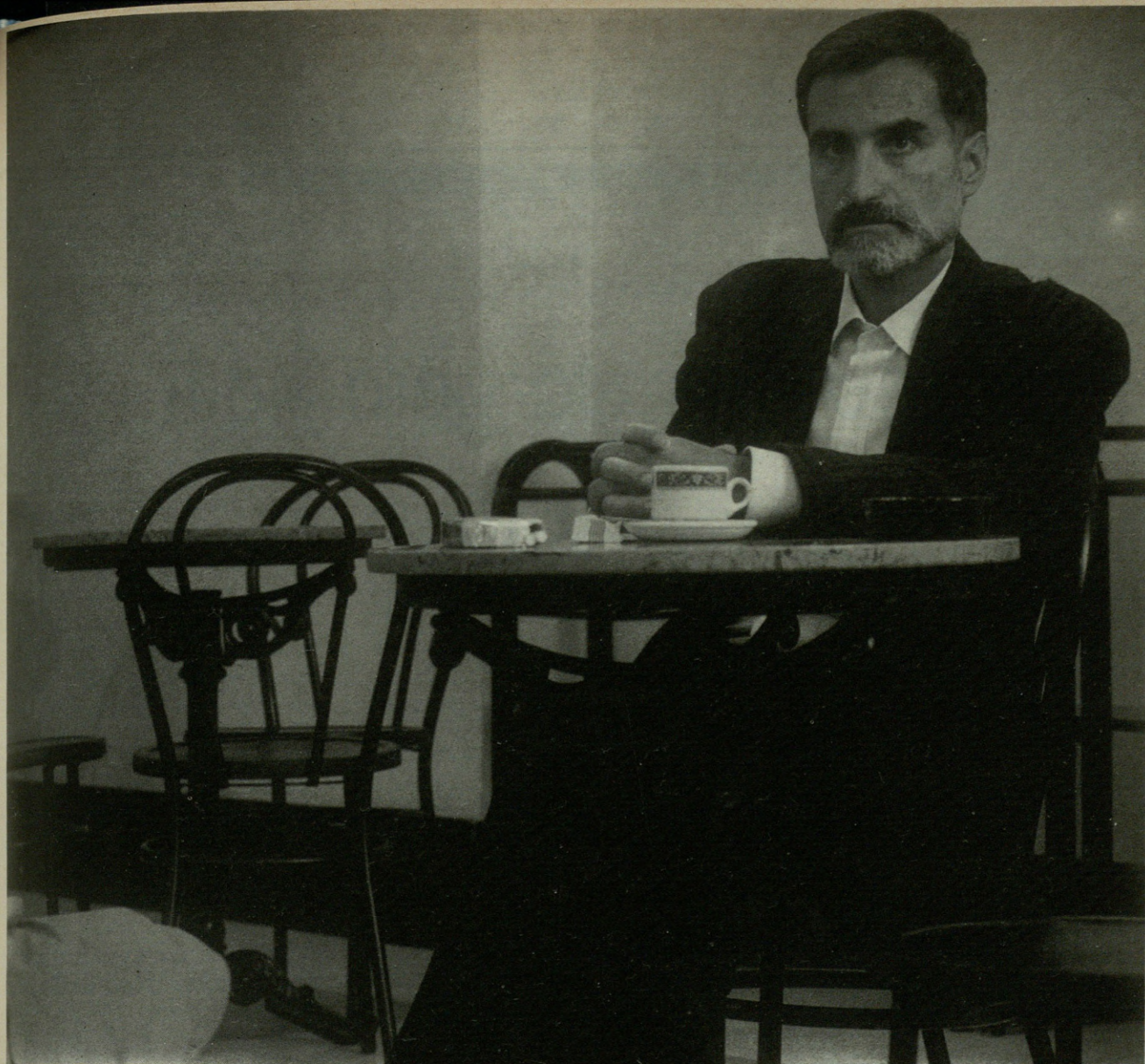
txarto egin eta atera ziren. Zuzendaritza taldea onenentarikoa zen baina ez genuen izan esperientziarik sindikatuekin negoziatzeko, haiek guk baino hobeto egin zuten. Gaur egun itxita dago. Tristea da, Madrileko gobernuak eta euskal politikariek pazientzia gehiago izan bazuten, gaur egun zabalik egongo zelako. Ez ziguten denborarik eman.

A. Inbertitzean, etekin ekonomikoa ateratzera zoazedo inbertituko zenuke «Egunkaria» bezalako proiektu batean, adibidez?

■ «Donostiako Zinemaldiaren igorpena eta esponsorizazioa negoziatu dugu baina Arregik gure izena inon ez agertzeko agindua eman du» ●

I.A. Mezena bezala aritu naiteke baina beti interes komertzialekin. 1980an adibidez, Donostiako Zinemaldia diru faltagatik ez zela egingo iragarri zenean, Karlos Argiñano eta biok 200.000 pezetako laguntza eman genuen. Gaur egun, ez da horretaz ezer esaten. Badirudi, Donostiako alkatea eta politikariak lotsatuta daudela. Argialetxe bat izan dugu eta euskarazko eta gaztelarazko liburuak kale-ratu ditugu, komiki batzuk finantziatu ditugu, nobela eta pintura sariak antolatuta ditugu... Mezenas bezala ibili gara baina beti ikuspuntu komertzial batekin.

Myriam Gartzia

XABIER LETE

+ JON BERGARETXE

MADALENSORO

OIARTZUN

1992. eko URRIAK 2 - Ostirala
Gaueko 10'30 etan

Basilea

Oñartzungo Udala

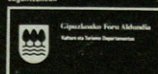
kutxa
fundazioa

ARGIA

egin

Leguntzileak

EUSKADI
IRRATIA

SABEDRAK SALDAI:

SONDORIA, Iñaki Arriola, Piztiak, Kibiki, Kibiki
ERRENTERIA, Arriola TOLESA, Iñaki IÑURI, Berba Hitz
Cantón, Muellos, Iñuri, LESAKA, Zuzen, BAIJONA, Zuzen, Iñuri

KILOMETROAK

40 urte eta gero hau!

VICTORIA Eugeniako argiak itzali dira, dagoeneko. Zinemaldiarenak. Esperantzarenak. Aldaketarenak, azken batean. Edizio honetako epitafioak ez du inor harrituko: beste behin ere, huts egin du. Tronpatu da. Eserlekuetan amorrua eta lotsa nabarmendu dituzte adituek. Pantailetako oihal zuriarekin solasean aritu diren zaletu, kritiko, curioso, pipajale eta abarren begiak lotsaren lotsaz matxinatu dira, aho batez, Anasagasti-Barnet bikoteak, inor zirikatzea arriskutsua bait da beti, egin duten pitokeria ikusiz. Barkatu.

Mozorroturiko sail ofiziala zen aurtengoa. Zinema independentearen aldeko erronka. Afrikatik Txinara bitarteko hareetan arakatu ondorengo perla nahiz harri bitxiaren bilduma

berritzailea omen zekarrena. 600 filmeren ikusketatik aukeratu diren pelikula hauek kalitatearen listoiarekin estropozo egin dute baina, Anasagasti-Barneten ilusio ariketaren porrota azaleratuz. Hain zuzen ere, ilusio sortzaile behar zuen edizioak, berrogeigarrenak, amarru latzena agertarazi du jendaurrean. Nola ulertzen da bestela aukeraketa batzordearen lana? Edo Barnet berak, festibalaren erdi aldean, mikazten hasitako animoak baretzeko kontseilatu zituen filme bik txarrenen kategoria jasotzea adituen ahotan? Ordorikaren zita mezezi dute: «Ez da posible, ezin liteke».

Lauren Bacall-en besoetara itsasirik ezer salbatzea ezinezkoa gertatu zaio edizio honi. Sail ofizialaren porrota-ekin lausotu dira bestalde, etorkizun

hurbil nahiz urruneko aurrerapau-soak. Transizio garaiaz hitz egiteaz erabat aspertu garenean, aterabiderik gabeko transizioa inposatu dute: aurtengoiari iazkoaren sendotzea eskatzen zitzaion baina datorrenari begira erratutako urrats galduak baino ez ditu ezarri. Hiru urteko bakea erregutu zuen, arren, gestigintzari lotutako taldeak emaitzak aztertu eta «Gure Donostia maitia» onenen ranking-era jasotzeko. Bigarrenak argiak itzali dituen honetan ordea, goitiki behera aldatu beharraz mintzo dira iritzi oro, balantzearen egiteko tenorea iritsi delarik. Rudy Barnet eta adituen arteko eztabaidak haserreari utzi dio lekua. Ez dago gauza onik. Errudunen zerrenda, erantzuleena, osatu da.

Jose Luis Zumeta pintore usurbildarraren azken hiru urteotako margoak ikusgai daude Donostiako San Telmo Museoa, azaroaren lehen eguna bitartean. Bertan aurkeztutako neurri handiko koadroez gain, Altxerri galerian tamaina txikikoak erakutsiko ditu aldi berean. 40 lan dira San Telmon jarritakoak, guztiak tailerrean eginak. Figuratibismo eta abstrazioaren arteari loturik, sugerentziaren bideari eusten dio Zumetak, «apaingarri estetikitzat» jotzen dituela bere koadroak.

TERMINOLOGIA

Hautapen. Hautatzearen egintza, askoren edo batzuen artean aukera egitea.

Gasteizko Gobernuak araudi berri bat zabaldu du Euskal Autonomia Elkarteke udal liburutegiei zuzendua. Gauzak honela, Kultura Departamentuak dirulaguntzen luzatzeko liburu katalogoa osatu du, «*bainbat titulu berriren aurrean gutxiengo aukeraketa egin behar zelako*». Katalogo guztiek dituzten mugak izango ditu honek ere. Hautepenerako irizpideen arabera ezarritakoak. Horra hor koska. Ohitura berriak sortzeko lagungarri gerta daiteke agian, hots, zereendetatik kanpo geratu diren liburuak irakurtzeko irrikia bizu dezake, itzalera kondentatuak izan direlakoan.

EUSKARAZKO komikigintzari zor zaion ospea eta ohorea aldarrikatzen dituen «Napartheid» aldizkariak urrats berriak iragarri ditu, argitalpenaren sustapen eta hedapenari begira. Erreinu Zaharrean eraikitako etxeak Ipar eta Hego Euskal Herriko komikilarien bilgune izateko xedeari erantzunez, hamaika irudi eta lan burutu ditu honez gero. Txapelik gabeko umore txapelduna asmatu dute. Aitzindaria izaki, euskarazko komikigintzaren zuloa betetzen dihardu, bere apalean, «Napartheid-ek. Kateetik libre nahi gaitu. Euskaldun bezala harro. Umorearen izpiritua buruan, zentsura eta dirulaguntza falta ezagutu ditu larruan. Gatz eta piperrez erantzuten dakite, ordea. Hurrengo aleari erreparatu besterik ez dago. Berezia izango da. Gogo berriez baina asmo zaharrez osaturiko koktel berezia.

J.J. Petrikorena

UHAITZANDIKO URAZ BUSTI

Oihenart eta Muskildi

PASTORALAREN etorkiaz idatzi nuen azken aldian, Junes Casenaveren intuizioak aipatuz. Baina gai horretaz haren lan zehatzik ez nuen izendatu. Datorren aldian egingo dut.

Egun aktualitateari zor diot gertakari handi baten aipatzea: hau da Euskaltzaindiak Maulen Oihenart idazlearen omenez antolatu duen Biltzarra. Ezin hobeki hasi zaigu Irailaren 20an, igande arratsez, Muskildiarrek emaniko ikusgarri batekin. Antzerki oso ederra, bai ikusteko, bai entzuteko. Muskildiko herriak 1986an Oihenartez eginiko pastoraletik zerbait bazuen, baina berrikuntza zen nagusi.

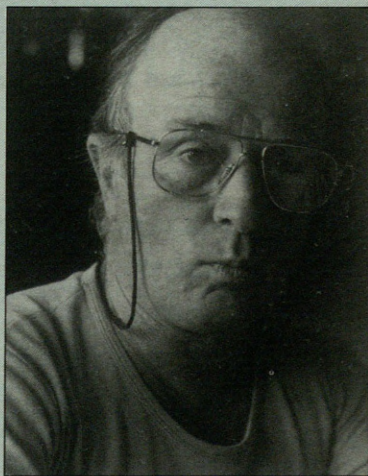
TAULETARA publikoaren aldetik, erditik igan dira jokalaria. XVII. mendeko jauntzitan zeuden, duela zapi urte bezala. Ezkerretik jarri dira gaiztoak, erregearen musketariak (publikoaren eskuinetik beraz), bestetik onak, erditan goiko indarrak. Baina gero, sar-jelgirik ez dute egin, jarriarik egon dira denbora guzian.

Pastoraleko bertset ugari, monotono haietarik ez zen. Kantuz eginga zen gehien bat antzerkia. Lotura egiten zieten bertsu labur, alai, sotil, batzuek. Ez zuten historia kondatzen, baina lau aroen sinbolismoaz, Oihenarten obra eta nortasuna erakusten. Lirika zen hor nagusi, ez pastoraleko epika. Oso hunkigarria, argi jokoan pintzeletan miresgarria. Guduka bat ikusi dugu, Matalazena. Baina pastorelean hain hieratikoa dena, hor zinez dinamika bilakatzen da, dionisiakoa, iduriz, panikoa, Boileauk zioen bezala «*desordena jakintsu*» batean (dans un savant désordre), onak eta gaiztoak zirimola eta kurubillo batean astinduz, ikuslea zorabio, burtxoro, bürhüngürian xoratuz. Breughel batek margotua zirudien. Baluke hor zer ikas pastoralak.

Eta hameka dantzari gazte-gazte haiek, zer mutil eta neskak! Koregrafia berriak erakutsi dizkigute, berek asmatuak, ezin erranak, publikan zorionezko marruma bat sortzen zutenak. Azken orduan, zutik zegoela Oihenart, halako auresku bat inguruan dantzatu dio zamaltzainak eta hau da erori, argia itzali... zoragarria!

ORDU bat eta erdiz, nagusi ziren estetika eta bihotza. Hori guzia, lau ehun biztanle dituen herri koxkor bati zor diogu. Dena da txalotzekoa. Halere, aipamen berezi bat hartze dute bi haurrek (bi predikuak eta lau aroak abestu dituzten puttikoak eta neskatxunak), Matalazek, hameka dantzariek eta Bergaits anaiek. Pier Pol artista handia dugu, soinuaria, kantaria, olerkari herrikoi eta sentibera, gidaria. Ene gostuko, Etxahun Irurikoaren ondokoa, gizarte, giro eta mail berri batean. Antzerki mota berri baten asmatzailea gainera. Pastoralak baino askatasun gehiago uzten dio horrek.

Urriaren 17an ikusten ahalko duzue Donostian. Zinez balio du.

JEAN LOUIS DAVANT

«Shangai Tom, espazioko zaindaria», J. Urkixoren liburu berria

Zientzia-fikziozko abentura berriek Shangai Tom dute protagonista

Zientzia-fikziozkoa den liburu berria kaleratu du Joanes Urkixo idazle bilbotarrak. Elkar-ek argitaratutako liburuen edukiari erreparatu eta horrekin batera euskarazko zientzia - fikzioaren gaiari heldu diogu. Joanes Urkixo izan dugu solaskide.

«Zientzia fikzioan ere, euskaraz idazterakoan elkarriketan hutsune handiagoak daude narrazioan baino».

ZIENTZIA-FIKZIOZKO

kontakizun berria dugu euskaraz Joanes Urkixoren eskutik. Abenturazko nobela egin nahi izan du egileak oinarrian, eta nahiz gazte nahiz helduentzat, dibertitzeko modukoa egin du. «Shangai Tom, espazio-

ko zaindaria», letozkeen protagonistaren izen bereko liburu gehiagoren lehenengo izan nahi luke, eta dagoeneko martxan doala adierazi digu Joanes Urkixo idazleak. Liburu honen aurretik, literaturaren ingurukoak diren beste lan batzuk ere eginak dauzka idazle bilbotarrak. «Denetatik ez

nuke esango, baina bai askotatik apur bat; antzerki bat argitaratzen hasi nintzen, helduentzako narrazioekin bi liburu atera ditut orain arte, baita haurrentzako bi abentura ere, olerkia ere bai eta orain liburu hau. Literatur aldizkari batean ere parte hartu nuen...» gaineratu digu.

Abenturazko liburuei dagokionez, bestalde, horren faltaz kexu ageri zaigu Joanes Urkixo. Itzulpenak beharrezkoak diren arren, euskaraz abenturak kontatzeari euskal idazle gehiagok ekin beharko liokeela uste du, eta honen harian, bere liburua ere testuinguru honetan kokatu behar da. Bere ustetan, «*hutsune barikaezina da, eta seguraski, euskal literaturaren egoera orokorrari erantzuten dio horrek, azken batean, gure artean badirudi helduentzako literaturarik egiten ez baduzu ez duzula ezer lortuko, eta, beharbada, abentura gaitzetsia dagoelako. Auskalo*».

Espazioko Zaindaria

Liburu honen edukiari erreparatuz, errealitatearekiko inongo erreferentziarik ez du balio liburua irakurtzean. Etorkizun ez oso urrun batean kokatua badago ere, gure planetan antolatutako zaindaria talde

baten pasadizuetan dago oinarritua, Espazioko Zaindariak izenekoak. Gizakiak dagoeneko galaxia osoa kontrolatua dauka, eta laster harantzagoko eremua ere menperatzen hasiko da. Hala ere, halako batean arrisku ezezagun bat kanpotik etorriko da eta lurra okupatuko espazioko zaindarien erreakzionatzeko astirik izan gabe. Shangai Tom agertuko da orduan. Zientzia fikzioa, ez dago zalantzarik.

Honelako gauzak idazten hasteko zioez galdetzean, Joanes Urkixo idazleak honela azaldu digu: *«Idaztea barrutik datorren zerbait da; literatura idaztea... ez nizuke esango zergatik. Zergatik zaletzen da bat zinemara? edo bideojolasetara, edota drogetara? Asko irakurriz zaletzen da bat, eta nik txikitatik afizio bantdia daukat. Eta abenturak idaztea, nere kasuan, denbora eta aukera kontua izan da, ez besterik»*. Honelako abenturak idazteko behar diren ideia eskasia izan ote duen galdetu diogunean, *«asko irakurtzen*

Gure planetan antolatutako zaindari talde baten pasadizuetan dago oinarritua liburu berria.

dut, baita zientzia fikzioa ere, onak eta ez baina onak, eta irakurtzea garrantzitsua da gero ideia berriak sortu abal izateko. Argumentu faltan ez nago, baina lan gogorra gero etortzen da».

Elkar argitaletxearen Branka sailan kaleratu den liburu berri honen ekarpenaz, bestalde, zientzia fikzioari lotu behar zaiola adierazi digu. Euskaraz maila honetan behar hain-

bateko ahaleginik orain arte egin ez delako kexu da; bestetik, liburu honen gaiari dagokionez, espazioko abentura batean kokatu nahi izan du egileak, baina biolentzia gehiegi erabili gabe, eta era berean, tono alaitsu batekin. Roboten aurka egiten dute, ez gizakien aurka, eta heroea, supergizonaren aurkakotzat har daiteke; gainera, supergizonek beti eramaten dute lagun bat edo bi, eta kasu

honetan, gutxienez, hiru daude, horien artean neska bat gizona bezain bizkorra eta jakintsua dena.

Ehun eta hogeitabost orritan erabilitako hizkuntza, bestalde, abenturak behar duen modukoa da: zehatza eta freskoa. Hala ere, idazleak aitortu digunez, *«zientzia fikzioan ere euskaraz idaztean elkarritzketan butsune bandiagoak daude narrazioan baino. Beharbada eremu batetik bestera nahiko diferentziak ere badaudelako, batua maila horretan oraindik erabat finkatua ez dagoelako edota oraindik benetako hizkuntza literarioa lortu ez delako»*. Edozein modutara ere, idazteak nahiko denbora ematen diola ere adierazi digu Joanes Urkixo idazle bilbotarrak, eta atalez ataleko azken orrazketek ematen diotela lanik handiena. Edonola ere, abentura gogoko duenak badu Shangai Tom-ekin zita berria. Erne, espaziotik iritsi berria zaigu eta!

Zer gertatzen da zientzia fikzioarekin?

GURE artean bigarren mailako literaturatzat hartua badago ere, izan dira jenero honetan puntako idazleak atzerriko hizkuntzetan. Euskaraz, berriz, ez dago oraingoz horren aztarnarik. Euskal idazleek beste jeneroetara jo ohi dute, beste 'seriotasun' baten bila. Baita irakurleek ere. Euskarazko saioak oso urriak dira. Hala ere, zientzia fikzioa laser pistolak baino askoz gehiago dela esan behar da. Joanes Urkixok dioskunez, *«aurrera begira dagoen literatura da, espekulatu nahi duena, ea gaurko zientziaren mailak, teknologiak eta politikak noraino garamatzan...»*. Zentzu espekulatioan, horixe bait da zientzia-fikzioa, literatura serioa izan asmo duena.

Baina irakurlea bideratzeko kritika serioagoa ere beharko litzateke. Ea fikzio horrek gaur egungo errealtatean nolako eragina duen. Ea gerta litezkeen gertakariak begirako fikziorik ba ote dagoen. Azken batean, zientzia soilik oinarritutako fikzioa, ez beste edozertan. Horixe zientziaren aurrerapena. Urkixo baikor azaldu zaigu zientzia-fikzioaren egitekoaz, eta *«dena konponduko ez badu ere, teknologiaren arazoa ere apurka apurka konpontzen joango da»*. Euskal idazleek badute, beraz, non bilatu erronka berriak. Etorkizuna aztertu asmo duen literatura oso aberatsa izan daiteke; teknologiaren atzaparretatik ihesi doana, berriz, espekulatzaila ironikoa.

Patxi Sarriegi

Orain dela gutxi sortu da arlo honetako enpresen elkarte

Lege egoera egokia lortzea da Ikusentzutekoen Elkartearen asmoa

Duela aste batzuk sortu zen Euskal Herriko Ikusentzuteko Enpresa Txiki eta Ertainen Elkarte. Ikusentzutekoak industria bezala onartu eta krisian dagoen mundu honetako enpresa guztiak bildu asmoz, legeria egokia lortzea da elkartearen helburu nagusia.

Juanba Berasategi arduradun duen Eskuz enpresa oraindik ez da elkarte berri honetako partaide. (Argazkia: Ander Gillenea).

DONOSTIAN, Irailaren 14ean burutu zen bilera eta gero osatu zen Ikusentzuteko Enpresa Txiki eta Ertainen Elkarte. Ikusentzutekoen egoera aztertu asmoz, honako enpresa hauek parte hartu zuten bilera horretan: Luis Goia Pro-

dukzioak, J.M. Lara P.C., Ikuskin, IZBI, K-2000, Argilun, Episa, Igeldo Zine Produkzioak, Eskuz Animation, Arasa eta Orio Produkzioak.

Badira Euskal Herrian arlo honetako enpresa gehiago eta jaso dute, jadanik, sortu berri den elkarte

honetako partaide izateko gonbidapena. Elkarteko bozeramailea den Angel Amigok aipatu digunez, *«bamar enpresa inguruk gauzatu dugu proiektua, baina gure programarekin bat datozen enpresa guztiak biltzea da gure asmoa»*.

Elkartea osatu ondoren, Eusko Jaurlaritzako Kultur sailburua den Joseba Arriagari eskutitz bat bidali zioten, bertan, lege egoera egoki baten beharra aipatuz. Angel Amigo bozeramaileak esan digunez: *«Euskal Herriko ikusentzute-*

koetan ibarduteko legeria zabaltzea, eta arlo hau enpresaren eremura hedatzea da elkartearen helburu nagusia. Lege egoera zabaltzea ezinbestekotzat ikusten dute elkartekoek. «Enpresa oso ezberdinek osatzen dugu elkartea, eta arlo hau ez bada industri ikuspuntu batez kontuan hartzen, desagertu egingo da», komentatu digu.

Euskal Herrian, ikusentzutekoetan diharduten enpresa asko daude; zinema, telebista, bideoa eta gainerako sailak lantzen dituztenak.

Industria bezala onartzea

Arrazki bizidunak, dokumentalak, telesailak eta fikziozko filmeak egiteaz gain; enpresa hauek aritzen dira lan tresnak alokatzen, bikoizketa lanetan eta soinuaz ere arduratzen dira.

Patxi Azpillagak Euskal-media S.A. erakundearenean enkarguz burutu zuen eta aurrean aurkeztu duen «Ikusentzuteko Industria Euskadin» izeneko ikerketan agertzen zen bezala, industria honek, 1990ean, Hego Euskal Herrian 17.000 milioi pezetan (850 milioi libera inguru) erabili zituen, eta sortutako balio erantsia ia 10.000 milioi pezetakoa izan zen, ia % 60. Balio erantsi handia beraz. Urte horretan, gainera, ia 3.000 pertsonak lan egin zuten arlo honetan.

Hala ere, Euskal Herrian ez dago ikusentzutekoen politika bateratua helburu duen legeria berezirik. Legeria berri honek, gaur egun, Kultura, Industria, Lan, Hezkuntza, Merkataritza eta Finantza sailetan banatzen diren konpetentziak

Mikel Amundarain, IZBI bikoizketa-grabaketa etxeko arduraduna:

«Arazoak denon artean gainditzeko aukera izango dugu hemendik aurrera»

ARGIA. Zer garrantzi ematen diozue, zuen arloan, Ikusentzuteko Enpresa Txiki eta Ertainen Elkartearen parte hartzeari?

M. AMUNDARAIN. Guri, printzipioz, interesatzen zaigu elkarte honetako kide izatea. Besterik gabe, isolatuta ez egoteko. Orain arte behintzat, gure arloan oso sakabanatuta egon gara, eta gure artean elkar lana oso eskasa izan da. Eskasa baino, ez da egon. Hori interesatzen zaigu alde batetik: talde hau sortu eta gero, enpresa guztion artean elkar lanean hasi eta bakarrik ez geratzea.

A. Ikusentzutekoen mundua krisian baldin badago, sortu berri den elkartea izan daiteke

egoera honi aurre egiteko bide bat.

M.A. Dena den, guk estudio bezala ditugun arazoak eta beste hainbat estudiok izango dituztenak nere ustez antzekoak izango direnez, soluziobi-deak denontzat berdinak izatea ere garrantzitsua da. Gainera, hemendik aurrera, arazoak denon artean gainditzeko eta aurrera ateratzeko aukera izango dugu.

Are gehiago, krisia dagoen momentu honetan. Krisialdia dela eta ikusentzutekoen mundua oso gaizki dabil. Datuek hori adierazten dute. Enpresa asko egoera larrian daude, bideo ekoizpen etxe asko lana kontratatatu ezinik dabilta une honetan, eta

guzti hau guretzat kaltegarria da dudarik gabe. Bideo etxeek ez badute lanik egiten guk jasango dugu eraginik. Arlo honetan ere ibarduten bait dugu soinu arduradun gisa.

bilduko lituzke. Kultura Sailarekin mintzatzeko garaian, datorren urtean Europar merkatu bakarria izango dela eta konpetentzia librearen aurrean arlo hau egoera egokian izatea da elkartearen beste xedea.

lako enpresek goi mailako teknologian daukaten inbertsioa izugarria da, «eta Kultura Sailaren barruan daudenez ezin ditu inongo planak babestu. Torloju edo mikrotxip enpresa bat jartzen baduzu, programak

tzutekoen arloa industria berri bezala onartzea eskatzen dute, kontuan izanik industria honek teknologia modernoa duela eta bere eragina gizartean handia dela. Azken batean, diru laguntzen politikatik ateratzea eta industria azpiegitura finkoa sortzea, egonkortasuna ideia nagusi bezala izanik. Zuzendariek eta autoreek jasotzen dituzten diru laguntzak ez bait dute industriaren irautea segurtatzen.

Argi dago ikusentzutekoek arreta handiagoa behar dutela agente politikoaren aldetik. Bertan, jende asko dago lan egiten eta diru asko mugitzen da. «Eusko Jaurlaritzak kon-

■ «Ikusentzutekoetan ibarduteko legeria zabaltzea, eta arlo hau enpresaren eremura hedatzea da gure helburua» ●

ANGEL AMIGO

«Guzti honi aurre egiteko, elementu batzuk behar ditugu lege aldetik behar den bezala ibarduteko».

K-2000 edo Episa beza-

dituzu, lantegia kokatzeko poligonoak, kreditu mota bereziak, laguntzak... Baina guk ez daukagu ezer ere ez». Horretarako, ikusen-

Angel Amigo
elkarte berriko
bozeramailearen
ustez,
ikusentzutekoak
diru laguntzen
politikatik atera
behar dira, eta
industria finko bat
sortu behar da,
egonkortasuna
ideia nagusitzat
izanik.

tuan izaten du mundu hau, baina legeria berezia ezinbestekoa da —aipatu digu Angel Amigok—. *Edozein industria sektorek lege bereziak dauzka, arlo guztietan*». Komunitate Elkarteko herri guztietan arlo honi dagokion legeria onartuta dagoen bezala, Estatu espainiarrean ez dago onartuta lege aldetik ikusentzutekoen industria. Horrela, aginte politikoek industria honetan esku hartzen du-

tenean, egile edo autorearen bidez bakarrik iharduten dute, alde artistiko bakar baten bidez.

Kultur Sailarekin negoziatu

Argi dago hutsune handiak daudela, zinema zuzendariak edo gidoilariak euren proiektuak aurrera eramateko oinarritzen diren enpresa sektorean.

Ondorioz, beste helburua Kultura Sailarekin negoziatzea lortzea litzateke, eta Industria Sailean sartzea posible izatea. Horrela, iragan astean, elkarteko ordezkariak Kultur sailburuarekin bildu ziren, eta bertan politika ekonomiko-kultural bateratua eskatu zioten sailburuari.

Elkarte berriak, beste hainbat helbururen artean, Euskal Telebistarekin antzerki arloan eta bikoizke-

tetan lan merkatu finko bat ere lortu nahi du. ETBn ez dago arlo horretan politika definiturik. Joan den urtean zenbait serie dramatiko emititu zituzten, urtarrean erabaki zuten hauek gehiago ez emititzea, eta udan berri ere kontratatu zituzten serie batzuk. Beraz, elkarteak Euskal Telebistan lortu nahi duena egonkortasuna da.

Joxi Goikoetxea

ELE aldizkaria

Hizkuntzalaritza, hizkuntzaren didaktika eta soziolinguistika aldizkaria

HARPIDETZA TXARTELA:

URTEAN 3 ALE
2.500 pezeta BEZ gabe

Izen deiturak:
Helbidea:
Herria: Posta-kodea: Tfnoa.:
Banku edo Aurrezki kutxa:
Kontu-zenbakia: Sukurtsala:
Kontuaren jabea:

Bizkaiko AEK (ELE), Diputazio k. 3-1. 48009 Bilbo. Tfnoa.: (94) 423 15 52 - Fax: (94) 424 80 12

ORAIN EUSKARAZ BIZI!

Euskara ondasun dela
badakigu euskaldunok.
euskara ondasun dela.
Edonor delarik ere
gonbidatuko bagenu
euskararen ikastera,
euskaldunok badakigu
gonbite onuratsua
egingo geniokeela.
Baina oraindik ez dugu
—hain gara jende pardela—
lagun erdaldunetatik
inor ere gonbidatu
erdaldunen euskalduntze-
kanpainan parte hartzera
(eta berton da aurtengo
kurtsoaren hasiera).
Goazen laneko eta
koadrilako lagun majo
guztiak gonbidatzera;
goazen, eta anima
ditzagun ikas dezaten
adore handiz euskara.
Badakigu euskaldunok
gonbita bikaina dela
horretan seguru gara.

BITORIANO GANDIAGA
92ko Iraila

**EUSKALDUN BAT +
ERDALDUN BAT =
BI EUSKALDUN**

Koldo Aginagalde, Koko Riko eta Kike Suarez artistek egin dituzte

Jendearen gune psikikoak bereganatzea helburu duten eskulturak

Obren bidez jendearengan gogoeta sortzea da xede nagusia.

Zinemaldiaren barruan, Donostiako zenbait lekutan zeuden ikusgai Koldo Aginagalde, Koko Riko eta Kike Suarez-ek egindako eskulturak. Hiri batek eskaintzen dituen espazioez baliatuz eta artea kalean aldarrikatu asmoz, eskultura eta bideo arloetako elementuak nahastu dituzte obra hauetan.

KOLDO Aginagaldek izan zuen ideia eta Koko Riko eta Kike Suarez-ekin batera gauzatu zuen Gasteizko Irudi eta Teknologia Berrien Zentroan. *«Zenbait laguntzaile ere izan ditugu: Begoña, Garde, Gabi eta Cesar»*, esan digu.

Donostiako zenbait kaltetan zeuden eskulturak. Bulebarrean kaiola bat. Bere barruan zegoen zuhaitzak balantza bat zeukan. Zuhaitza, hazkuntzaren ikurra da beraientzat, eta eskultura honetan, balantzak irudikatzen duen orekari elkarlotuta zegoen. Balantzaren alde bakoitzean telebista monitore bat. Hauetan, kamara batek filmatzen zituen ikusleen irudiak agertzen ziren. Horrela, ikusleak obran parte hartzen zuen,

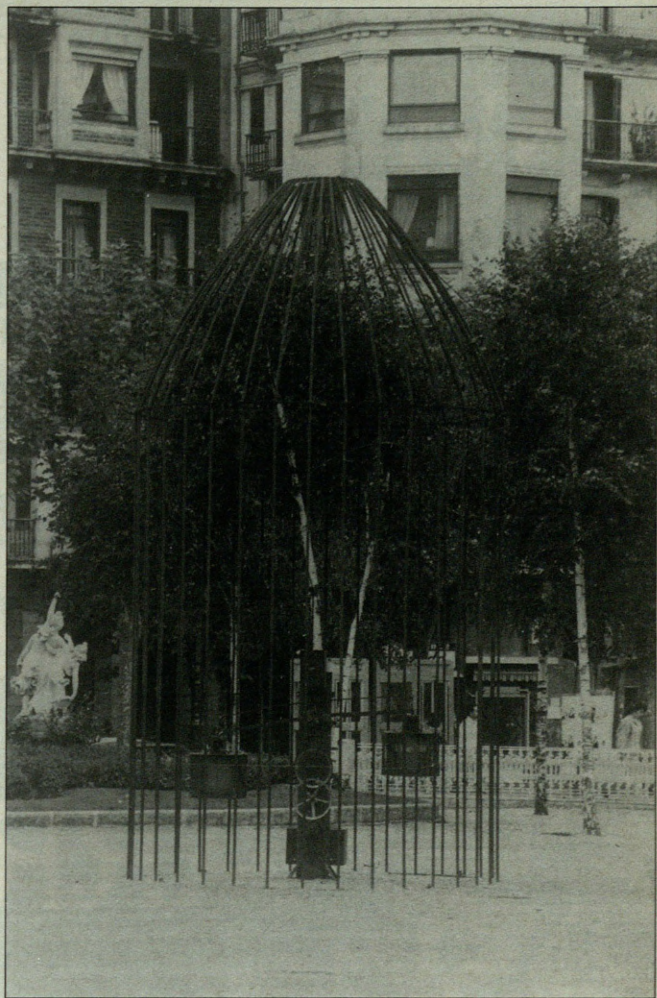
eta ispilu bat sortzen zen.

Alderdi Eder-en, argi intentsitate ezberdinak emititzen zituen farola bat ezarri zuten. Eskultoreen asmoa zikloak adieraztea zen, kasu honetan eguzkia, denboraren igarotzea eta bere eraginak.

Jendearen arazoak islatu

Londres Hotelaren aldamean semaforo bat muntatu zuten. Guztiek 'guztia' rekin mantentzen duten interkomunikazioa eta harremana azaldu nahi zuten. Horrela, errepidea pasatzeko sakatu behar den botoia, gizakion arteko komunikazio arauen (semaforoa) giltza zen.

Azkenik, Victoria Euge-

niaren ondoan bandera batzuk zeuden. Hauen jarrera desberdina zen haizearen arabera, eta bakoitzaren oinarrian zegoen monitoreak zenbait gertakariri buruz informatzen zuen, aurtengo Los Angeles-eko istiluak kasu.

Telebista pantailetan, beste hainbat obrak egiteko garaian beraiekin aritu izan den Juanma Bajo Ulloa zinema zuzendaria agertzen zen. Eskulturetan, espazio fisikoa eta espazio mentala jokoaz gain, gogoeta sortu nahi zuten, obra artistikoa eta ikuslearen arteko harremanei buruz nahiz obra hauek kokatuta zeuden lekuen garrantziari buruz. Pantailen bidez, telebistak pertsonengan duen eragina adierazi nahi zuten.

Kaleko errealtatea artea-

ren bidez islatzen saiatu dira. Koko Riko-k komentatu digunez, *«Jendea burbultzea eta bere iritziak jaso nahi ditugu, aurkakoak ere»*. Koldo Aginagalderekin ustez: *«Jendeak esan dezake, eskultura hauetan baino, zergatik ez den dirua hobeak diren beste gauza*

batzuetan gastatzen». Pertsona horiek Administrazioarekin arazoak dituzte, dirua nola banatzen den..., *«obretan, jendearen bizimodua eta bere arazoak islatu nahi genituen, horrela, norberak bere errealtatea ikus dezan»*. Azken finean, pertsona bakoitzak

bere burua bilatzea da, obraren azalpenak, eta beste gauza batzuenak ere. *«Espazio baten konkista da, jendearen gune psikikoak konkistatuz»*.

Joxi Goikoetxea

Aitor Bayo

Koko Riko eta Koldo Aginagalde-k Kike Suarez-ekin batera egin zituzten, Gasteizko Irudi eta Teknologia Berrien Zentroan, Zinemaldiko egunetan Donostiako zenbait kaletan ikus zitezkeen eskulturak.

KOMIKIJAILA

ARRATSALDEKO EGITARAU:
 4re-
 tatik
 au-
 rera:
 *haur pastortxoak
GOIKO UDALKUAN EGINA
 *Koloreen abestia
AEDKO UDALKUETAKO UMEAK
 & hankapalu dantza
"BIHEKO" ANIZERKI TALDEA
 BERTSOLARIAK
 TRIKITILARIAK
 KOMIKILARIAK
 DANTZARIAK
 eta abar...

ARRASATE Urriak 3 LARUNBATA

PATAGONIA
 Balerdi Balerdi
 EHUN Kilo
 Hamarretatik AURREA...

MOVIE
 PRONEN

AED
 ELKARTEA
 arrasate
 euskaldun
 deza gun
 943-795446

GOIZEKO
 SARRERA
 200 pta
 GOIEKO
 300 pta
 DENA
 500 pta

ARGIA

Egunkaria

Enki Bilal-en azken komikia: «Froid Equateur»

Hamabi urte pasa dira Bilalek Nikopol-en trilogiaren lehen albuma kaleratu zuenetik, eta oraingo «Froid Equateur»ekin bukaera ematen dio ixtorio konplikatu horri. Bitartean lan ugari egin ditu Belgraden jaiotako frantses honek, besteak beste «Bunker Palace Hotel» filmea eta «O.P.A.» operarako dekoratuak.

ZAILA da azaltzea nola egin dezakeen topo aita batek bere adin eta fisiko berbera duen semearekin, denboran eta espazioan aurrera eta atzera egin beharko bait genuke horretarako. Edo, bestela, E. Bilalen «La Foire aux immortels», «La Femme Piège» eta «Froid Equateur» irakurri, Nikopol pertsonaiaren trilogian hori eta beste gauza asko gertatzen bait dira. Eta gauza asko gertatu eta aldatu egin dira halaber, geure munduan, lehen albuma kaleratu zenetik, obran bertan eragina izan dutenak, egileak adierazten duenez: «Egoera guztiz aldatu da Ekialdeko Europan 1980-etik, lehen tomoa egin nuenetik. Lehen guztiz mundu sinplea genuen, finkatua, etsipen potentzial handiarekin baina John le Carré-renaren antzeko proiektzioetarako bidea ematen zuen egitura sendoarekin.

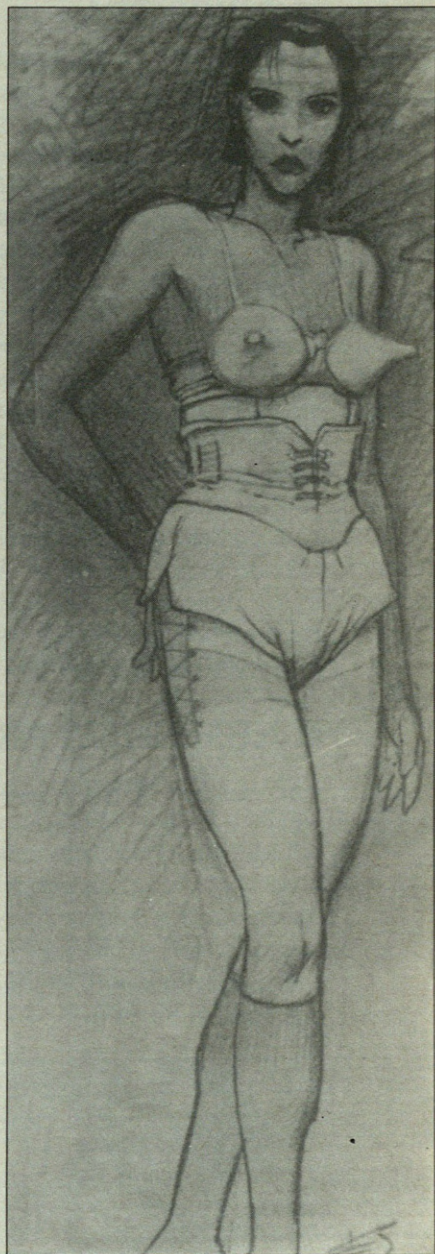
Harresia erori zenetik, guztiz bestelakoa da egoera, eta hori kontuan hartu behar izan dut Froid Equateur-en».

Enki Bilal egungo komikigintzako klasikotzat jo daiteke, eta goitik behera berak asmatutako Nikopolen trilogiaz gain, baditu gidoigile desberdinekin egindako beste hainbat lan, horien artean Christin-ekin batera kaleratutako «Phalanges de l'ordre noir» eta «Partie de chasse» ahanztezinak. Baina ez du horretara mugatu sormen lana eta bere unibertsoa adierazteko eskura izan dituen baliabide guztiak erabili ditu, zinema, dantza, dekoratuak... Eus-

■ **«Komikigintzak berriro ghettoan erortzeko arriskua du»** ●

karriak ez du hainbestearinok o garrantzirik bere ustez, eta azken komikia esaterako, bigarren filmetzat jo daitekeela esan du.

Goscinnny eta Charlier izan ziren Bilal gazteari «Pilote» komiki aldizkariaren ateak zabaldu zizkietenak, eta ondoren urte luzez egin zuen lan Dargaud argitaletxearentzat. Geroago, prentsa katolikoak argitaletxea erosi zuenean «Humanoïde»-etara pasazen Druillet, Cabannes, Christin eta Goetzingerekin. Gaur egun, nolanahi ere, ez da oso baikor agertzen komikigintzaren etorkizunaz, ez eta Frantzia bezalako lurraldeetan, hau da, komikiak zegokion tokia irabazia eta finkatua zuela ematen zuen lekuetan: «Komikiaren berzokoraketaren beldur naiz, batez ere orain, krisia alor guztietara zabaldu bait da, zinemara nabiz argitalpenetara. Be-

rriz ere ghettoan erortzeko arriskua dago, eta orduan behin eta berriro entzungo ditugu obizko topikoak, eta gurasokeriaz azalduko digute baietz, komikia komunikabidea dela, beste edozein bezalakoa, eta hori dena.»

J.M. Heritz

URRIAK
2

■ ORKESTRA
SINFONIKOAREN 10.
DENBORALDIA

BERROGEI kontzertu egingo ditu Euskadiko Orkestra Sinfonikoak Hego Euskal Herriko lau hiriburuetan, **urriaren 2tik ekainaren 17ra bitarte**: Bilbon hamabi, Donostian hamaika, Gasteizen bederatzita eta zortzi Iruñean. Zuzendariak, Miguel Gómez Martínez, Grzegorz Nowak, Han Graf, Aldo Ceccato, Luis Agirre eta Gabriel Chmura izango dira, besteak beste, eta **Ibarrondo eta Lazkano musikagileen obrak** joko dituzte.

Bere sorreraren 10. urteurrena dela eta, **Edward Elgar musikagile britainiarraren «Gerontius-en ametsa» oratorioa ari da prestatzen Euskadiko Orkestra**. Zuzendaritza lanaz Yehudi Menuhin arduratuko da, Dalia Schaechter izango da mezzosopranoa, Martyn Hill tenorea, Benno Schollum baritonoa, eta **Donostiako Orfeoia** egingo ditu koruak.

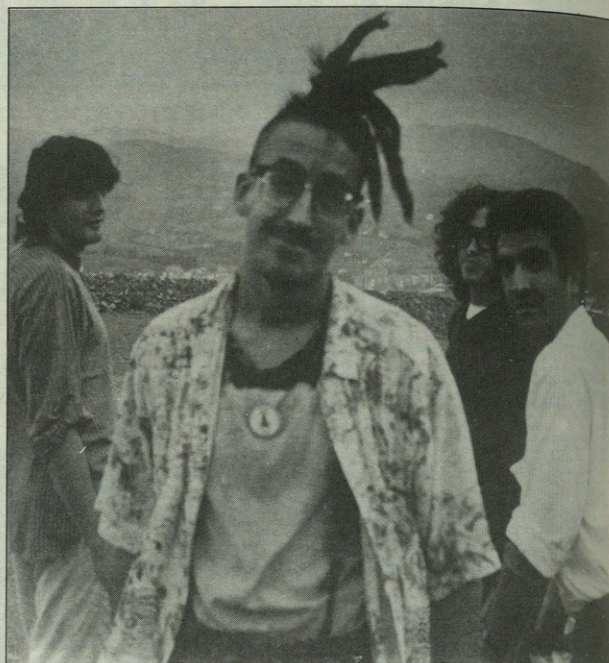
URRIAK
3

■ KOMIKIJAIA ARRASATEN

NAPARTHEID aldizkariak jaialdi bat antolatu du larunbatean Arrasaten. Monterron parkean, arratsaldean, **haurrei zuzenduriko ekitaldiak** izango dira. Ondoren, **Xabier Silveira eta Estitxu Arozena** bertsolariak arituko dira, eta afari herrikoia eta gero, rock kontzertu bat burutuko da. **Patagonia, Balanc Diembe, Balerdi Balerdi, Pottoka eta Ehun Kilo** taldeek joko dute.

OLASO izango da urriaren 3an Aginagan izango den bertsolari saioan, urriaren 2tik 11ra herriko, jaiak direla eta, bertako festa batzordeak antolatuta gaueko 10etan. Olasoz gain, Lazkano, Mendizabal eta Jon Sarasua arituko dira Inaxio Usarralde gaijartzaileren aginduetara. (Argazkia: Juantxo Egaña).

BAP taldeak joko du Altsasuko gaztetxean urriaren 9an. Hurrengo egunean Zaragozan arituko da Andoaingo taldea Youth Brigade eta Alice Donut Estatu Batuetako taldeekin batera, eta azaroan, bira bat egingo du European zehar. (Argazkia: Susana Rico).

URRIAK
4

■ ERROBI KULTUR ZUBI
LAPURDIN

ERROBI ibaiaren inguruko herriek antolatutako kultur astean hitzaldiak, erakusketak, musikaldiak, filme emanaldiak eta antzerkia izango dira. Irailaren 25ean Itsasun hasiko da kultur astea. **«Dantza eta erlijioa»** izeneko hitzaldiarekin, eta Uztaritzen bukatuko, **Lapurtarren Biltzarren egunean**, urriaren 4ean, hain zuzen ere. Karro ibilaldia, hitzaldia, herri bazkaria eta musika nahiz ikuskariak daude antolatuturik.

URRIAK
5

■ HAIZE BERRI-REN
ERAKUSKETA GARESEN

NAFARROA Behereko Haize Berri kultur taldeak antolatuta, urriaren 5era arte izango da ikusgai **Garesen «Artistak bidean»** izeneko erakusketa. Egile eta estilo ezberdinetako lan hauek batzen dituen ardatza gaia da, Santiagoko Bidea bait dute abiapuntu. Izuran publikoari zabalik egon ondoren ekarri zuten Garesera.

URRIAK
5

■ LABAIENEN IRRATI NOBELA

ANTONIO Maria Labaienen antzezlan batzuetan oinarritutako **bost irrati nobela** hasiko da emititzen Euskadi Irratia. Antzezlan egokituak honako hauek dira: «Euskal eguna», «Jokoa ez da errenta», «Malentxo alargun», «Petrikilo» eta «Gizon bizarpeituti eta emazte bizartsuti».

Ondoren, **Arantxa Iturbek** prestaturiko 45 kapitulutako «Maite, maite, maitea» entzun ahal izango da. **Jose Ramon Zubimendik** egin du irrati nobela honetan, **aktore eta teknikarien zuzendari lana**.

URRIAK
6

■ ZINEMA ZIKLO BERRIA DONOSTIAN

40. ZINEMALDIARI amaiera eman bezain laster, **urriaren 6tik 22ra bitartean** luzatuko da Donostian **Zine Fantastiko eta Beldurrezkoaren 3. Astea**. Horrekin batera, Jacques Tati zinema-gileari eskainitako zikloa, Nosferatu sailaren barnean, ikusterik izango da.

URRIAK
7

■ EXPO DONOSTIAN IKUSGAI

DONOSTIAKO Kutxaren erakusketa aretoan, Garibai kalean, **Expo 92 erakusketaren adierazgarri izango diren maketak, planoak, marrazkiak eta bideoak** ikusi ahal izango dira. Era berean, Sevillan okasio honetarako altxatu diren eraikuntzen diapositiba ugari ikusterik ere izango da. Donostian egon **ondoren, Bilbo, Gasteiz, Iruñea, Logroño, Baiona eta Bordelera** ere eramana izango da.

URRIAK
9

■ GOIKOETXEAREN MARGOAK IRUÑEAN

ASUNCION GOIKOETXEA pintorearen lanen erakusketa zabalduko du urriaren 9an Iruñeko Pintzel galeriak. **Margolaritza nahiz eskultura erakusketak antolatzen lehen hamar urteak** betetzearekin batera aurkeztuko du arte galeria honek **hilaren amaiera arte** erakusketa hau.

URRIAK
10

■ TRIKITIXA BIZKAIA ZEHAR

HERRIZ herri kanpainaren barruan irailaz geroztik Bizkaian burutzen ari diren kultur ekitaldien artean, **Tapia eta Leturia** artuko dira **Ajangiz herrian**, gaueko 10.00etatik aurrera. Egun berean, baina **Zeberioko pilotalekuan, Kepa Junkeraren kontzertua** izango da.

Daniel Landart: «Ondarearen eguna, Iparraldeko kulturaren bilgune bilakatuko da»

ARGIA. *Urriaren 3an Iri-sarrin Ondarearen Eguna burutuko da. Zertan datza ospakizun hau?*

DANIEL LANDART. Lehen aldia da horrelako kultur egunik antolatzen dena. Goizeko 10.00etan hasiko da, alkate, hautetsi eta kultur arduradunen parte hartzearekin. Ezker Pareta izeneko tokian eta beste hainbat tokitan mahaiak ezarriko dira parte hartuko duten 30 bat elkarteren lana aurkezteko (erakunde ofizialak ere bai).

Kontseilu Nagusiak erosi eta berritutako Iri-sarriko etxea bat, Compos-telako bidean kokatua, kultur munduko gunea osatu nahi izan da. Bestalde, musika klasikoa eta herrikoia batzen dituen kontzertua ere izanen da.

A. *Euskal kultura izango du oinarri?*

D.L. Bai, baina bestelako ikuskizunak ere izango dira: larunbat gauean, Donibane Garazin, Angel Parra kantari txiletarraren emeraldia izango da, «Cantata» izeneko, eta Cristobal Colonen bidaia musikaz

eta kantez kontatuko du. EKEk eta Izurako Haize Berrik antolatu dute.

Gainera, erakusketak, hitzaldiak (Baionako euskal erakustokiko zuzendariak, Eusko Ekintzako partaide batek, Orpustan ikerlariak eta beste batzuek emanak), eta bideo emanaldiak izango dira.

Egun horretan, bestalde, EKEk bi liburu aurkeztuko ditu: «Iparraldeko euskal artisten gidaliburua» bata eta «Ondarearen gidaliburua» bestea.

Asmoa da urtean behin edo bi urtetan behin horrelako egun bat antolatzen jarraitzea.

MUSIKA TRESNAK

INSTALAKUNTZAK

SOINU ETA ARGIGINTZA

PROFESIOALEN ALOKAIKUA

PIANOAK, ORGANOAK, KITARRAK.

ESKUSOINUAK, ETA TRIKITIXA

DISKOTEKA MUGIKORRAK EFEKTU BEREZIEKIN

KILOMETRO BATEKO ZIRKUITUEN OZENKETA, BOZINA

ETA SOINU PROFESIOALEKO 24.000 WREN BIDEZ

EGAÑA KALEA, 8 TEL: 410 07 11 - FAX: 410 03 09

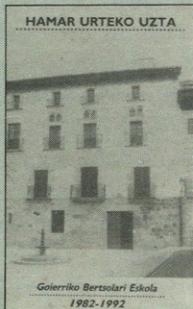

L I B U R U A K

Hamar urteko lanak, zati asko dauzka

AURTEN, Goierrik bere bertso eskolaren hamargarren urteurrena ospatzen duen urte honetan, ez da garairik txarrena berau barrutik aztertzeke. 1982 urtean hasi arren bertso eskola bezala, nire esperientzia behintzat hiru bat urte beranduago hasi zen. Lehenik eta behin esan beharrekoa da bi saio nagusitan banatzen dela bertso eskolako iharduna. Ez dakit hasieratik hala izango zen, baina ni hastean, idatzizko klaseetara joaten nintzen, ordurako martxan zegoela pentsatzen dudana asteazkenetakoarekin inolako harremanik izan gabe.

Gogora dezaket nola sartzen ginen Barrena Kultur Etxeko gela batean, eta arbel baten aurrean Mikel Mendizabalekin fitxak betetzen genituen, eta berak bapateko bertso bat noiz bota zai egoten ginen. Oso giro atsegina sortzen zen, noski, klasean diren bestelako kontuetatik aparte. Astelehenean bertan, bigarren saio bat izaten genuen, Xanti Garmendiarekin, eta hau zen nik behintzat gustokoen nuena, doinuak ikasi, fitxak jaso, ahotsa grabatu, entzun... Hala ere beti egoten ginen gure gelaren ondoan zegoen beste gelako inbiritan, esaten bait zuten han bapateko

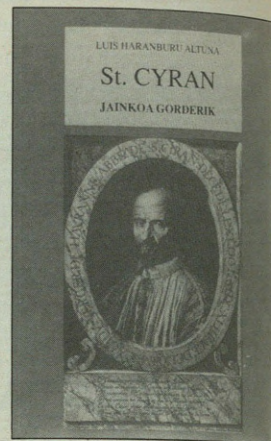
**«HAMAR
URTEKO
UZTA», IÑAKI
MURUA,
XABIER
NARBARTE.**

bertsoren batzu botatzen zituztela, eta hori guretzat misterio bait zen. Hara joaten zen Joxe Munduate bezalako jendea.

Gero, urtebetez utzi nuen bertso eskola, denbora faltan, eta berriz itzultzean, handien taldean ginen, bapatean ere saiatuz. Han giro atsegina zen, batez ere amaieran, bertso zaleak soilik geratzear. Handik txapelketara, eta hurrengo urtean bapateko gela probatu genuen, Zeberio maisutzat hartuta. Igartzabal ere ihardun izan da lan horretan, baina gaur egun Zeberio dugu nagusi.

Hauexek dira, «Hamar urteko uzta» liburuxka hau irakurtzerakoan, burura datozkidan oroitzapenak; baina finean, nere gogoetak baino ez dira. Beste askorenak ere bildu bait dira Goierriko Bertsolari Eskolaren ibilia jasotzen duen lan honetan. Horra bestela Mikel Mendizabalen bertsoa: Hamar urteko lanak/ zati asko dauzka/ hemen azaldu dira/ noski zenbait puska/ irakasleak eta/ ikasle tupusta/ guztioi eskenia/ dator liburuxka/ denon lanari esker/ lortu dugun uzta.

AITOR SARRIEGI

**«ST. CYRAN. JAINKOA
GORDERIK». LUIS HARAN-
BURU ALTUNA. EUSKAL-
TZAINDIA. 78 Orr.**

OBRA honetan agertzen diren pertsonaiek izaera historikoa dute, eta horietako asko ezagunak dira Euskal Herriko edo Europako kondairan izan zuten eraginagatik. St. Cyran, Hauraneko Jean Duvergier bainarra da, 1581ean jaio eta 1643an Parisen hil zena ■

**«AGOSTI CHAHOREN BIZI-
TZA ETA IDAZLANAK
(1811-1858)». PATRI URKI-
ZU. EUSKALTZAINDIA. 98 orr.**

LIBURU honetan, izenburuak esaten duen bezala, Atharratzen 1811an jaio zen Agosti Chahoren bizitza

TXALAPARTA

Argitaletxea

**Gure
Liburuak**

78 Posta kutxa 31300 Tafalla
Tel.: (948) 703277 Faxa: (948) 755012

HARPIDEDUN TXARTELA

Izen-abizenak _____ Zbakia _____
Kalea _____ Posta kodea _____
Herria _____ Tfno _____
Probintzia _____
Ordaintzeko mota ☐ Kontu korrentea ☐ Jasordainuz
Bankua edo kutxa _____ Sukurtsala _____
Kontu zenbakia _____ Herria _____

Honen bidez baimena ematen dut Txalaparta argitaletxeari ordain dakizkion, nire kontura, liburu kontzeptuarengatik igortzen dituen erreziboak.

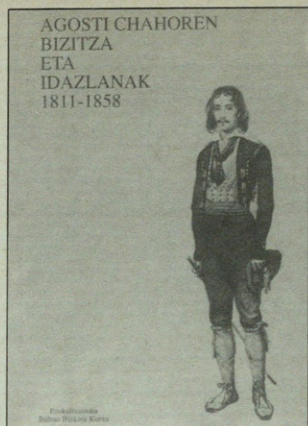
Data _____ Sinadura _____

Gaztelaniaz 8 / 10 liburu urteko ☐
Euskaraz 4 liburu urteko ☐
Bietan 11 / 14 liburu urteko ☐

kontatu eta bere idazlanak aztertzen dira; batik bat bere euskarazko idatziak. Euskaltzaindiak kaleratu duen idazlan honek Mikel Zarate Saria lortu zuen joan den urtean ■

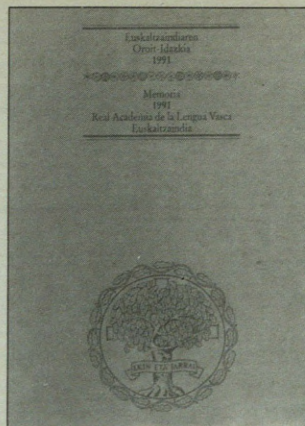
«ARGITARAPENEN KATALOGO». EUSKALTZAINDIA.

KATALOGO honetan, erakundeak orain arte argitaratu dituen aldizkari, arlo eta sail ezberdinetako liburu eta katalogoak agertzen dira. Bertan, neurriak, orrialde kopurua eta salneurriak aipatzen dira, baita idazlana ahitua dagoen ala ez ■

«EUSKERA. EUSKALTZAINDIAREN LAN ETA AGIRIAK».

EUSKALTZAINDIA. 1.209 orr.
EUSKALTZAINDIKO egoitzara sartzea, Beñat Oihartzabalen Euskaltzaindian sartzea, beronen agiriak,

herri literaturako 1. ihardunaldiak, batzar-txostenak, hiztegigintzako 3. ihardunaldiak, hiztegi batua, burtsako hiztegia eta zenbait berri azaltzen dituen agiriak daude liburu honetan ■

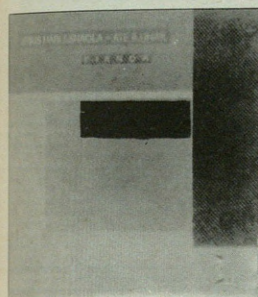
«LUIS VILLASANTERI OME-NALDIA». EUSKALTZAINDIA.

HEMEZORTZI urtez euskaltzain izan zen aita Villasanteri eskaintzen zaion Iker saileko seigarren zenbakia hau. Lan hau burutzeko garaian ■

«EUSKALTZAINDIAREN OROIT-IDAZKIA 1991». EUSKALTZAINDIA. 134 orr.

ERAKUNDE honek iragan urtean burutu zituen ekintza orokorrak; eta Iker saileko batzordeetan, Jagon Sailan eta Akademi Zerbitzuetan iaz egindako lanak biltzen dira oroit-idazki honetan ■

D I S K O A K

«ATE ILUNAK». JESUS MARI ESNAOLA. ELKAR.

PIANOA da nagusi Lizartzako musikari honen disko berrian. Berak konposatu eta jo ditu bertan agertzen diren bost kantak, eta hauek, musika estilo ezberdinak jorratzen ditu. Bere zuzeneko emanaldietan ere parte hartzen duen Imanol Alcalde margolari donostiarrak egin du lan honetako azala ■

«AMETSETAN». MAITE IDIRIN. ELKAR.

ALEJANDRO Zabala pianojolearen laguntza izan du Maite Idirin kantariak disko hau grabatzeko garaian. M. Joseph Canteloube, Pablo Solozabal, Jose Maria Usandizaga eta Nemesio Otañok konposaturiko edo moldaturiko kantak daude LP honetan. Kantu klasikoa eta *lieder* estiloa jorratzen duten 18 kanta ■

Berri eta zaharraren oihartzuna

BADA denboralditxo bat Aketo disketxeak Hertzainak taldearen «Une etengabeak» mini Lp-a atera zuenetik. Badirudi gainera beraien bostgarren iraupen luzeak estudioetatik ateratzeaz dagoela.

Berriro ere Hertzainak-en beste ikuspegi bat dakar diskoak. Azken plastikoak aldaketa esan nahi du Gasteizko taldearentzat, bai eta oraingoan ere. Aldiro ematen pausoa desberdina da aurrekotik; alaitasuna batzuetan, bibolinak bestetan, seriotasuna eta sakontasuna azkenik... Berria da Hertzainak hau, lehenagoko lanen oihartzuna badator ere, Hertzainak izaten jarraitzen bait du. Haren ondoan ha-

rritzekoa, iraganeke kanta bat. Bigarren disko honetako kanta indartsuenetako bat behar bezala eguneratua. Aldaketa-garapen eta guzti ezagun izaten jarraitzen du bere doinuak. Kitarra otsak galdu egiten dira askotan, ahotsak nagusitasun berri bat hartu du, bakarti entzuten denez harrigarria ere badirudi. Hau liteke jorraketa berrien alderik nabarmenena. Dena behar den bezala egina, dena lotuta, ez dute ezer lekuz kanpo uzten, horretan iaioak dira eta ongi bilduriko esperientzia dute. Edozer gauza musika bihur dezakete.

Hitzak ere oso zainduak daude, beste guztia bezala, «Larru beltzak»

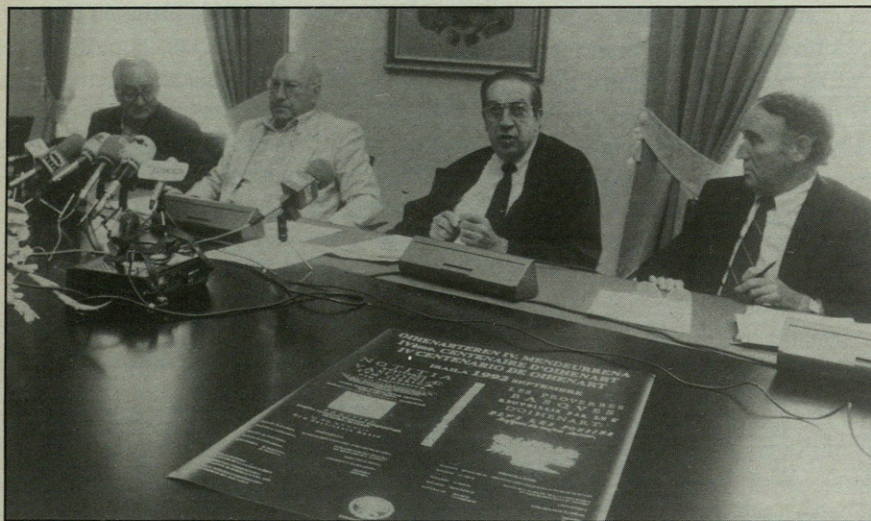

«UNE ETENGABEAK». HERTZAINAK. AKETO.

kantarena adibidez Itxaro Bordaren poema bat da.

EÑAUT APAOLAZA

T E I L A K

EUSKALTZAINDIAREN
EZAGUTZA OFIZIALA

PIRINIO Atlantiar departamenduko Kontseilu Nagusiak Euskaltzaindiaren ezagutza ofiziala onartuko duela iragarri zuen Jean Haritxelharrek Oihernarti buruzko Batzarraren inaugurazioan. Francois Bayrou Kontseiluko lehendakariak igorritako gutun batean, erakundearen errekonozimendua gauzatzeko borondatea adierazi diola jakinarazi zuen euskaltzainbuak.

■ TXOTXONGILO
ZENTROA TOLOSAN

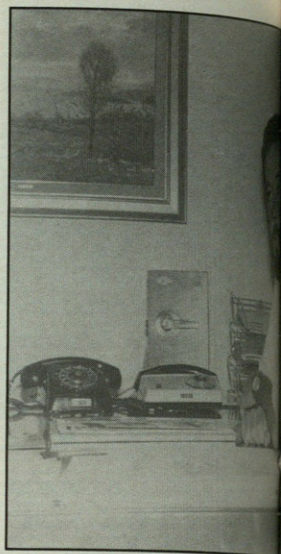
TXOTXONGILO zentroa eraikitzea erabaki du Tolosako Udalak. Ekimen honen ardura Turismo Ekitaldietarako Zentroaren esku geratuko da aurreantzean, xede honi jarraikiz erakusketak bat antolatuko dela. Gaur egun Ertzaintzaren egoitza den Perot-en ezar liteke erakusketak hau, gai honi loturiko nazioarteko jaialdia nahiz herri mailako zaletasunaren sustagarri gertatu daitekeena.

■ ARABA ETA BIZKAIKO
BERTSOLARI TXAPELKETA

ARABA eta Bizkaiko Bertsolari Txapelketari heldu zaio tenorea. Lehen hiru kanporaketak Gasteiz, Gernika eta Igorren izango dira, azaroaren 8, 15 eta 22an; finalerdiak, Durango eta Markinan, abenduaren 6 eta 8an; eta azken finala Bilboko Arriagan, abenduaren 20an. Berrikuntza nabarmenenik ere bada, finaleko saiora 6 bertsolari sailkatuko bait dira eta ez 8, orain artean bezala.

■ JULIAN GAIARRE KANTU
TXAPELKETA

IRAILAREN 26an hasi ondoren urriaren 5ean amaituko da Julian Gaiarre 4. Kantu Txapelketa. Aurtengo lehiaketan inoiz baino abeslari gehiagok parte hartuko dute, 75ek hain zuzen ere. Bi taldetan banaturik, gizon eta emakumeen artean. Bestalde, tenorerik hoberenak Jose Carreras saria jasoko du. Kantu hobekuntza ikastaroetarako dirulaguntzak ere luzatuko dituzte antolatzaileek.

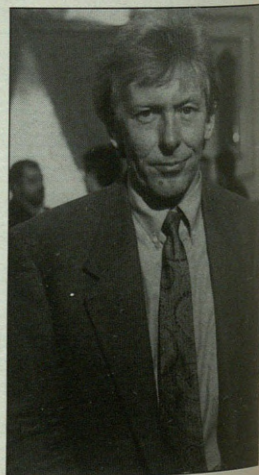

«Francoren garaiko Ley de Educación Primaria zeritzanak edota Villar Palasirena bezala ezaguturikoak ez dute funtsezko desberdintasunik, Sasieusko Jaurlaritzatik inposatu nahi diguten legearekin: guztiak espainoltasun bertsienetik daude sortuta».

Josemari Velez de Mendizabal, idazlea.
Egunakaria, 92-IX-20.

«Zinemaldiak zertarako diren birplanteatu beharra dago egun».

Rudi Barnet, Donostiako Zinemaldiko zuzendaria.
El Diario Vasco, 92-IX-23.

E R R A N A K E R R A N

TXUTXU - MUTXUKA

JOSEBA SARRIONANDIAREN «GARTZELAKO POEMAK»

URRIAREN erdialderako argitaratuko da Susa argitaletxearen eskutik Joseba Sarrionandiaren «Gartzelako poemak» liburu berria. Ruper Ordorikak egin dio hitzaurrea eta Joxemari Iturraldek epilogo. Hari nagusia, 1980-85 urteetan gartzelan idatzitako poesiez osatua dator, post-scriptum batean 1985etik 1991ra bitartekoak azaltzen direla. Irudiak Josu Morenok jarri ditu.

«Euskaraz landutako edozein proiektu politiko behar du euskarak».

Jose Maria Sanchez Carrion
«Txepetx», hizkuntzalaria.
Egunkaria, 92-IX-22.

«Euskararen ustezko zailtasuna puztu egin da, neurri batean gaizki erabilitako erromantizismo baten ondorioz».

Bernardo Atxaga, idazlea.
El Correo Español,
92-IX-21.

«Euskal zinemaren etorkizuna ekoizpen entpresak sortu eta indartzetik letorke».

Joseba Arregi, Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailburua.
Deia, 92-IX-23.

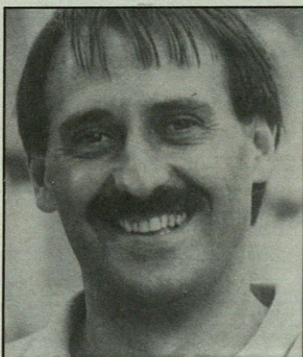
«Zenbait jende EHU bitan zatitu nabian dabilta».

Javier Fernandez Eraso,
EHUko Filologia, Geografia
eta Historia Fakultateko
Dekanoa.
El Mundo, 92-IX-23.

«Euskal rokkean gertatzen dena ez da euskararen arazoa baizik kalitate falta».

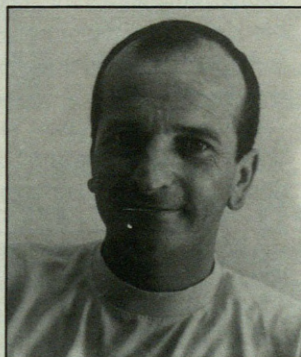
Maite Idirin, kantaria.
Egunkaria, 92-IX-20.

NOR - NORI - NOR K

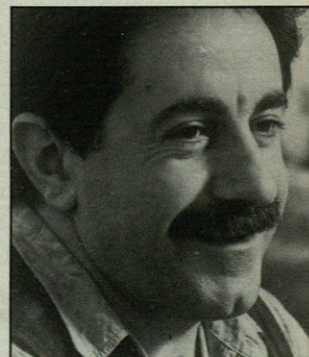
J. ITURRALDE

idazlea lan eta lan ari da. «Zikoinen kaban sartuko naiz» eta «Ijitoak dauzkat etxean» liburuen ostean gaztetxoentzat hirugarren bat argitaratuko du Durangoko azokarekin batera, «9 gutun t'erdia» izenekoa. Erein argitaletxearen eskutik eta Auskalo sailaren barruan. Olariagaren irudiez hornitua dator ●

J.R. ETXEBERRIARI

hogeitabat urtez aritu eta gero, lehiaketa publikora atera berri diote lanpostua. Maiatzean kaleratu zuten bederatzirakaslerekin batera. Kontratu laboralaren defentsan urrats bat gehiago eman du oraingoan, «bidegabekeria» hau salatuz itxialdi iraunkorrari eutsiz bere departamenduan ●

X. SALDIASEK

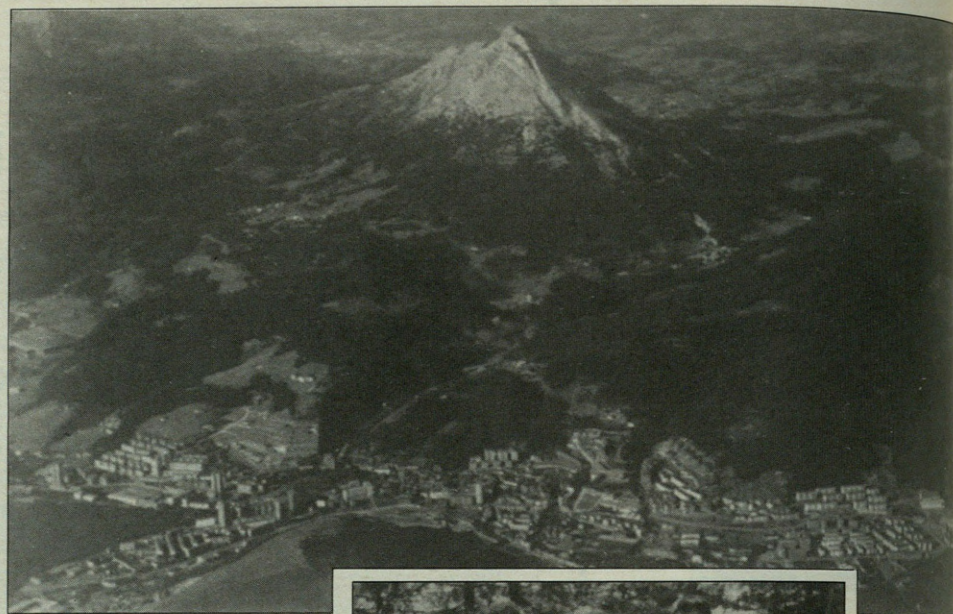
bere ilusio nagusietariko bat betetzear izango du dagoeneko, hots, Queen talde ospetsuaren abestiez diskoa osatzearena. Egan taldea IZ-n sartzeko prest dago honez gero. Plastikoko bikoitza burutuko dute, Queenen doinuez gain bestelako bertsioak ere euskaratuko dituztela, ohi duten martxari jarraituz ●

Goiz buelta Udalaizen

IRTEERA honek abiapuntu desberdinak izan baditzake ere, gu Arrasatetik abiatuko gara, Udala auzoko norabidea hartuta. Ibilbide guztiak legez, azkar (bi ordu) edo patxadaz egin liteke (igande goiz osoa hartuta). Lerro hauetatik bigarrena gomen datzen dugu, hamarretakoa lasai egin eta ikus daitezkeen paraje ederrak dastatu ahal izateko. Presarik ez beraz.

Arrasatetik Udala auzorantza (3-4 km) errepidez eta aldapa gora egiten da. Lasai hartuta ez dago arazorik, baina azkar ibiliz gero nekagarria gertatzen da, batez ere hasiera delako. Udala auzotik (30-45 minututan eta alturarik galdu gabe), Besaidera helduko gara, Gipuzkoa, Araba eta Bizkaia bat egiten duten gunera hain zuzen. Harriak dira eta, tramu honetako azken 15 minutuak ibilbide osoko gaitzenak dira, baina

arestian emandako lasaitasun aholkuarekin zailtasunak jai du. Iturria dago bertan eta, beraz, hamarretakoa lasai egiteko leku aproposa da. Bide batez, monumentu zaharrean dagoen harriari itzulia emanez, hiru probintziak bi segundutan 'zeharkatzeko emozioa' bizi dezakegu.

Hamarretakoa egin ondoren, Udalatik datorren bidearen parean daukagun

Arrasate atzealdetik, Udalaiz mendia inguratuz, Kanpanzarrera agertuko gara.

pista ezkerretara hartu eta gutxi gora behera 2 km egin ondoren, pista utziz Kanpanzar mendateko norabi-

dea hartuko dugu. Ez dago galtzerik, seinalizatuta bait dago. Pinu arteko jaitsiera lasaia eta ederraren ondoren, Kanpanzarrerako erdi bidean, Santa Luzia ermitara helduko gara. Bidetik ezkerretara apur bat aldentuz, ermitara igo eta Elorrio aldeko bailara guztia ikusteko aukera ere hortxe dago. Hamarretakoa egin ez badugu oraindik, hau ere leku aproposa da urdaila gozatzeko, hori bai, ura gorde, ez bait dago iturririk.

Santa Luziatik ordu erdian Kanpanzarren egongo gara, pinudi eta pagadien arteko bideetan zehar. Eta Kanpanzarretik, Elorriotik Arrasatera doan errepidea jaitsi eta dragoiaren herrian izango gara berriro ■

MARITXU KAJOI

✗ **TXIKITEROEN PATROIA:** Arrasaten urtarileko lehenbiziko ostiralez ospatzen da 1977tik gaurdaino. Hasiera lasaia eta oso herrikoia izan bazuen ere, denborarekin inguru osoko festarik arakastatsuen bihurtu da.

✗ **JANTZIA:** Maritxuren omenez, Arrasaten esaten duten bezala, herritarrek 'dotore' jantzi behar dira. Trajea ezinbesteko baldintza da bertakoentzat, eta kanpotarrak ere 'dotore' joanez gero hobeto ibiliko dira. Korbata bai gutxienez, txikitoarekin batera jaiaren sinbolo nagusia akaso.

✗ **MIRARIA:** Maritxuk urtero egiten du mirariren bat eta arrasatearrek ilusio handienaz itxaroten duten gertakizuna da. Herriko Plazako iturria ardoa dariola utzi zuen behin eta hurrengoan, esaterako, koadrilen aldetik lore sorten eskaintza egiten zitzaion bitartean, elur zaparrada galanta eragin zuen.

✗ **ESKAPULARIOA:** Jaiaren parte hartzen duten guztiek eskuratu beharrekoa. Eskapularioa da Maritxuren babesaren ziurtagiririk garrantzitsuenak, hau da, urtean zehar parranda eta saltsa giroaren garantiarik baliotsuena.

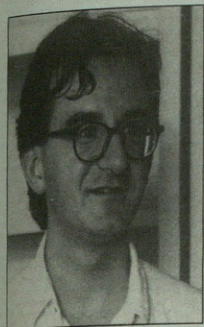
MOKO FINA

● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA ● MOKO FINA

HURA OTORDUA!

KIKE AMONARRIZ

Txiste kontalaria

Ahi-potoen artean

TXISTE berri batekin erantzun digu oraingoan ere tolosarrak. Uda hasieratik aza, mondeju eta odolki izan ongi jantzitako babarrun platerkada eder batekin amesten du.

Lagunartean bertsoetan edo txisteak kontatzen lasai aritzeko elkarteak ditu gustokoen.

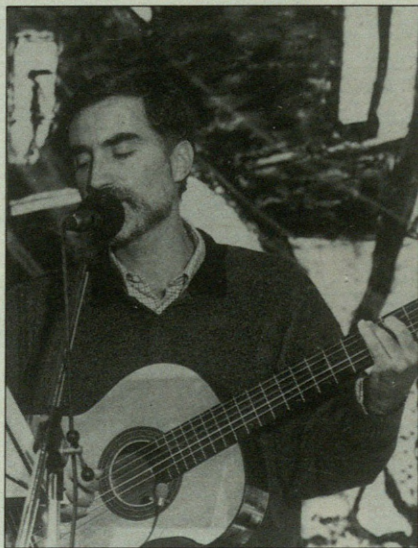
Alaba gosetzen zaio-nean munduko txisterik hobereak ere ez omen du balio. Azkenean, sukaldetan ongi betetzen duen lan bakarria garbitzeko delako errebindikatuta arren, ahi potekin esperimenduak eginez amaitzen du beti. Haurra ez zaio kexatu oraindik, eta zerbaitegatik izango da. Tolosaldeko txiste kontalaririk famatuena bera da, garbantzuak platerrean ikustean kexuka hasten dena. Eta yogurra begi bistan jartzen diotenean, alabak baino kasketa handiagoak harrapatzen ditu. Izan ere, askotan, heldu batzuk haurrak baino okerragoak dira.

Xabier Leterentzat

LEHEN aldiz, 1968an ikusi nuen Xabier Leteren. Ez Dok Amairu taldeak Gernikan antolatutako jaialdi batean izan zen eta uste dut berak ere gogoratuko duela eduki zuen arrakastagatik.

«San Simon eta San Juda», «Arratsaren iluna», «Poeta» eta abarren garaia zen. Ordurarteko abestiekin aro berri baten aurrean geunden.

Xabier eta Ez Dok Amairu taldeari

esker jabetu nintzen Gernikako bonbardaketak zer suposatu zuen gure herriaren historian.

Sasoi hartan hamazortzi urte neuzkan eta hondakinen artean jolasten nuen arren, ez nintzen konturatzen hark esan nahi zuenaz. Xabierren jakinminak gertakari horren aurrean eta jaialdiak zeukan esanahiak begiak zabaldu zizkidaten.

Hau esan eta gero, nik eskainiko niokeen menua hauxe litzateke.

Hasteko, pisto zuku hotza edo epela.

Ondoren, ondoko eta barazkien raboliak, gazta fresko zukuaz.

Amaitzeko, txokolate souffléa laranzjako jalearekin.

Bazkal ostean ez lirateke txarto etorriko Xabierrek musikatutako Txirritaren bertso batzuk.

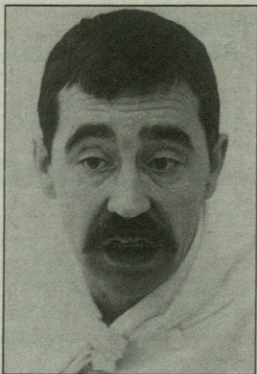
Beno Xabier, gustatuko litzaidake Leioako Sukaldaritza Eskolatik agertzea bazkari hau dastatzera ■

BOST IZARRETIK GORA

JOSE

ANGEL

ITURBE

SABEL FINA

Urdaila zaindu behar dutenentzat

SAIL honetan, menu ederrak eskaintzen ditugun arren, horietarik asko ez dira egoiak urdaila edo esteak pata xamar dauzkatenentzat. «Sabelfin» hauentzat —ugari omen dira— gure orrialdeak sufrimentu eta inbiriak bakarrik izan ez daitez, menu aproposak argitaratuko ditugu, datozen asteetan. Hauxe beraz, sail honetako lehenengo kapitulua.

Menuekin hasi baino lehen, aholku batzuk ematea bururatu zaigu, beti ere,

beharrezkoak direlakoan.

JANARI hotzegiak edo beroegiak ez dira batere komeni. Lasai jan, eta irentsi baino lehen ongi murtxikatu. Hobe izaten da jan beharrekoa, bi otordutan baino, sei-zortzitan egitea. Otordu arinak egin —ez lightak—. Alkohola, nikotina eta kafeina, «pekatua» dituzu.

OKELA edozein eratakoa jan daiteke, non eta ez den gizen handikoa. Gauza koi-petsu edo prejitua baino, egosiak hobetsi (arrautz

egosiak kontuz, astunak dira). Zituek eta irinek paper inportantea dute, baina lasai, zopez jositako menuak ez dakargu.

PASTELEI dagokienez, bazter utzi behar dira gantzak duten gozoak eta legamia asko duten bizkotxoak.

Patatak egosita jan daitezke, mahonesarik gabe.

Barazkiekin ere argi ibili. Brusselazak ez dira onak, eta lekari lehorrak ere ez. Batzuei tipulak gaitz egiten die ■

* Aste honetan komeni diren eta ez diren elikagaiak buruz ari izan garen gisan, datorren astean komenigarriak diren jakiak nola prestatu behar diren azalduko dugu.

JAKINMINEZ

• JAKINMINEZ • JAKINMINEZ • JAKINMINEZ • JAKINMINEZ

KONTSUMOA

Freskagarri isotonikoa: XXI. mendeko edari miresgarria

Panoramix-ek antzeko zerbait asmatu zuen erromatarren garaian: indartsua bihurtzeko edabe miresgarria. Baina XXI. mendeko atarian gaudenean freskagarrien enpresa handiek *marketing* mirakulu berri bat asmatu dute: edari isotonikoak.

KIROLARI profesionalen freskagarria izan arren, 80etako hamarkadako bigarren erdialdera Europara heldu ziren; 90etako hamarkadan, gimnasio eta squash-lekuen ugaltzarekin batera, edari isotonikoek merkatu zabala hartu zuten.

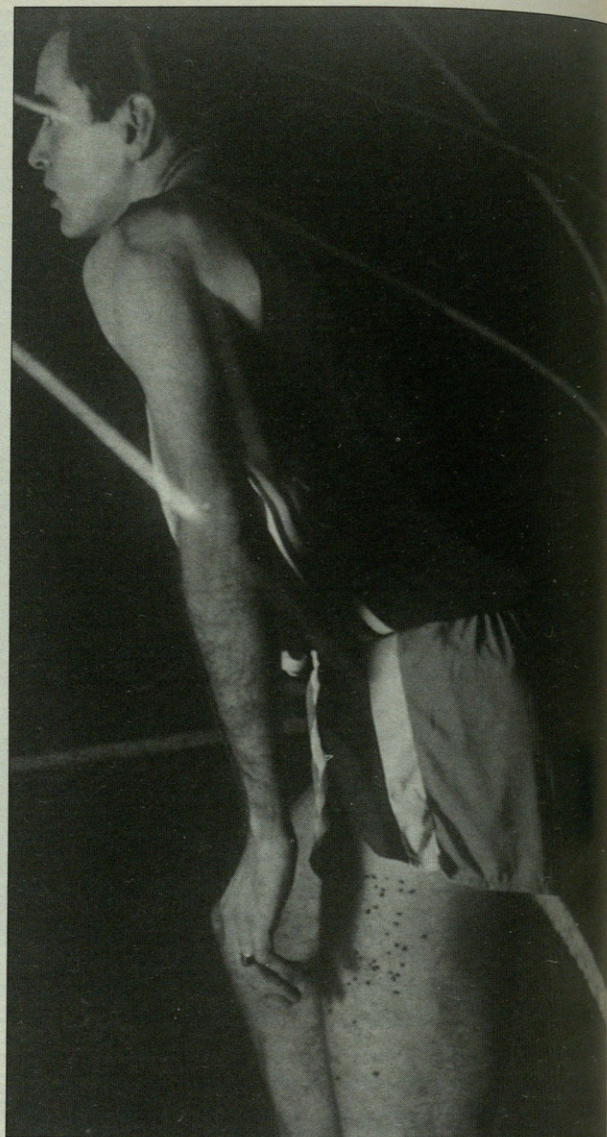
Edari isotonikoen enpresa handien arabera, freskagarri hauek giza organismoak kirola egitean galtzen dituen likidoen ezaugarri berdintsuak dituzte. Ariketa gogorrean, organismoak orduko

litro terdi gal dezake izerditan; esfortzuak ordu batzuk irauten baditu, desoreka hidrikoa agertu eta honen ondorioz erredimendua gutxituko da —gorputz pisuaren % 2 likido galduz, erredimendua % 20 gutxituko da—.

ENPRESA hauen publizitatearen arabera, freskagarri isotonikoak egarria asetzeaz gain, gorputzak behar dituen sustantzia garrantzitsuenak aportatuko ditu, elikagai eta medizina arteko produktoa bihurtuz.

Kritikak ere badaude. Adibidez, Alemaniako Kirol eta Elikaduraren Zirkuloak egindako ikerketa baten arabera, izerditan eta esfortzu fisikoan galtzen diren sustantzia mineralen kopurua oso txikia da, eta organismoak ez ditu freskagarri hauek dituzten bitaminak eta sustantziak bereganatzen. Hau dela eta, ofizialki gomendatu zaie kirolariei tea edota ur mineralak kontsumitzea berroniketarako.

BESTETIK, zalantzan jartzen ari da freskagarri hauen sustantziak organismoak dituen berdintsuak izatea, enpresa bakoitzak konposizio desberdina aurkeztzen duelako. Azken finean, fruta elikagai eta zukuak freskagarri isotoniko hauek baino

eraginkorragoak eta osasuntsuagoak dira. «Eroski» aldizkariak aurkeztutako formula batek zein garesti eta arruntak diren freskagarri hauek frogatu du. Ionetan oso orekatua den etxean egindako edari isotonikoa lor dezakegu honako sustantziak hauek nahastuz: 3 litro ur, 3 gr. bikarbonato sodiko, 2 gr. gatz, 1 gr. kloruro potasiko, 180 gr. azukre eta limoi zuku tanta batzuk.

Freskagarri hauen alternatiba kirola egitean gasik gabeko ur minerala dugu egarri bagara, eta berrorni-

Publizitatearen arabera, freskagarri isotonikoek, egarria asetzeaz gain galtzen diren sustantziak aportatu beharko lituzkete. Baina, aditu askoren ustez, esfortzu fisikoan galtzen diren bitamina eta mineralen kopurua oso txikia da, eta gainera, organismoari zaila egiten zaio edari hauen bitamina eta

keta metabolikorako, te hotza, etxeko fruta zukuaz gain, laranja, sagarra, datilak eta yogur likidoak dira ■

X GATORADE: Marka honek sortzen dituen edariak azukre gehiegi dute. Glukosa siropea, batez ere. Bestalde, oso gomendagarriak ez diren bi kolore dituzte: E-104 eta E-110. Hainbat pertsonari alergia eragiten dizkiete. Edari hipertonikoak dira.

X ISOSTAR: Duen antioxidante bakarra azido zitrikoa da, printzipioz kalterik ez du sortzen. Sakarosa gehiegi du.

X AQUARIUS: Aditibo asko ditu, E-414 bezalakoa (goma arabigoa). Alergiak eragin ditu animalien eta enzima batzuen aktibitatea mindu du.

Rio-ko gailurra

AURTENGO lehen sei hila-
labetan bi gai izan ditugu,
batez ere, informazio zerbi-
tuetan: EXPO eta Rio-ko
gailurra. EXPOren balan-
tzea egiteko goizegi denez,
beste baterako utziko dugu
berari buruzko komenta-
rioa. Ostera, Rio-ko gailurra
bukatu zenetik hiru hila-
bete igaro dira eta une
aproposa izan daiteke be-
rari buruzko burutazioen
bat edo beste plazaratzeko.

Rio-ko gailurrean ez da
erabaki drastikorik ezta es-
pektakularrik ere hartu;
izan ere, estatuen arteko
desberdintasun politiko,

sozial, geografiko eta kul-
turalak handiegiak dira
adostasunera iristeko. Gai-
nera, ekologia oso gai dina-
miko da eta lurralde edo
kultura baterako ematen
den definizioak ez du beste
batentzat baliorik. Hala ere,
Rio-ko gailurrean inguruan
izandako eztabaidetan
diagnostiko amankomunik
egin da; esate baterako,
*garapen-politikak, gehie-
netan -desarrollismo-aren
ikuspegitik besterik ez dira
antolatu eta ondorioz, in-
gurugiroaren aldaketa, za-
bor ez-organikoen haz-
kundera, migrazioak, eta*

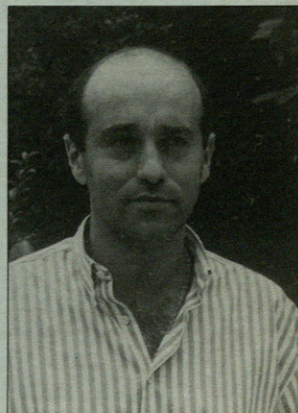
*abar, jasan behar izan di-
ra.* Argudio hau, ia onar-
turik dago gizartean, baina
egoera zuzenduko duen
metodorik ez da sortu.

Hala ere, aipatu gailurrak
gizartean ekologiaren in-
guruko debatea areagotze-
ko eta ekologiarekin zeri-
kusirik duten gaiekiko
sentikortasuna hazteko ba-
lio izan du. Bestalde, ohiz-
ko antolaketa eta balore
politikoak duda-mudan
daudenez, ekologia izango
da ziurren, giza mugimen-
duak eraberritzeko erabili-
ko den erreminta, beraz,
etorkizunerako urte gar-
biagoak ikusten badituz ere,
ekologiaren definizio kon-
trajarriak azalduko dira.

BATA ZURIA
ERANTZITA

JOXERRA
AIZPURUA

Elhuyar-eko kidea

Dena den, irakurle, Rio-
koa hasi berri den debatea
besterik ez da izan.

ETXE ZULOAN

ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN • ETXE ZULOAN •

PEDIATRIA

Harrapatutako guztia ahora eramaten dute haurrek

SEKULAKO joera dute haur
txikiak, harrapatzen duten
guztiak ahora eramateko.
Maiz, ahoan darabiltena
kontrako eztarrira joaten
zaie: fruituen hezurak, bo-
toiak, jostailuen piezak, ka-
tekorratzak... Horrek ba-
tuetan garrantzirik ez du;
irentsitakoa, komunerako
hurrengo bisitan kanpora-
tzen dute. Baina, haurra ez-
tula egiten saiatzen baldin
bada, amasa hartzeko zail-
tasuna baldin badu edota
eztarria ukitzen baldin badu,
itotzeko arriskua izan deza-
keen seinale. Horra, hainbat
adierazgarri eta aholku:

EZTULA. Haurrak tarteka ez-
tula egiten badu, gogoz egin
dezan behartu behar da
haurra, irentsi duena bota

arte. Irentsitakoa eztarrian
trabatu baldin bazaio eta
ahoa zabalduta agerian bal-
din badu, ateratzen saiatu,
baina kontu handiz, barrura
bultzatu gabe.

Irensteko zailtasuna duela
somatzen baldin badugu,
akaso esofagoan trabatuta
izango du irentsitakoa. Hala
bada, bota dezan behartu.
Behar izanez gero, behatzak
eztarrian sartu laguntzeko.

IRENTSITAKOA ziztagarria
baldin bada edo ertzak zo-
rrotzak baldin baditu —orra-
tzen bat, kristal puskaren
bat...— berehala ospitalera
eraman behar da haurra.

Hitz egiteko edo arnas
hartzeko zailtasuna baldin
badu, ezpainak moretzen ari
baldin bazaizkio, oztopoa

**Haurrek edozer gauza eramaten dute ahora, eta askotan,
irentsitakoak itotzeko arriskuan jartzen ditu.**

trakean duenaren seinale.
Itotzeko arriskua handia
izaki, berehala botatzen la-
gundu. Haurra oso txikia
baldin bada, buruz behera
jarri, hanketatik heldu eta

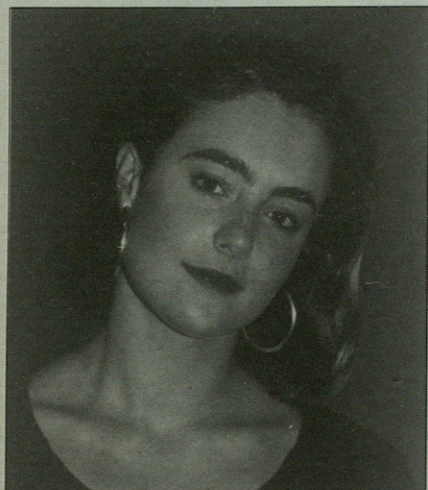
bizkarreko batzuk eman.
Haurra helduagoa baldin
bada, sabela estutu, bularra
eta burua zertxobait makur-
tarazi eta indar egin, bota
arte ■

TELEBISTA-IRRATIA

● TELEBISTA-IRRATIA ● TELEBISTA-IRRATIA

BOTOIA SAKATU AURRETIK

IKUSI BAIETZ

Teresa Andonegi, «Ene ba bideoak» saioko aurkezlea. Etxeko kamaraz egindako bideoak ikusgai.

● Umearen grazia, zakurraren espektakulua, kolpe nahiz estropozoak... etxeko kamaraz egindako sketch-ak ikusgai, **«Ene ba bideoak!»** saioan. Astelehenean, **urriaren 5ean, gaueko 22.10etan**, Teresa Andonegiren eskutik.

● **«Begoñaren Etxean»** aholku domestikoak izango dituzu, egunero, **astelehenetik ostiralera, eguerdiko 12.45etan**.

● Joseba Agirretxea gidari dutela, Seisizientosean egunpasan Euskal Herriko kultura eta geografiari buruz hainbat galdera erantzun behar dituzte **«Primeran»** lehiaketan parte hartzen duten bikoteek. **Asteartero, 21.10etan**.

● **Urriak 8, 23.30etan, Alfred Hitchcocken ordua: «Azken ihesa».** Espetxetik ihesi atera eta gero, banke-txe bat lapurtzearen akusaziopean giltzaperatu du Paul Perry, Tollman polizia kapitainak.

● **«Neuk esango dizut»** programak denbora libreari buruzko aholkuak luzatuko dizkizu, **urriaren 9an, 21.30etan**, Jassone Aretxabaletaren ahotik eta Xabier Zalduaren zuzendaritzapean.

● **Marrazkiki bizidunen sail berria** igandetik, urriaren 11, aurrerantzean: **«Pluchet Riquet eta Pat»**. **Arratsaldeko 17.25etan**. Mapatxe, katu eta hartz baten elkarren arteko nor-gehiagokan oinarritua.

Peter Pan-en hegaldia

IGANDEA 4

16.05-ETAN.

ZINEA: «PETER PAN».

MARRAZKI BIZIDUNAK.

VICTORIAR aroko Londrenen Darling familia bizi da: ama, aita eta hiru semeak, Wendy, John eta Michael eta euren zakur handia, Terra-nova. Honela hasten da, urteak joan urteak etorri, gazte nahiz helduen arreta jaso

duen istorio hau.

Gau batean, Wendyk Peter Pan bere itzalaren bila hegan ikusten du. Neskatxak itzala aurkitzen laguntzen dio, lan horretan Campanita hadaren babes aizirik. Atzetik abiatuko da beraz, hegal eginez, fantasien ezkutuko eremuetara, beste bi anaiekin batera. Hortik aurrerakoak igandean argituko zaizkizue ■

TXORI BATEK ESAN DIGU

ETBk hilero erreportaia bat egiten du CNN Iparramerikako telebista katearentzat. Duela bi urtetik hona, Asier Aranguren kazetariaren ardurapean, euskaraz eta hiru minututako iraupenaz, Euskal Herriari loturiko erreportaiak erakusten dira «World Report» CNNko saioan. Futbola dela, Aita Barandiaranen bizitza, insumisia... azkenekoa Donostiako Zinemaldiari buruzkoa izango da. Hainbat gaien jarraipen zuzena egitea du helburu ekimen honek.

● **URRIAK 11**

15.55ETAN, ZINEA: «ODISEA».

MARRAZKI BIZIDUNAK.

TROYA-KO gerra amaitu ondoren 10 urte emango ditu bidaiatzen Ulisesek etxera iritsi aurretik. Azkenez, It-haca bere herrira heltzen denean, Penelope, bere emaztea, aurkituko du ■

● **URRIAK 3**

12.20ETAN: «P. MASON: MOJA SUSMAGARRIEN KASUA».

PERRY MASON detektibeak hiru begiez jokatu beharko du oraingoan. Apaiz batekin harremanak izan ondoren, bera erahiltzeaz akusatutako mojarren defentsa hartuko du bere gain ■

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Bigarrena da Lehena

Hala dirudi behintzat Euskal Telebistak bere programazioan egin dituen aldaketen arabera. Albistegietan izan dira berrikuntza nagusiak, programazioaren beste osagaiek, salbuespenak salbuespen, ia bete betean lehengoko eredu berberari jarraitzen diotelarik. Eta albistegien kantitatea, horietan erabiltzen diren baliabideak eta kokatzen diren ordu tarteak aintzat hartuta argi dago bigarrenari lehenetasuna ematen jarraitzen zaiola. Arrazoiak du Mikel Lejarzak Euskal Telebistaren lehenengo katearen informazio eskaintza inoiz baino zabalagoa dela dioenean eta onartu beharra dago, baita ere, arratsaldetan iparraldeari eskaintzen zaion bost minututako tartertxo berria aurrera pausu ederra dela. Ordea, ez deritzot nahikoa. Are gutxiago bigarren katean egiten den eskaintza zabaldu berriarekin alderatuz gero. Orain hurrengoak Teleberriekin edota Barberoren albistegi berriarekin konparatu al daitezke? ETB1 lehena izan behar da ez bakarrik kiroletan, marrazki bizidunetan edota berezko produktioiko fikzioetan (hauek oraindik gutxiegi, bestalde). Hala beharko luke izan baita ere albistegietan, Eta ez dezatela esan eguerdikoa Gaur Eguna orduz aurrerartzen dutela europarrago batetara egokitzeke. Orduan, zer dela eta Teleberria ordubiak eta erditan? Euskaldun ez direnak ez al dira europarrak?

PATXI AZPILLAGA

Yurre Ugartek «Penelope Enea» umorezko saioaren gidoia idatzi du. Lehenengo aldia da telebistarako lan egiten duela.

Yurre Ugarte: «Gogorra iruditu zait nik idatzirikoa beste batek errerealizatzea»

Lehenengo hilean hasi zen ETB «Penelope Enea» umorezko saioa emititzen. Saio honen gidoilaria dugu Yurre Ugarte, eta hau telebistarako egiten duen lehen lana da. Orain arte laburmetraiak egin ditu formato ez profesionalean, baina gidoilari soil bezala egiten duen lehen lana da hau.

ARGIA. Nola sortu zen «Penelope Enea»-ko gidoia egiteko ideia?

YURRE UGARTE. Neri produktore batek deitu zidan ETBk serie bat egiteko ideiak behar zituela eta neurri-ideia aurkeztu nuen. Ideia gustatu zitzaion eta onartu egin zuten. Nere helburuetan ez zen sartzen serie bat idaztea. Nik produktorea luizemetraia bateko gidoia erakutsi nionean ezagutu nuen eta hau dela eta nitaz pentsatu zuen serierako gidoia egiteko, baina ez da nik bilatutako zerbait izan.

A. Gaur egun «Penelope Enea» ikusten duzunean, zuik basieran pentsatuta zeinuen bezalakoa al da?

Y.U. Nik uste emaitza inoiz ez dela hasierako ideia bezalakoa, hau agian hobe

izango da, baina desberdina dela argi dago.

Oso zaila da kasu honetan emaitza ideia bezalakoa izatea, errerealizadorea eta gidoilaria ez baita bera izan, errerealizadorea ez naiz ni izan. Hau neretzat oso zaila izan da orain arte nik idatzi ditudan gidoi guztiak nik errerealizatu bait ditut. Orain arte lanek nere ikuspegia izan dute, oraingoan berriz, ideia beste batek errerealizatu du. Alde handia dago nik nola ikusiko nukeenetik oraingo errerealizadoreak nola ikusi duenera.

A. Umorezko gidoiak egiten al dituzu normalean edo bestelakoak?

Y.U. Beti esan izan didate umorezko zerbait dutela, baina umorea dutela esateak ez du esan nahi barregure

erraza sortzen dutenik. Oso zaila egiten zait neronek hau aztertzea, besteek esan beharko dute.

A. Izaten al dituzue bemenengo gidoilariak lanak aurrera eramateko aukerak?

Y.U. Gidoilariantzat aukera gutxi daude eta orain askoz ere gutxiago, produktoreek oso gutxi arriskatzten bait dute arlo guztietan dagoen krisia dela eta. Jende asko dago mundu honetan sartuta, eta aldiz, lan gutxi burutzen dira. Baina hau toki guztietan gertatzen da ez soilik Euskal Herrian.

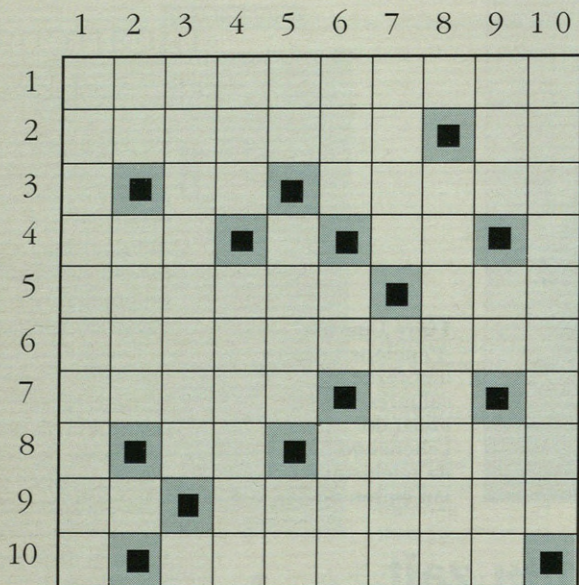
A. Hau izan da zure lehenengo esperientzia telebistan, zer iruditu zaizu?

Y.U. Oso gogorra iruditu zait. Batez ere neretzat paper berria delako idaztea soilik, errerealizatu gabe. Esperientzia berria izan da eta ongi dago baina gogorra iruditu zait nik idatzirikoa beste batek errerealizatzea.

AITZIBER YARZA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Eraikitzearen egintza eta ondorioa. 2.- Atea. Kanpo, landa. 3.- Potasioaren sinbolo kimikoa. Har ezak!. Epaia. 4.- Aita. Berrogeitamar. Modu atzizkia. Röntgen. 5.- Mina. Lurralde. 6.- Indargabetua. 7.- Zeukana. Errepikatuz, txori bat. Boroaren sinbolo kimikoa. 8.- Uranioaren sinbolo kimikoa. Alderantziz, eta. Urde. 9.- Naizen hau. Nazioa. 10.- Lehenengoa. Ukimenduak.

GOITIK BEHERA: 1.- Eskatzeko dagoena. 2.- Jainko egyptiarra. Baneuka. Bat. 3.- Ardi multzoa. Azkenekoa. 4.- Gizon izena. Hesola. 5.- Suari dario. Gurrupilik gabeko gurdia. Bromoaren sinbolo kimikoa. 6.- Oinarritzko edaria. Zilarraren sinbolo kimikoa. Galdekaria. 7.- Toka, naiz. Basoko animalia. 8.- Tona. Zila. 9.- Gipuzkeraz, zain. Alderantziz eta galegoz, ni. Partitiboaren marka. 10.- Nafarroako herria.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Aberatsa
Alemania
Anakonda
Eskaleak

7 letra

Deitura
Edonori
Ildaska
Neskato

4 letra

Alea
Arku
Atal
Atea
Atez
Basa
Elea
Enea
Euri
Iaio
Igel
Ikas

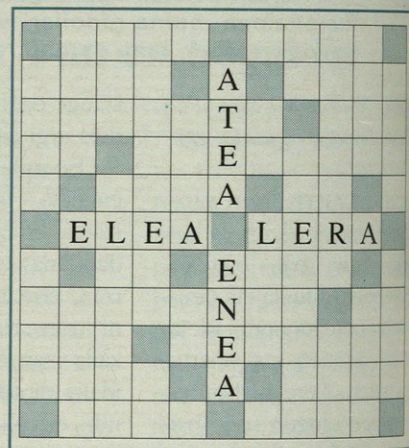
Iker
Ilea
Ines
Irun
Keak
Lera
Ludi
Naun
Nori
Seul
Udak
Zati

3 letra

Gas
Ote
Sos
Ueu

2 letra

Bo
Da
Er
It
Od
Om
Tu
Ui

A black and white portrait of a woman with dark hair, looking slightly to the side. The image is high-contrast, with deep shadows on the left side of her face and bright highlights on the right. She is wearing a dark garment.

1	2	3	4	5		
6	7	8	9	10	11	12

		Bosteko talde	Arabiarrak	Egile atzizkia	Nahiko!
		Barazki mota	Mila	Zatiki goriak	
			6		10
Gordien-herriak	Eguna	Sufrea	9	Kontso-nantea	
	Eztana	Sodioa	Bokala	Erakunde parafoxista	
Irain			Behizain		
Bibat		2	12	3	
		Burdinazko xafra			Huts
11		Dago			5
(Ald.) Indioa	Dei eta dei			Lehenengo	
Sala	Hainbat			Aurrizkia	
		Bokala	Partitiboaren marka		
		Gipuzkoako herria	Atomo kargaduna		
	1		7		
Kontso-nantea	Bokala	Bokala	Nafarroako herria		
Trikuia	Kontso-nante bikoitza	(Errep.) Fruitu mota	Nitrogenoa		
					Tona
					Anperioa
			8		9
Bikareko bezarra		Jakin			
4				12	

i

Non jartzen zara ikasgelan?

A	I	N	H	O	A
A	R	T	E	T	A

Gurutzegrama

								●	S	●	Z	●	D	●
								K	A	K	A	T	I	A
●	H	●	O					I	●	L	●	A	O	S
M	A	I	T	A	L	E	A	K	●	●	●	●	●	T
●	U	R	A	●	B	A	P	O	●	R	E	●	●	K
A	T	E	R	T	U	●	●	●	●	●	●	●	●	●
●	A	N	●	A	R	●	E	●	●	●	●	●	●	●
E	K	A	N	D	U	●	T	A	●	●	●	●	●	●
●	E	K	I	A	●	Z	A	Z	P	●	●	●	●	●
E	T	●	R	●	A	E	K	●	●	●	●	●	●	●
●	A	B	E	R	I	N	●	D	●	●	●	●	●	●

Kalakariak.

Hieroglifikoa: Ezer ez azkenean

B	E	G	I	T	E	M	A
L	E	K	A	I	S	A	R
A	L	B	I	S	T	A	R
T	E	T	A	T	A	P	A
A	Z	A	I	N	I	I	U
S	O	S	A	I	T	O	Z
Z	R	U	I	T	A	Z	O
O	H	A	N	T	Z	E	I
L	A	B	A	I	Z	K	O
A	R	I	N	A	I	I	T
I	O	I	A	L	A	I	N

Hitz
Kateatuak

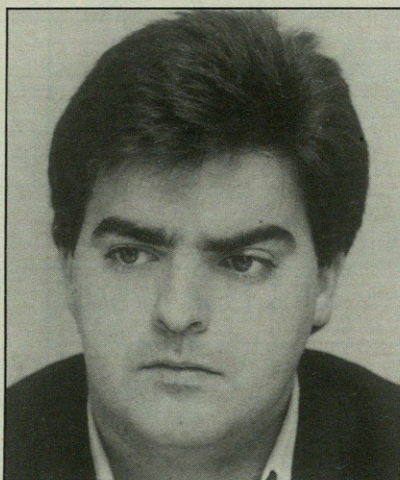
KAKU

Akordio zabala etorkizunaren oinarri

EAJ-PSE-EEren arteko akordio politikoak ez du atzera bueltarik eta dirudienez, Ikastolen Elkar-teak bere tokia bilatu beharko du akordio politiko honen pean. Baina, nola hala, Eskola Ituna aurrera eramateko, akordio politikoak irakas-kuntza barruan dabilen jendea kon-tuan hartu beharko du eta ikastolek gure tokia izatea —mantentzea— nahi dugu. EAJrekin biltzearen arrazoiak asko dira. EAJk ikastoletan ba-du oinarri sozial garrantzitsua eta le-gealdi honetan gobernuan dugu PSE-PSOErekin batera. Prozesua au-rrera eramateko, EAJrekin biltzeko bi arrazoi handi dira, dudarik gabe. Bestetik, EAJk ate ireki bakarra era-kutsi digu eta honek bere garrantzia du, gobernu honek eta PSE-PSOEek ez dutelako euren ateak irekitzeko as-morik, behintzat ate deika dagoena Ikastolen Elkartea baldin bada. Beraz, EAJrengana jo behar dugu, Buesak eta bere lan taldeak ez dutelako nahi ikastolekin ezta Federazioekin hitz egiten ere.

EAJrekin lan akordio batera heldu gara, batez ere ikastolek Eskola Itun horretan tokia izan dezaten. EAJk,

JOSEBA AGINAGALDE

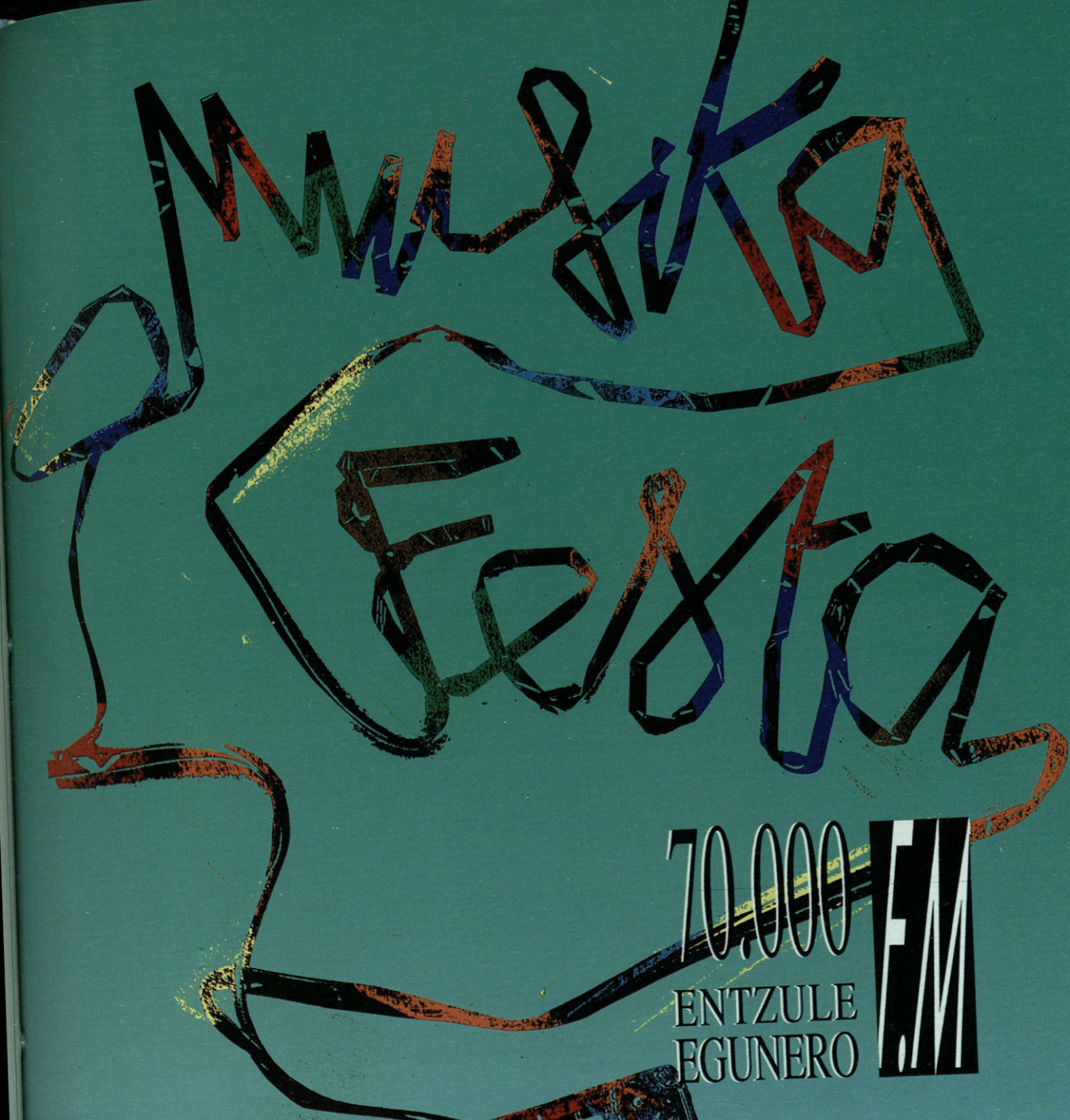
Arabako Ikastolen Elkarteko Idazkaria

une honetan bihotza erdibituta du: alde batetik, PSE-PSOE gobernu-kide du eta bestetik, ez ditu ikastolak eu-ren kabuz utzi nahi. Baina, argi dugu, EAJk konpondu beharrezko arazoa dela. Ikastolen jarraipena talde nazio-nal bezala ziurtatu nahi dugu, eta EAJrekin akordio batzuetara heltzen bagara, ikastolek datozen urteetan zer izan eta nola funtzionatu behar duten inguruan, EAJk PSE-PSOErekin negoziatu beharko duen gaia da —hau da, gure arteko akordioak be-terazi beharko ditu—.

Elkartetik gai hau ikastolaz ikastola eta honek zentro bezala duen konfi-gurazioa kontutan hartuta, aztertu dugu. Etorkizunean ikastola zer izan nahi duen errespetatuz, 5 urtetako proiektzioa egin dugu, hau da, LOG-

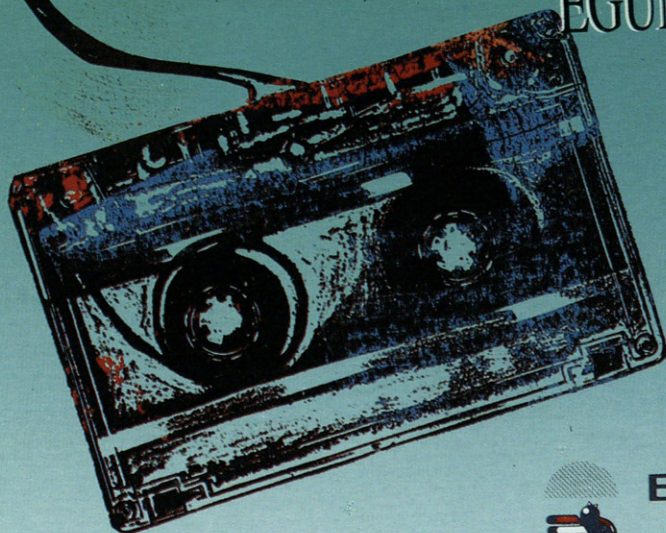
Seren aplikapenarekin eta konfigu-razio berriekin, ikastola zer izan li-tekeen hemendik eta 5 urtetara au-rrikusi dugu —azken batean, planifi-kazioaz hitz egiten ari gara—. Kos-teak eta ondorio ekonomikoak azter-tuz, 5 urte horietako emaitzak Fede-raziora eramango dira eta bertan, ikastolen inguruko jendearen parte hartze zuzen batekin, ikastolen etor-kizunari buruzko eztabaida sakon-bati hasiera emango diogu.

EUSKAL Eskola Publikoaren Legea, akordio politiko baten semea, ez da gure gustokoa. Ikastolek 2. Bil-tzarrean aurkeztutako euskal esko-laren eredia akordio politiko horre-tatik kanpo gelditu da, beraz, orain ez badago indar erlazio egokirik, itxaron egingo dugu, denbora ikastolen alde bait dago —urtero ikastolen matri-kula kopuruak gorantza egiten du—. Badakigu zein euskal eskola nahi du-gun —gurasoen parte hartze handia-rekin, autonomia, titularitate kon-partituduna...—. Etorkizunean gau-zatuko den eskola publikoa dela ba-dakigu. Orain ezin bada, aurki de-zagun beste une bat, beste irtenbide bat.

70.000

ENTZULE
EGUNERO

EUSKADI

GaZTEA

FM

Konpainia on Baten Balioa

Bizitzan zehar lasai ibiltzeko segurura jo
behar da. Konfiantza osoa emango dizun
norbait behar da ondoan, indartsua, han-
dia. Hitz batean esanda: LAGUN ARO

Lasaitasunaren balioa.

 LAGUN ARO
SEGUROS ASEGURUAK

